

J A P O N S K O

**Souhrnná teritoriální informace
za rok 2004 a první polovinu roku 2005**

ZÚ Tokio, červen 2005

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O TERITORIU	6
1.1 Oficiální název státu.....	6
1.2 Rozloha.....	6
1.3 Počet obyvatel, hustota na km ² , podíl ekonomicky činného obyvatelstva.....	6
1.4 Roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení.....	6
1.5 Národnostní složení.....	6
1.6 Náboženství	6
1.7 Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky	6
1.8 Administrativně-správní členění, hlavní město a další velká města	6
1.9 Peněžní jednotka a její dělení, používání cizích měn	7
1.10 Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba	7
1.11 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty	7
1.12 Podmínky využívání místní zdravotnické péče českými občany	8
1.13 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do Japonska	9
1.14 Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince, vhodnost návštěvy	10
1.15 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu, popis spojení	10
1.16 Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí.....	10
1.17 Praktická telefonní čísla v teritoriu	11
2. VNITROPOLITICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	12
2.1 Stručná charakteristika politického systému	12
2.1.1 Hlava státu	12
2.1.2 Zákonodárná moc	12
2.1.3 Výkonná moc	13
2.1.4 Soudní moc	13
2.2 Hlavní politické strany	13
2.3 Složení vlády	14
2.4 Složení parlamentu.....	16
2.5 Hlavní vnitropolitické události první poloviny roku 2005	17
3. ZAHRANIČNĚPOLITICKÁ ORIENTACE	18
3.1 Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních	18
3.2 Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách	20
3.3 Přehled bilaterálních smluv s ČR.....	21
3.4 Hlavní zahraničněpolitické události první poloviny roku 2005	22
4. EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ZEMĚ.....	25
4.1 Zhodnocení hospodářského vývoje v 1. čtvrtletí 2005 a výhled na 2. – 4. čtvrtletí roku 2005.....	25
4.1.1 Japonské hospodářství v 1. čtvrtletí roku 2005.....	25

4.1.2	Výhled na 2. – 4. čtvrtletí roku 2005	26
4.2	Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let	28
4.2.1	Struktura a objem HDP	28
4.2.2	Nezaměstnanost, inflace, úrokové míry a měnová politika	29
4.3	Průmysl	32
4.3.1	Tempo růstu průmyslové výroby	32
4.3.2	Struktura průmyslové výroby a nosné obory	33
4.3.3	Specifické obory japonského průmyslu	34
4.4	Stavebnictví	35
4.5	Zemědělství	36
4.5.1	Rostlinná a živočišná výroba	37
4.5.2	Rybolov	37
4.5.3	Lesnictví	38
4.6	Služby	38
4.7	Infrastruktura	39
4.7.1	Doprava	40
4.7.2	Spoje a telekomunikace	41
4.7.3	Energetika	42
4.8	Poskytovaná rozvojová pomoc	44
5.	FINANČNÍ SEKTOR.....	46
5.1	Státní rozpočet	46
5.2	Platební bilance, devizové rezervy	49
5.3	Zahraniční zadluženost a dluhová služba	50
5.4	Bankovní soustava	52
5.5	Daňový systém	54
6.	ZAHRANIČNÍ OBCHOD.....	56
6.1	Obchodní bilance za posledních 5 let	56
6.2	Teritoriální struktura zahraničního obchodu	57
6.3	Komoditní struktura	59
6.3.1	Komoditní struktura vývozu	59
6.3.2	Komoditní struktura dovozu	59
6.4	Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu	60
6.4.1	Dovozní režim	61
6.4.2	Doklady vyžadované při dovozu	62
6.4.3	Kontrola vývozu	62
6.5	Ochrana domácího trhu	63
6.6	Zóny volného obchodu (FTA)	63
7.	EKONOMICKÁ A OBCHODNÍ SPOLUPRÁCE S ČR.....	66
7.1	Smluvní základna	66
7.2	Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let	66

7.3	Komoditní struktura českého vývozu/dovozu	68
7.3.1	Komoditní struktura vývozu z ČR do Japonska (leden – duben 2005).....	68
7.3.2	Komoditní struktura dovozu z Japonska do ČR (leden – duben 2005).....	68
7.4	Perspektivní odvětví pro české exportéry	69
7.5	Nejdůležitější firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce	70
7.5.1	Obchodní firmy	70
7.5.2	Přímé japonské investice v ČR	72
7.5.3	Výrobní spolupráce	73
7.5.4	Ostatní japonské firmy.....	73
7.6	Vyhodnocení poptávek na ZÚ po českém zboží, službách a výrobní kooperaci	74
7.7	Rozvojová pomoc poskytovaná a přijímaná ČR.....	75
7.8	Účast ČR na veletrzích v Japonsku v 1. pololetí r. 2005	75
8.	ZÁKLADNÍ PODMÍNKY PRO UPLATNĚNÍ ČESKÉHO ZBOŽÍ NA TRHU	76
8.1	Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců a další faktory ovlivňující prodej.....	76
8.1.1	Distribuční síť v Japonsku - velkoobchod, maloobchod.....	76
8.1.2	Využívání místních zástupců	76
8.1.3	Tradingové společnosti.....	77
8.1.4	Spolupráce se zastoupeními japonských firem v ČR a v Evropě.....	78
8.1.5	Výrobní a dovozní sdružení.....	78
8.1.6	Obchodní domy.....	78
8.2	Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil	78
8.3	Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku	79
8.4	Požadavky na propagaci, marketing, reklamu.....	80
8.4.1	Spotřebitelské zvyklosti.....	81
8.5	Způsoby řešení obchodních sporů	81
8.6	Režim zadávání veřejných zakázek	81
8.7	Problémy a rizika místního trhu.....	82
8.8	Obvyklé platební podmínky, platební morálka	82
8.9	Významné veletrhy a výstavy v letech 2005 - 2006 v Japonsku	83
8.10	Vybrané organizace podporující ekonomickou spolupráci a zahraniční obchod	85
8.10.1	JETRO (Japan External TRade Organization).....	85
8.10.2	MIPRO (Manufactured Imports Promotion Organization)	86
8.10.3	Japonská obchodní a průmyslová komora (JCCI)	87
8.10.4	Agentura pro podporu malých a středních podniků (JASMEC).....	87
8.10.5	Japonská asociace pro obchod s Ruskem a SVE (ROTOBO).....	87
8.10.6	Tokijská asociace pro zahraniční obchod (TFTA).....	88
8.10.7	IBO Osaka.....	88
9.	INVESTIČNÍ KLIMA	90
9.1	Podmínky vstupu zahraničního kapitálu	90

9.2	Přímé zahraniční investice (odvětvová a teritoriální struktura).....	90
9.3	České investice	92
9.4	Nejperspektivnější odvětví pro investice	92
9.5	Rizika investování.....	93
10.	OČEKÁVANÝ VÝVOJ	94
10.1	Významné události očekávané v roce 2005 a jejich dopad na ekonomickou sféru..	94
10.2	Trendy, vstup do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.	94
10.3	Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR	95
	PŘÍLOHY	96
1.	VÝZNAMNÉ ADRESY A KONTAKTY	96
1.1	Významné asociace a organizace.....	96
1.2	Obchodní a průmyslové komory.....	100
1.3	Zastoupení českých firem v Japonsku.....	100
1.4	Webové stránky prefektur	100
1.5	Webové stránky firem nakupujících subdodávky přes internet.....	102
2.	INTERNETOVÉ ZDROJE INFORMACÍ O JAPONSKU	103
3.	WEBOVÉ ADRESY PRO „BUSINESS MATCHING“	105

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O TERITORIU

1.1 Oficiální název státu

Japonsko (japonsky: Nihon-koku nebo Nippon-koku, anglicky: Japan).

1.2 Rozloha

377 899 km² (délka pobřeží 33 889 km)

1.3 Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

127,580 miliónů obyvatel (předběžný odhad k 1.5.2005)

- z toho: 62,200 mil. mužů, 65,380 mil. žen

127,636 miliónů obyvatel (potvrzený odhad k 1.1.2005)

- z toho: 62,268 mil. mužů, 65,368 mil. žen

hustota 338 osob/km²

66,42 miliónů ekonomicky aktivního obyvatelstva (průměr za rok 2004)

1.4 Roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

Absolutní roční přírůstek obyvatelstva k 1.10.2004: cca 68 000 osob.

Odhad míry ročního přírůstku obyvatelstva pro rok 2005: 0,05 %.

Demografické složení (odhad pro rok 2005): děti do 14 let: 14,3 % populace, osoby nad 64 let: 19,5 % populace.

Průměrná délka života (odhad pro rok 2005): muži 77,86 let; ženy 84,61 let.

1.5 Národnostní složení

Japonsko je etnicky velmi homogenní zemí, zhruba 98,5 % obyvatelstva tvoří Japonci.

Kromě Japonců žijí v zemi zejména následující minority (údaje z ledna 2004):

cca 614 tis. Korejců, 462 tis. Číňanů, 275 tis. Brazilců, 185 tis. Filipínců, 54 tis. Peruánců, 48 tis. Američanů, 35 tis. Thajců, 23 tis. Indonésanů, 24 tis. Vietnamců, 18 tis. Britů.

Celkem žije v Japonsku přes 1,91 mil. nejaponského obyvatelstva.

1.6 Náboženství

Hlavními náboženskými směry v zemi jsou šintoismus a buddhismus, k nimž se hlásí většina obyvatelstva (cca 84 % populace). Zajímavé je, že většina obyvatelstva kombinuje víru a rituály obou těchto náboženství. Přibližně 0,7 % populace se hlásí ke křesťanství.

1.7 Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Úředním jazykem je japonština a nejpoužívanějším cizím jazykem angličtina (aktivní znalost a používání angličtiny je však v Japonsku obecně na velmi nízké úrovni).

1.8 Administrativně-správní členění, hlavní město a další velká města

47 prefektur

Hlavní město: Tokio (8,35 mil. obyvatel, cca 12,31 mil. i s předměstími).

Další významná města (nad 1 mil. obyv.): Yokohama (3,53 mil.), Osaka (2,63 mil.), Nagoya (2,2 mil.), Sapporo (1,86 mil.), Kobe (1,52 mil.), Kyoto (1,47 mil.), Fukuoka (1,38 mil.), Kawasaki (1,3 mil.), Hiroshima (1,14 mil.), Sendai (1,02 mil.), Kitakyushu (1 mil.).

1.9 Peněžní jednotka a její dělení, používání cizích měn

Japonský jen (kód ISO: JPY), 1 USD = cca 105,35 JPY (průměrný kurz za první polovinu roku 2005).

Odhadovaný průměrný kurz pro rok 2005 je 102,85 JPY/USD (odhad z května 2005).

V Japonsku se používá k placení za zboží a služby výhradně JPY. Ostatní konvertibilní měny je možné směnit v husté síti bank a směnárén.

Podrobné statistické údaje o Japonsku jsou k dispozici např. na internetových adresách:

<http://www.stat.go.jp/english/index.htm>, <http://web-japan.org/stat/index.html>.

1.10 Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Státní svátky Japonského císařství: 1. ledna (Nový rok, shogatsu), druhé pondělí v lednu („Příchod věku“, seijin no hi), 11. února (Den vzniku císařství, kenkoku kinenbi), 21. března (jarní rovnodennost, shunbun no hi), 29. dubna (Zelený den, midori no hi), 3. května (Den ústavy, kenpo kinenbi), 4. května (Národní den, kokumin no kyuujitsu), 5. května (Dětský den, kodomo no hi), třetí pondělí v červenci (Den oceánu, umi no hi), třetí pondělí v září (Den úcty ke starým a k dlouhověkosti, keiro no hi), 23. září (podzimní rovnodennost, shubun no hi), druhé pondělí v říjnu (Den zdraví a sportu, taiiku no hi), 3. listopadu (Den kultury, bunka no hi), 23. listopadu (Den práce, kinro kansha no hi), 23. prosince (narozeniny císaře, tenno no tanjobi).

Pokud svátek připadá na neděli, je podle zákona o státních svátcích přesouván na pondělí. Další informace o japonských svátcích lze získat např. na <http://www.japan-guide.com/e/e2062.html>, či <http://www.asahi-net.or.jp/~tc9w-ball/useful/holiday.htm>.

Pracovní doba činí dle zákona maximálně 40 hodin týdně, nicméně přesčasové hodiny zákonem omezeny nejsou. Úřední hodiny jsou na většině úřadů od pondělí do pátku od 9:00 do 17:00. Obchody mají většinou otevřeno sedm dní v týdnu od cca 10:00 do 19:00 nebo 20:00 hod. V Japonsku je rozšířená síť non-stop obchodů se základními potravinami a jiným spotřebním zbožím (tzv. convenience stores je v Japonsku téměř 40 tis.). Banky mají otevřeno od pondělí do pátku od 9:00 do 15:00 (některé do 17:00). Pošty mají otevřeno od pondělí do pátku od 09:00 do 17:00.

1.11 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

V obchodním styku je nutné mít na paměti a plně respektovat následující skutečnosti:

- Japonsko není anglicky mluvící zemí, oficiálním jazykem je japonština, angličtina je v obchodním styku používána na různé (obvykle dosti nízké) úrovni pouze jako dorozumívací jazyk. Zásadní obchodní jednání by měla být vedena v japonštině za pomoci tlumočníka. Rovněž nabídková dokumentace by měla být zpracována i japonsky.

Obchodní korespondenci je nutno vést v perfektní angličtině (japonština je samozřejmě výhodou), některé firmy využívají pro anglickou korespondenci rodilých mluvčích.

- Osobní jednání je třeba s předstihem avizovat, agendu jednání písemně potvrdit a smluvené termíny schůzek striktně dodržet.
- Úvodní kontakt vyžaduje poskytnout především dostatečné údaje o vlastní osobě a firmě, teprve následně o obsahu nabídky.
- Při osobním jednání s japonskými partnery je třeba respektovat jejich styl komunikace - při jednání se nespěchá, velký důraz se klade na zdvořilost a rozvážnost v projevu, nevhodná je nadměrná gestikulace.
- Neodmyslitelnou součástí osobního obchodního styku je výměna navštívenek, kterých je třeba mít pro pobyt v Japonsku velkou zásobu. Běžné jsou dvoustranné vizitky s anglickou i japonskou verzí. Je třeba dbát i na formu podání navštívenek, které se podávají oběma rukama a otočené tak, aby je partner mohl číst.
- Požadavky japonských partnerů je nutno brát seriózně a snažit se jim vyhovět (v opačném případě partner od dalšího jednání obvykle odstoupí).
- Běžnou zvyklostí je vyžádat si od partnera bankovní reference.
- Po zahájení spolupráce je nutné perfektně plnit dohodnuté podmínky.
- Nízká cena nebo cenová výhodnost není rozhodující, rozhodujícím faktorem je perspektiva dlouhodobého obchodního styku a vysoká kvalita výrobku odpovídající japonským parametrům a potřebám.
- Dovozece, který se rozhodne prodávat svoje zboží do Japonska, musí být připraven na požadavky vysokého objemu a nezbytnost včasných dodávek - je nepřijatelné, aby zavedený produkt najednou chyběl.

1.12 Podmínky využívání místní zdravotnické péče českými občany

Vzhledem k velmi vysokým nákladům na zdravotní péči i na drobná ošetření se doporučuje uzavřít před cestou do Japonska kvalitní **pojištění léčebných výloh**, včetně úhrady nákladů na repatriaci či převoz ostatků. Např. jedna návštěva lékaře s běžným onemocněním a s předepsáním léku stojí ve zdravotním středisku Japonského červeného kříže okolo 12 000 JPY. Mimořádně drahé je zubní ošetření, kde jen vstupní konzultace bez ošetření může stát 7 000 JPY. Náklady v případě hospitalizace se běžně pohybují v řádech statisíců až milionů jenů, přičemž zvláště si pacient hradí náklady na stravu, lůžko, služby atp.

Úroveň zdravotnických služeb vcelku odpovídá běžnému standardu zemí EU. Sít' zdravotnických zařízení je rozvětvená a široká. Problémem však zůstává jazyková bariéra v komunikaci pacienta s lékařem. Mezi doporučená zařízení, kde zdravotnický personál hovoří anglicky, lze zařadit National Medical Clinic (adresa: 5-16-11 Minami Azabu, Tokyo 106-0047, tel. 03-3473 2057) a Red Cross Hospital (adresa: 4-1-22, Hiroo, Shibuya-ku, Tokyo 150-0012, tel: 03-3400 1311). Cestovatel může vlastnit léky, které běžně užívá.

V případě naléhavé potřeby lze 24 hodin denně kontaktovat **Japan Helpline** (rady pro cizince v angličtině) na bezplatném tel. 0120-461 997 nebo záchrannou službu na tel. 119. Zdravotní problémy lze rovněž konzultovat s asociací lékařů v Asii AMDA na tel. 03-5285 8088 nebo s Free Medical Information Services na tel. 03-5285 8181. Pomoc s vyřizováním formalit u dopravní nehody nabízí Information Service for Foreigners na tel. 03-5320 7744.

1.13 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do Japonska

Japonsko a Česká republika od r. 1998 praktikují **bezvízový turistický styk** pro občany obou zemí. To znamená, že turista může v Japonsku pobývat po dobu až 90 dnů. Podmínkou je, že občan ČR na území Japonska nebude vykonávat výdělečnou činnost. Občané ČR mohou cestovat do Japonska na platný pas ČR. Minimální doba jeho platnosti při vstupu do Japonska není stanovena.

Samostatnou kategorií tvoří investoři a manažeři, kterým je po splnění příslušných požadavků udělován souhlas s pobytem na dobu 6 měsíců, 1 roku nebo 3 let. Žádost se předkládá předem na japonském velvyslanectví a musí být doložena řadou dokumentů o osobě žadatele, zajištění jeho pobytu, o firmě, ve které bude žadatel působit (ji zastupovat), včetně podrobného podnikatelského plánu. Vyřízení žádosti trvá cca 2-3 měsíce.

Je třeba upozornit na skutečnost, že příslušné japonské imigrační předpisy přiznávají imigračním úředníkům řadu oprávnění při posuzování a rozhodování o žádostech o krátkodobý pobyt (víza) nebo o dlouhodobý pobyt a umožňují jim vyžadovat od žadatele dodatečné písemné dokumenty či garance. Výše uvedené informace lze proto pokládat pouze za základní s tím, že je nezbytné konzultovat v individuálních případech žádosti s japonským zastupitelským úřadem v Praze nebo v místě dlouhodobého/trvalého pobytu žadatele.

Cestovatelům se doporučuje, aby přijížděli do Japonska vždy s větší **hotovostí**, částečně v japonské měně, neboť směnárny jsou v Japonsku málo rozšířené a provozní doba bank je kratší, než je tomu v Evropě. **Mobilní telefony** evropské výroby nelze v této zemi použít vzhledem k tomu, že v Japonsku se nepoužívá mobilní technologie GSM, ale CDMA. Na mezinárodních letištích (Tokyo-Narita, Osaka-Kansai a Nagoya-CentrAir) je možné si mobilní telefon na dobu pobytu v Japonsku pronajmout. Do takto pronajmutého přístroje lze vložit SIM kartu mobilního telefonu používaného v Evropě a pokud příslušní telefonní operátoři mají podepsané kooperační dohody, pak je mobilní telefonní číslo z ČR (nebo Evropy) možné používat i po dobu pobytu v Japonsku. Tato služba je samozřejmě zpoplatněna, přičemž poplatky se liší podle rozsahu služeb a funkcí, které zákazník požaduje.

Řidičský průkaz ČR není japonskými úřady uznáván. Výjimka je nicméně přiznávána občanům ČR s povoleným dlouhodobým pobytem, kteří mohou získat japonský ŘP na základě předložení ověřeného překladu ŘP, vystaveného v ČR. Ostatní občané ČR by měli vlastnit řidičský průkaz mezinárodní, ten však platí pouze jeden rok. V Japonsku se jezdí vlevo. Za požití alkoholu řidičem jsou stanoveny vysoké pokuty.

Před příletem do Japonska musí cestovatelé vyplnit **imigrační dotazník**, jehož jedna část je vložena do cestovního pasu, zatímco část druhá zůstává v evidenci imigračního úřadu. Přihlašovací povinnost není při pobytu do 90 dnů vyžadována.

Povinná směna valut neexistuje. Z Japonska lze vyvézt v hotovosti peněžní prostředky až do výše 1 mil JPY.

Před vstupem na území Japonska by měl být turista připraven na pohovor s úředníkem imigrační policie, při němž by měl nezpochybnitelně prokázat účel své cesty, tj. přesně specifikovat svůj program na jednotlivé dny. K tomu potřebuje předložit kromě platného cestovního pasu zpáteční letenku, přiměřené množství finančních prostředků v hotovosti nebo v šecích a doklad o ubytování. Místo dokladu o ubytování lze uvést adresu a jméno ubytovatele, kterého si může policie ověřit. Při pohovoru japonská policie očekává serióznost a jakékoliv zatajování může být důvodem k zadržení a následné deportaci cestovatele do ČR. Nutno podotknout, že japonská policie a imigrační kontrola jsou zcela nekompromisní a neoblomné a jakékoliv snahy a požadavky o intervenci (např. i ze strany ZÚ) jsou obvykle zcela bezvýsledné a neúčelné.

V Japonsku se přísně trestá **nelegální práce**. Proto, jakmile imigrační policie nabude podezření, že cílem cesty občana není turistika, ale nelegální zaměstnání či jiná činnost, která

je v rozporu s deklarovaným účelem cesty, nepustí ho do země. Občan pak musí čekat na letišti na nejbližší let do ČR, a pokud není ten den v letadle volné místo, je nucen přespát v letištním hotelu, kde si sám hradí všechny náklady, včetně policejního dozoru, a to až do odletu.

Stejně jako v ČR je **užívání i přechovávání drog** v Japonsku trestné, a to i v množství menším, než malém. Drogové delikty jsou v Japonsku trestány mnohem přísněji, než je obvyklé v ČR. Tolerováno není ani nošení kapesních nožů, jakkoli zdánlivě neškodných, občan může s jistotou očekávat výslech, v horším případě i přenocování na policejní stanici.

1.14 Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince, vhodnost návštěvy

Japonsko je mimořádně bezpečnou zemí, cizinci se mohou pohybovat kdekoli, aniž by se tím vystavovali riziku.

1.15 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu, popis spojení

Velvyslanectví ČR

2-16-14, Hiroo, Shibuya-ku

Tokyo, 150- 0012

Tel: 0081-3-3400 8122/3

Konzulární pohotovost: 0081-90-3100 8656

Diplomatická služba: 0081-90-7711 8159

Fax: 0081-3-3400 8124

e-mail: tokyo@embassy.mzv.cz

URL: <http://www.mzv.cz/tokyo>

Jméno tituláře ZÚ ČR v Japonsku: Karel Žebrakovský
Teritoriální působnost ZÚ je pro celé území Japonska.

Honorární konzulát Kobe

Mr. Hiroshi Takikawa - honorární konzul

4-2-12, Isobe-dori

Chuo-ku, Kobe 651-0084

e-mail: kobe@honorary.mzv.cz

Doprava z letiště: z obou terminálů letiště Tokyo-Narita se lze do centra města nejrychleji dopravit metrem: buď linkou JR (Japan Railways) na stanici Tokyo-eki, anebo linkou Keisei na stanici Ueno. Obě stanice jsou situovány v centru města. Na stanici Ueno je možné přestoupit na metro linky Hibiya. Je nutné nastoupit do soupravy ve směru Meguro a vystoupit na stanici Hiroo. V případě využití linky JR je třeba v konečné stanici Tokyo-eki přestoupit na další linku JR - Yamanote ve směru Shibuya. V tomto případě je výstupní stanici Ebisu. Jak stanice Hiroo, tak stanice Ebisu je vzdálena cca 5-10 minut chůze od budovy velvyslanectví.

1.16 Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí

CzechInvest

Yokohama World Business Center

6F Yokohama World Porters
2-2-1 Shinko, Naka-ku
Yokohama 231-0001
Tel: 0081-45-222 2075
Fax: 0081-45-222 2076
Mobilní tel: 0081-90-8891-6482
e-mail: tomas.hruda@czechinvest.org

Zastoupení CzechTourism (České centrály cestovního ruchu)

Mr. Shigeo Okinaka
Czech Tourist Authority - CzechTourism
Hatsudai-Suzuki Bldg. 201
1-39-9 Hatsudai, Shibuya-ku
Tokyo, 151-0061
Tel: 0081-3-3375 3751
Fax: 0081-3-3379 4753
e-mail: okinaka@czechtourism.com

1.17 Praktická telefonní čísla v teritoriu

Policie	110
Policie (anglicky)	03-3503 8484
Požární/záchranná služba	119
Japan Helpline	0120-461 997 (nonstop zdarma)
Turistické informace	03-3201 3331
Tokyo English Life Line	03-5774 0992
Free Medical Information Services	03-5285 8181 (anglicky a španělsky)

2. VNITROPOLITICKÁ CHARAKTERISTIKA

2.1 Stručná charakteristika politického systému

Japonsko je **konstituční monarchií** s nejstarším parlamentním systémem v Asii. Historie japonského zákonodárního shromáždění sahá do roku 1889, kdy byla císařem Meiji vyhlášena nová ústava, která konstituovala vznik prvního císařského parlamentu.

K zásadní historické změně s dalekosáhlými důsledky pro následný vývoj došlo po druhé světové válce, kdy byla 3. listopadu 1946 vyhlášena nová **ústava**. Tato ústava byla do značné míry ovlivněna tlakem západních mocností a vytvořila podmínky pro rozvoj japonské společnosti směrem k demokracii a modernímu státu. Je založena na principech suverenity, pacifismu a respektování lidských práv. Vedla též k demilitarizaci a demonopolizaci Japonska. Na adrese <http://www.solon.org/Constitutions/Japan/English/english-Constitution.html> lze nalézt její úplný anglický překlad.

2.1.1 Hlava státu

Hlavou státu je **císař**, který je symbolem Japonska a jednoty jeho obyvatel. V současnosti již císař dle ústavy nedisponuje suverénní výkonnou mocí a jeho úloha je především protokolární. Ve spolupráci s vládou a s jejím souhlasem vykonává především následující činnosti: vyhlašuje ústavní změny, zákony, vládní nařízení, státní smlouvy, svolává parlament, rozpouští Dolní sněmovnu, vyhlašuje všeobecné parlamentní volby, na doporučení parlamentu jmenuje premiéra a na doporučení vlády předsedu Nejvyššího soudu, potvrzuje jmenování a odvolání ministrů, státních ministrů, velvyslanců a některých dalších činitelů, uděluje vyznamenání, potvrzuje ratifikace mezinárodních smluv a některé další právní dokumenty, přijímá státní návštěvy a vykonává další protokolární funkce. Pravomoci císaře může měnit parlament prostřednictvím ústavních dodatků. Císařský trůn se dědí v mužské linii. Od roku 1989 je hlavou státu císař Akihito, jehož panovnická éra se nazývá Heisei. Od počátku císařské éry se vždy počítá japonský letopočet.

Další informace lze nalézt např. na: <http://www.kunaicho.go.jp/eindex.html>.

2.1.2 Zákonodárna moc

Zákonodárným orgánem je dvoukomorový **parlament** (The National Diet of Japan, Kokkai). Dolní komora parlamentu (**House of Representatives**, Shugi-in) má 480 členů volených na čtyři roky. 300 poslanců je voleno v jednomandátových volebních obvodech a 180 podle principu poměrného zastoupení v 11 volebních obvodech pokrývajících celé území Japonska. Horní komora (**House of Councillors**, Sangi-in) má 242 členů, z nichž 96 je voleno podle principu poměrného zastoupení v jednom celonárodním volebním obvodu a 146 poslanců je voleno ve 47 volebních obvodech (za každý 2-8 zastupitelů) totožných s prefekturami. Funkční období je šestileté, volby se konají každé tři roky a týkají se vždy poloviny všech mandátů. Dolní komora má oproti Horní komoře silnější postavení a pro některé akty vůbec nepotřebuje její souhlas (výběr premiéra, schvalování státního rozpočtu, schvalování mezinárodních smluv). Volební právo mají občané starší 20 let.

Obě sněmovny jsou usnášeníschopné pouze v případě, že je přítomna alespoň třetina jejich členů. K přijetí většiny návrhů postačuje souhlas prosté většiny všech přítomných

poslanců s výjimkou případů, kdy je nutný souhlas kvalifikované (dvoutřetinové) většiny. Dolní komora může kvalifikovanou většinou přehlasovat Horní komoru.

Řádné zasedání parlamentu trvá 150 dní a začíná v polovině ledna, kdy ho slavnostně zahajuje císař. Toto zasedání je v případě nutnosti možné jednorázově prodloužit. Vláda také může svolat mimořádné parlamentní zasedání.

Další informace lze nalézt např. na: http://www.shugiin.go.jp/index.nsf/html/index_e.htm a <http://www.sangiin.go.jp/eng/index.htm>.

2.1.3 Výkonná moc

Nejvyšším výkonným orgánem je **vláda**, která je sestavována na základě poměru sil v Dolní komoře parlamentu. V čele vlády stojí **premiér** (od roku 2001 Junichiro Koizumi), jenž musí být členem Dolní komory parlamentu a musí to být civilista. Členy vlády jsou dále **ministři**, kteří stojí v čele ministerstev, a **vedoucí ústředních úřadů** podřízených Úřadu vlády (ve většině případů se jedná o tzv. státní ministry). Podle současného zákona počet ministrů a státních ministrů včetně tzv. hlavního tajemníka vlády nesmí přesáhnout 17. Vláda je odpovědná parlamentu. Jednotlivé ministry a státní ministry jmenuje premiér. V případě uvolnění místa premiéra, prvního zasedání parlamentu po proběhnutích všeobecných volbách do Dolní komory či vyslovení parlamentní nedůvěry musí vláda jako celek podat demisi.

Předseda vlády předkládá parlamentu návrhy zákonů a je povinen informovat parlament o všeobecných národních i mezinárodních záležitostech. Zvláštní postavení má tzv. **hlavní tajemník vlády** („Chief Cabinet Secretary“), který funguje de facto jako místopředseda vlády se zodpovědností za řádný chod vlády a koordinaci spolupráce mezi resortními ministry (de iure funkce místopředsedy vlády neexistuje). **Kabinet** se skládá z úřadu vlády a 10 ministerstev založených zvláštním zákonem.

Další informace lze nalézt např. na: <http://www.kantei.go.jp/foreign/index-e.html> a <http://www.cao.go.jp/index-e.html>.

2.1.4 Soudní moc

Nejvyšším orgánem soudní moci je **Nejvyšší soud**. Jeho členy jmenuje vláda a jeho předsedu na doporučení vlády jmenuje císař. Soudy nižší úrovně jsou **vrchní soudy** (8), **okresní soudy** (50), **rodinné soudy** (50) a **soudy rozhodující ve zkráceném řízení** (438). Soudce nižší úrovně jmenuje vláda na základě nominací Nejvyššího soudu.

Další informace lze nalézt např. na: <http://www.courts.go.jp/english/ehome.htm>.

2.2 Hlavní politické strany

Současný **systém politických stran** se v Japonsku zformoval po druhé světové válce v souladu s novou japonskou ústavou. K hlavnímu rozdělení japonské politické scény došlo v roce 1955, kdy vznikly dva politické tábory vedené Liberálně demokratickou stranou (LDP) a Japonskou socialistickou stranou (JSP). Tehdejší rozdělení politické scény na LDP a její spojence na jedné straně a opozici vedenou JSP (resp. jejími pozdějšími nástupci) na straně druhé přetrvává prakticky do současnosti. V Japonsku nyní působí pět hlavních politických stran a dále různé menší strany a politická hnutí.

Tradičně nejsilnější politickou stranou je od svého vzniku v roce 1955 **Liberálně demokratická strana**. Navzdory svému jménu reprezentuje konzervativní část společnosti. Jejím nynějším předsedou je Junichiro Koizumi. LDP byla členem vlády nepřetržitě od roku 1955 s krátkou přestávkou v první polovině 90. let. Politika LDP tradičně spočívá v podpoře a rozvoji japonského demokratického systému, ochraně soukromého vlastnictví a podpoře hospodářské prosperity sladěním zájmů a aktivit soukromého a veřejného sektoru, upevňování tradičních japonských sociálních jistot a výkonu mírové zahraniční politiky založené zejména na bezpečnostní spolupráci s USA.

Vládní koalice v roce 2004 vedle LDP zahrnovala též stranu **New Komeito**. Strana New Komeito vznikla v roce 1964 jako politická složka náboženské organizace Soka Gakkai, která sdružuje přívržence buddhistické sekty Nichiren Shochu. V roce 1967 strana New Komeito vyhlásila nezávislost na náboženských doktrínách, nadále se však hlásí k myšlenkám a působení organizace Soka Gakkai. Současným šéfem New Komeito je Takenori Kanzaki.

Hlavní opoziční parlamentní stranou je **Demokratická strana Japonska (DPJ)**. Vznikla v roce 1960 jako netřídní, lidová strana s cílem „prosazovat alternativní společenské zřízení nahrazující kapitalismus i pravicové a levicové totalitní systémy“. Jejím současným předsedou je Katsuya Okada. Strana se trvale profiluje jako programově mimo tradiční dichotomii pravice-levice. Odmítá extrémní ideologie a usiluje o „pokojné vytvoření sociálně spravedlivé společnosti zachovávající demokratické principy“.

Další parlamentní opoziční stranou je **Sociálně demokratická strana (SDP)**, která vznikla v roce 1996 transformací původní Japonské socialistické strany (JSS). Strana usiluje o „vytvoření socialistické společnosti cestou pokojné a demokratické revoluce při zachování současné ústavy“. Nynějším předsedou SDP je Mizuho Fukushima. Několik skandálů a vynucených rezignací vedoucích představitelů strany v letech 2002 a 2003 a současně úspěšný politický tah DPJ, která se sloučila s Liberální stranou, způsobily, že SDP ve volbách do Dolní komory parlamentu v listopadu 2003 hodně ztratila a z politického nebe téměř zmizela. Rovněž zastoupení SDP v Horní komoře je ze všech stran nejslabší (v obou komorách má po šesti křeslech).

Opoziční stranou s nejdelší tradicí, ale postupně slábnoucí politickou silou, je **Japonská komunistická strana (JCP)**, která vznikla již v roce 1922 jako ilegální podzemní hnutí. Po druhé světové válce byla legalizována a stala se trvalou součástí japonské politické scény. JCP usiluje o „vytvoření komunistické společnosti cestou nejprve demokratické a poté socialistické revoluce“. Současným předsedou ústředního výboru strany je Tetsuzo Fuwa. Rovněž tato strana, třebaže její voličská základna patří mezi nejstabilnější a nejvěrnější, v listopadových volbách 2003 dost ztratila a její politická síla v parlamentu je jenom marginální (v obou komorách má po devíti křeslech).

Další informace lze nalézt např. na: <http://www.jimin.jp/jimin/english/index.html>, <http://www.dpj.or.jp/english/index.html>, <http://www.komei.or.jp/en/index.html> a <http://www.jcp.or.jp/english/>.

2.3 Složení vlády

Koaliční vládu v roce 2004 tvořily LDP a New Komeito. Hlavními opozičními stranami byly DPJ, JCP a SDP.

Složení japonské vlády před 27. zářím 2004

Funkce	Jméno	Pol. strana
Předseda vlády	Junichiro Koizumi	LDP
Ministr financí	Sadakazu Tanigaki	LDP

Ministr hospodářství, obchodu a průmyslu	Shoichi Nakagawa	LDP
Ministr půdy, infrastruktury a dopravy	Nobuteru Ishihara	LDP
Ministr spravedlnosti	Daizo Nozawa	LDP
Ministr školství, kultury, sportu, vědy a techniky	Takeo Kawamura	LDP
Ministr veřejné správy, vnitra, pošt a komunikací	Taro Aso	LDP
Ministryně zahraničních věcí	Yoriko Kawaguchi	bezpartijní
Ministr zdravotnictví, práce a sociálních věcí	Chikara Sakaguchi	New Komeito
Ministr zemědělství, lesnictví a rybolovu	Yoshiyuki Kamei	LDP
Ministryně životního prostředí	Yuriko Koike	LDP
Hlavní tajemník vlády (vedoucí Úřadu vlády)	Hiroyuki Hosoda	LDP
Státní ministr pro obranu	Shigeru Ishiba	LDP
Státní ministr pro finanční, hospodářskou a fiskální politiku	Heizo Takenaka	bezpartijní
Státní ministr pro Okinawu, severní teritoria a vědecko-technickou politiku	Toshimitsu Motegi	LDP
Státní ministr pro revitalizaci průmyslu a administrativní reformu	Kazuyoshi Kaneko	LDP
Státní ministr pro prevenci přírodních katastrof a národní krizovou legislativu	Kiichi Inoue	LDP
Předsedkyně Národní komise pro veřejnou bezpečnost	Kiyoko Ono	LDP

Složení japonské vlády po její reorganizaci z 27. září 2004

Funkce	Jméno	Pol.strana
Předseda vlády	Junichiro Koizumi	LDP
Ministr vnitra a komunikací	Taro Aso	LDP
Ministryně spravedlnosti a státní ministryně pro mládež a opatření proti klesající porodnosti	Chieko Nohno	LDP
Ministr zahraničních věcí	Nobutaka Machimura	LDP
Ministr financí	Sadakazu Tanigaki	LDP
Ministr školství, kultury, sportu, vědy a techniky	Nariaki Nakayama	LDP
Ministr zdravotnictví, práce a sociálních věcí	Hidehisa Otsuji	LDP
Ministr zemědělství, lesnictví a rybolovu	Yoshinobu Shimamura	LDP
Ministr hospodářství, obchodu a průmyslu	Shoichi Nakagawa	LDP
Ministr půdy, infrastruktury a dopravy	Kazuo Kitagawa	New Komeito
Ministryně životního prostředí a státní ministryně pro Okinawu a severní teritoria	Yuriko Koike	LDP
Hlavní tajemník vlády (vedoucí Úřadu vlády) a státní ministr pro rovnoprávnost mužů a žen	Hiroyuki Hosoda	LDP
Státní ministr pro obranu	Yoshinori Ohno	LDP
Státní ministr pro finanční služby	Tatsuya Ito	LDP
Státní ministr pro ekonomickou a fiskální politiku a privatizaci poštovních služeb	Heizo Takenaka	LDP
Předseda Národní komise pro veř. bezpečnost a státní ministr pro prevenci přírodních katastrof a národní krizovou legislativu	Yoshitaka Murata	LDP

Státní ministr pro regulatorní reformu, revitalizaci průmyslu, administrativní reformu, strukturální reformu a regionální obnovu	Seiichiro Murakami	LDP
Státní ministr pro vědecko-technickou politiku, potravinovou bezpečnost a informační technologie	Yasufumi Tanahashi	LDP

Další informace lze nalézt např. na: http://www.kantei.go.jp/foreign/koizumidaijin/040927/index_e.html.

2.4 Složení parlamentu

Rozložení sil v Dolní komoře parlamentu po volbách v červnu 2000, v listopadu 2003 a k 15. březnu 2005

	2000	2003	2005 (stav k 28.4.)
Liberálně demokratická strana (LDP)	233	237	250
New Komeito	31	34	34
Demokratická strana Japonska (DPJ)	127	177	176
Japonská komunistická strana (JCP)	20	9	9
Sociálně-demokratická strana (SDP)	19	6	6
Liberální strana*	22	-	-
Nová konzervativní strana**	7	4	-
Nezávislí a ostatní	21	13	3
Neobsazeno	0	0	2

* Liberální strana vznikla v roce 1998 a v roce 2003 se sloučila s DPJ.

** Nová konzervativní strana se po volebním neúspěchu v listopadu 2003 sloučila s LDP.

Výsledky voleb do Horní komory parlamentu (červenec 2001, červenec 2004) a rozložení sil v Horní komoře k 17. lednu 2005

	2001	2004	stav k 17.1.2005
Liberálně demokratická strana (LDP)	65	49	114
New Komeito	13	11	24
Demokratická strana Japonska (DPJ)	26	50	84
Japonská komunistická strana (JCP)	5	4	9
Sociálně-demokratická strana (SDP)	3	2	6
Liberální strana	6	-	-
Nezávislí a ostatní	2	5	5

Další informace lze nalézt např. na: http://www.shugiin.go.jp/index.nsf/html/index_e_strength.htm,
http://www.sangiin.go.jp/eng/member/f_d_3.htm.

2.5 Hlavní vnitropolitické události první poloviny roku 2005

Plánovaná revize ústavy

Počátkem prosince 2004 vypracovala vládní Liberálně demokratická strana (LDP) návrh změny japonské ústavy, jenž mimo jiné obsahoval posílení role japonských sil sebeobran (SDF) v rámci mírových operací po celém světě, možnost nástupnictví na císařský trůn v ženské linii, či omezení role Horní komory parlamentu. Návrh se v této podobě setkal se značným odporem i uvnitř samotné LDP, a proto bylo od jeho oficiálního předložení, které bylo plánováno na leden 2005, upuštěno.

Dne 14. prosince 2004 byla ustavena nová expertní skupina pro sestavení návrhu ústavních změn v čele s předsedou LDP premiérem Koizumim. Za hlavní cíl bylo určeno vypracování nového, pokud možno konsensuálního, návrhu do 15. listopadu 2005, kdy bude LDP slavit 50 let své existence. Celkově by komise měla mít 70 až 80 členů. Pro mimořádně důležitá témata (např. národní bezpečnost, lidská práva, systém fungování císařského dvora) bylo ustaveno několik speciálních podvýborů.

V průběhu března 2005 se členové expertní skupiny LDP vyslovili pro ústavní umožnění výkonu práva na kolektivní sebeobranu a jasné vymezení SDF jakožto vojenské síly, jejímž hlavním posláním by byla účast na mezinárodních misích. Mezi dalšími dosavadními návrhy LDP lze zmínit např. umožnění určité náboženské angažovanosti politických představitelů prostřednictvím účasti na šintoistických ceremoniích financované z veřejných fondů či částečné omezení svobody shromažďování a projevu za účelem ochrany státu a veřejného pořádku.

Zřejmě nejspornějším bodem současných debat o revizi ústavy probíhajících v rámci LDP, opoziční Demokratické strany Japonska (DPJ), na půdě obou komor parlamentu a v širších veřejných kruzích je otázka výkonu práva na kolektivní sebeobranu. Zvažují se tři možnosti ohledně výkonu tohoto práva: plně umožnit, umožnit s určitými jasně stanovenými restrikcemi, neumožnit. Všeobecná shoda naopak panuje např. v otázce zřízení ústavního soudu a posílení pravomocí premiéra.

3. ZAHRANIČNĚPOLITICKÁ ORIENTACE

Japonská zahraniční politika v první polovině roku 2005 nepřinesla žádný neočekávaný zlom a v mnoha ohledech prohloubila v posledních letech nastoupené trendy. Její pevný základ, stejně jako v celém poválečném období, tvořila silná **spojenecká vazba s USA**. Jejím konkrétním projevem byl v roce 2005 další rozvoj japonsko-amerického projektu raketové obrany. Po přijetí nového Národního obranného programu v prosinci 2004 je již Japonsko v rámci tohoto projektu oprávněno exportovat do USA zbraně a jednotlivé zbrojní komponenty. V rámci bezpečnostních rozhovorů, které proběhly v únoru 2005 ve Washingtonu se obě země dohodly na zahájení vývojové fáze společného projektu v roce 2006. Důležitým bilaterálním tématem zůstává i nadále otázka redislokace amerických vojenských sil rozmístěných v Japonsku. Vztahy s USA byly i nadále poznamenány stále neukončeným japonským embargem na dovoz amerického hovězího masa.

Zřejmě nejdůležitějším zahraničně-politickým tématem první poloviny roku 2005 byla japonská pokračující a značně zesílená snaha o **stálé členství v RB OSN**. Oficiální návrh japonského stálého členství v RB byl předložen již v září 2004 během zasedání VS OSN. Tzv. skupina G-4 zahrnující kromě Japonska i Německo, Indii a Brazílii předložila v červnu 2005 revidovaný návrh rezoluce o rozšíření RB OSN. Tento návrh obsahuje patnáctileté moratorium na výkon práva veta novými stálými členy.

Podrobnější popis vybraných zahraničněpolitických událostí lze nalézt v kapitole 3.4.

3.1 Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Japonsko je členem OSN od roku 1956 a v současnosti je druhým největším přispěvatelem do fondů OSN (na léta 2004-2006 je japonský příspěvek stanoven na 19,468 %, což je více, než tvoří souhrn příspěvků Francie, Velké Británie, Ruska a Číny jakožto stálých členů RB). V říjnu 2004 bylo Japonsko již podeváté zvoleno nestálým členem RB na období 2005-2007. Dlouhodobým cílem japonské politiky je získání stálého členství v RB OSN.

V roce 1996 Japonsko získalo, jako jediná asijská země, status pozorovatele ve výboru ministrů Rady Evropy. V regionálním uskupení ASEAN má podobný status v rámci platformy ASEAN+3 (Japonsko, Čína, Jižní Korea). Japonsko je členem skupiny G7/G8 a od roku 1992 má statut pozorovatele v OBSE.

Seznam nejvýznamnějších mezinárodních organizací, jichž je Japonsko řádným členem

Zkratka organizace	Anglický název	Český název	Vznik členství	Poznámka
BIS	Bank for International Settlements	Banka pro mezinárodní platby	1930	členem je Bank of Japan
FAO	Food and Agriculture Organization of the U.N.	Organizace OSN pro výživu a zemědělství	1951	
IAEA	International Atomic Energy Agency	Mezinárodní agentura pro atomovou energii	1957	
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj	1952	IBRD je součástí skupiny Světové banky
ICSID	International Centre for Settlement of Investment Disputes	Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů	1967	ICSID je součástí skupiny Světové banky

ICAO	International Civil Aviation Organization	Mezinárodní organizace pro civilní letectví		
IDA	International Development Association	Mezinárodní asociace pro rozvoj	1960	IDA je součástí skupiny Světové banky
IEA	International Energy Agency	Mezinárodní agentura pro energii	1974	
IFAD	International Fund for Agricultural Development	Mezinárodní fond pro rozvoj zemědělství	1977	
IFC	International Finance Corporation	Mezinárodní finanční korporace	1956	IFC je součástí skupiny Světové banky
ILO	International Labour Organization	Mezinárodní organizace práce		
IMF	International Monetary Fund	Mezinárodní měnový fond (MMF)	1952	
IMO	International Maritime Organization	Mezinárodní námořní organizace	1958	
Interpol	International Criminal Police Organization	Mezinárodní organizace kriminální policie		
IOM	International Organization for Migration	Mezinárodní organizace pro migraci		
ITU	International Telecommunication Union	Mezinárodní telekomunikační unie	1932	
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency	Multilaterální agentura pro investiční záruky	1988	MIGA je součástí skupiny Světové banky
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	1964	
UN	United Nations	Organizace spojených národů (OSN)	1956	
UNCTAD	U.N. Conference on Trade and Development	Konference OSN o obchodu a rozvoji		
UNESCO	U.N. Educational, Scientific and Cultural Organization	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu	1951	
UNIDO	U.N. Industrial Development Organization	Organizace OSN pro průmyslový rozvoj	1966	
UPU	Universal Postal Union	Světová poštovní unie	1877	
WCO	World Customs Organization	Světová celní organizace		
WHO	World Health Organization	Světová zdravotnická organizace		
WIPO	World Intellectual Property Organization	Světová organizace duševního vlastnictví		
WMO	World Meteorological Organization	Světová meteorologická organizace	1950	
WTO	World Trade Organization	Světová obchodní organizace	1995	

Seznam nejvýznamnějších regionálních organizací, jichž je Japonsko řádným členem

Zkratka organizace	Anglický název	Český název	Vznik členství	Poznámka
AfDB	African Development Bank	Africká rozvojová banka	1966	statut neregionálního člena
APEC	Asia-Pacific Economic Cooperation	Rada pro ekonomickou spolupráci Asie a Tichomoří	1989	
ADB	Asian Development Bank	Asijská rozvojová banka	1966	
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development	Evropská banka pro obnovu a rozvoj	1990	
IDB	Inter-American Development Bank	Meziamerická rozvojová banka	1976	statut neregionálního člena

Seznam nejvýznamnějších mezinárodních organizací a regionálních uskupení, ve kterých má Japonsko statut pozorovatele

Zkratka organizace	Anglický název	Český název	Získání statutu	Poznámka
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations	Sdružení zemí jihovýchodní Asie	1997	účast v dialogu ASEAN+3
CoE	Council of Europe	Rada Evropy	1996	statut pozorovatele
CERN	European Organization for Nuclear Research	Evropská laboratoř pro fyziku částic	1995	statut pozorovatele
LAIA	Latin American Integration Association	Asociace pro latinskoamerickou integraci	2004	statut pozorovatele
OAS	Organization of American States	Organizace amerických států	1973	statut pozorovatele
OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)	1992	statut partnerské země

3.2 Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Japonsko podepsalo a ratifikovalo všechny hlavní mezinárodní smlouvy, úmluvy a dohody směřující k posílení míru, mezinárodní spolupráce, stability světového hospodářství a odzbrojení (resp. nešíření ZHN). Jedná se o stovky dokumentů, často připravených na půdě OSN.

Již od přijetí **Kjótského protokolu** v roce 1997 se Japonsko aktivně angažovalo v procesu urychlení jeho vstupu v platnost. Japonská ratifikace proběhla v polovině roku 2002 a i díky japonským snahám uskutečnilo v listopadu 2004 ratifikaci Rusko, čímž byl 16. února 2005 po více než sedmi letech umožněn vstup protokolu v platnost.

3.3 Přehled bilaterálních smluv s ČR

Pozn.: Tento přehled nezahrnuje smlouvy uvedené v kapitole 7.1.

Výměnou nót mezi ZÚ Japonska v Praze a MZV ČR v roce 1994 byla oběma stranami formálně potvrzena sukcese ČR do smluv, které byly uzavřeny mezi Japonskem a Československem a byly účinné ke dni jeho zániku. Jedná se o následující dokumenty:

- Protokol o obnovení normálních styků mezi Československou republikou a Japonskem, Londýn, 13.2.1957, vyhl. č. 26/1958 Sb.
- Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Japonska, Tokio, 20.1.1976, vyhl. č.81/1976 Sb.
- Dohoda o vědeckotechnické spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Japonska, Praha, 13.11.1978
- Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Divadlu Oldřicha Stibora v Olomouci, Praha, 20.12.1991

Po 1.1.1993 uzavřela Česká republika s Japonskem následující bilaterální dohody:

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Divadlu na Vinohradech, Praha, 22.3.1994
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Janáčkovu divadlu v Brně, Praha, 20.3.1995
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Divadlu J. K. Tyla v Plzni, Praha, 5.2.1996
- Na základě jednostranných opatření české a japonské strany byla s platností od 17.3.1996 (ve vztahu k vízům do ČR) a 23.4.1996 (ve vztahu k vízům do Japonska) zrušena vízová povinnost pro držitele diplomatických a služebních pasů
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Českému svazu juda, Praha, 7.3.1997
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Národnímu muzeu v Praze, Praha, 21.8.1997
- Na základě jednostranných opatření české a japonské strany byla s platností od 15.8.1998 pro japonské občany a od 10.9. 1998 pro české občany zrušena vízová povinnost mezi oběma zeměmi, Praha, 10.7.1998
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Univerzitě Karlově v Praze, Praha, 15.12.1998
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Národní galerii v Praze, Tokio, 17.5.1999
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Státní filharmonii Brno, Praha, 11.12.2000
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Moravsko-slezskému národnímu divadlu v Ostravě, Praha, 11.4.2002
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení kulturního grantu Univerzitě Palackého v Olomouci, Praha, 20.3.2003

3.4 Hlavní zahraničněpolitické události první poloviny roku 2005

Reforma RB OSN

Japonsko se dlouhodobě snaží získat v rámci probíhající reformy OSN stálé členství v RB OSN. Oficiální návrh předložil premiér Koizumi v září 2004 během zasedání VS OSN. V rámci reformy OSN usiluje Japonsko o právo veta pro všechny členy v potenciálně rozšířené RB a také o rozšíření počtu nestálých členů. Japonsko rovněž zastává názor, že ve stálých členech RB by měly být zastoupeny i rozvojové země.

V lednu 2005 se Japonsko stalo již podeváté nestálým členem RB. Prostřednictvím aktivit nestálého člena RB chce Japonsko mj. posílit svou šanci na stálé členství. Kromě Japonska usilují v rámci reformy OSN o stálé členství v RB i Německo, Brazílie a Indie. Tyto státy tvoří tzv. skupinu G-4. Japonským zájmem je také odstranit z Charty OSN klauzuli, kde je Japonsko popsáno jako „bývalý nepřítel“. Tato klauzule umožňuje vojenskou akci proti takto označeným státům bez schválení RB OSN.

Sousední státy v čele s Čínou a Jižní Koreou během první poloviny roku 2005 opakovaně vyjádřily odmítavé stanovisko vůči japonským snahám o stálé členství v RB OSN. Svůj postoj odůvodňují nedůvěryhodností Japonska, které se dle jejich názoru dostatečně nevypořádalo se svou válečnou a kolonialistickou minulostí. Kampaň proti stálému členství Japonska v RB OSN byla posílena i některými konkrétními událostmi v tomto období (schválení kontroverzních japonských učebnic dějepisu, zintenzívnění probíhajících teritoriálních sporů).

Skupina G-4 předložila počátkem června 2005 revidovaný návrh rezoluce o rozšíření RB OSN. Nejproblematictější bodem původního květnového návrhu, proti kterému se vyslovila např. Čína a USA, bylo přiznání práva veta novým stálým členům. Nový přepracovaný návrh obsahoval patnáctileté zmrazení práva veta pro nové členy, což by znamenalo přiznání tohoto práva s tím, že by novými členy nebylo využíváno až do hodnotícího zasedání, které by se uskutečnilo 15 let od vstupu změn v platnost. Díky tomuto kroku se podařilo získat konsenzus některých doposud nerozhodných států.

Bezpečnostní spolupráce s USA

Na začátku února 2005 bylo oficiálně oznámeno, že Japonsko a USA zahájily rozhovory o přechodu z výzkumného stadia projektu raketové obrany do stadia vývojového. Výzkumná spolupráce je zaměřena především na „antirakety“ SM-3 (Standard Missile-3), kterými mají být vybaveny křižníky třídy Aegis. Tyto střely jsou určeny ke zneškodnění balistických raket krátkého a středního doletu.

V druhé polovině února 2005 se ve Washingtonu uskutečnily americko-japonské bezpečnostní rozhovory na vysoké úrovni (tzv. „schůzka 2+2“). Cílem setkání bylo posílit v rámci bilaterálního bezpečnostního spojení schopnost adekvátně se vypořádat s novými typy bezpečnostních hrozeb. Hlavními tématy byly redislokace amerických vojsk v Japonsku a související snížení zátěže, kterou pro japonské obyvatele americké vojenské základny představují, a severokorejský jaderný program. Na závěr jednání 2+2 bylo vydáno prohlášení o společných strategických cílech, mezi které byly mimo jiné zařazeny: prohloubení spolupráce při výzkumu a vývoji raketové obrany (vývojová fáze projektu by měla být zahájena v roce 2006), boj s terorismem a šířením zbraní hromadného ničení, obnovení šestistranných jednání s KLDK, podpora mírového sjednocení Korejského poloostrova, pokojné řešení problému unesených japonských občanů, podpora mírového řešení sporných otázek v tchajwanské úžině, zvýšení efektivnosti fungování RB OSN, prověření jednotlivých

úloh a kapacit japonských sebeobránných sil (SDF) a amerických vojenských sil, zintenzívnění konzultací o redislokaci amerických vojenských jednotek v Japonsku aj.

Vývoj vztahů s Čínou

Na počátku dubna 2005 byl v Japonsku schválen kontroverzní text učebnice dějepisu pro základní školy. Čína tento text označila za nacionalistický a nedostatečně reflektující historii japonského militarismu a agrese v asijských zemích. Nová japonská učebnice dějepisu i zintenzívněná snaha Japonska o získání stálého členství v RB OSN vyústily v několika čínských městech na počátku dubna 2005 ve velmi silné protijaponské demonstrace, které byly pravděpodobně iniciovány čínskými nacionalistickými studenty. Během těchto protestů došlo i k mnoha násilným projevům, během kterých byly poškozeny budovy japonských diplomatických zastoupení.

Dne 13. dubna 2005 japonské Ministerstvo hospodářství, obchodu a průmyslu zahájilo proces udělování licencí japonským firmám pro pokusné vrty ve Východočínském moři. Jedná se o oblast, jež je předmětem územního sporu mezi Japonskem a Čínou, kde se obě země nemohou shodnout na vymezení hranice exkluzivních ekonomických zón. Čína japonský postup označila za provokaci, která dále zhoršuje již značně napjaté vztahy, a vznesla oficiální protest.

Teritoriální spor s Korejskou republikou

Během první poloviny roku 2005 došlo ke značnému vyostření teritoriálního sporu o ostrovy Takeshima/Tokto. Jedná se o neobydlené teritorium v Japonském moři, jež je pod kontrolou Jižní Koreje, ale nárokuje si ho Japonsko (Takeshima je japonský a Tokto korejský název). Spor byl vyostřen v polovině března, kdy zastupitelstvo japonské prefektury Shimane přijalo rozhodnutí, ve kterém označilo 22. únor za památný den pro ostrov Takeshima. Jižní Korea v reakci na toto rozhodnutí odstoupila od několika kulturních projektů a zhoršení bilaterálních vztahů mělo za následek i zrušení mnoha dalších návštěv a programů spolupráce především na lokální úrovni.

Dne 26. dubna přijala Jižní Korea v reakci na rozhodnutí zastupitelstva prefektury Shimane zákon, jehož cílem bylo posílit míru kontroly nad ostrovy Tokto/Takeshima. Japonské ministerstvo zahraničí vydalo protest a označilo tento postup v podobě přijetí zákona za politováníhodný a zcela neúměrný rozhodnutí lokálního zastupitelstva.

Rok 2005 byl k připomenutí 40. výročí normalizace diplomatických vztahů mezi Japonskem a Korejskou republikou vyhlášen rokem japonsko-korejského přátelství. Kromě kulturních a vzpomínkových akcí bylo naplánováno několik projektů na podporu turistiky a kulturních i jiných výměn. Řada akcí byla kvůli aktuálně napjaté situaci zrušena.

Japonská mise v Iráku

Mise japonských sebeobránných sil (SDF) v Iráku byla prodloužena rozhodnutím japonské vlády z 9. prosince 2004. Odpůrci prodloužení japonské mise v Iráku prohlašovali, že až 15. března 2005 dojde k plánovanému stažení nizozemských vojsk (celkem se jednalo o cca 1400 vojáků), která kromě jiného také zajišťovala bezpečnost japonských jednotek v oblasti Samawah, nebude již možné tuto bezpečnost nadále zaručit.

V druhé polovině února 2005 australský premiér Howard na žádost Velké Británie a Japonska přislíbil, že jeho země pošle do irácké provincie Muthana přibližně 450 vojáků, kteří mají pomoci zajistit bezpečnost japonských SDF v oblasti. 7. března 2005 došlo k faktickému převzetí mise v provincii Muthana britskými jednotkami a úplné stažení nizozemských vojsk

bylo dokončeno během dubna. V druhé polovině dubna přijela do města Samawah první skupina australských vojáků, kteří postupně nahradí většinu britských.

Japonsko plánuje stažení svých vojáků na prosinec 2005 s tím, že bude vzata v potaz bezpečnostní situace v regionu. Oficiálně japonská vláda své konečné rozhodnutí oznámí v září 2005. Po stažení příslušníků SDF by japonská pomoc měla spočívat především v poskytování oficiální rozvojové pomoci. Japonsko se dále hodlá prostřednictvím expertní pomoci angažovat v procesu přípravy nové irácké ústavy.

4. EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ZEMĚ

Japonsko patří mezi hospodářsky nejvyspělejší země světa. Ačkoli má velmi omezené zásoby přírodních zdrojů, stalo se v průběhu svého poválečného vývoje hospodářsky silnou zemí s významným postavením ve světové ekonomice. Japonská ekonomika se vyznačuje vysokým stupněm modernizace a značným zastoupením výrobků s velkou mírou přidané hodnoty a nevýrobních služeb v celkové hospodářské produkci. Dalším jejím charakteristickým rysem je široké využívání moderních technologií a vysoká technologická a infrastrukturní vyspělost mnohých japonských podniků i velké části ekonomického systému země jako celku. Pro japonskou ekonomiku je též charakteristický stále značný vliv vlády a státních orgánů na řízení ekonomiky, významný podíl státních zakázek a odraz mnoha tradičních společenských přístupů a způsobů v užívaných metodách výroby i řízení.

V 50. a 60. letech zaznamenávalo Japonsko velmi dynamický hospodářský růst v průměru 10 % ročně. V 70. letech se hospodářský růst zpomalil na průměr 4,5 %, ale i tak měla japonská ekonomika rychlejší růst než ostatní průmyslově vyspělé země. V 80. letech se růst zpomalil na průměr 2,5 %. Posledním výrazným rokem ekonomického růstu byl rok 1988 s přírůstkem HDP 6,2 %. V 90. letech se japonská ekonomika vyznačovala přetrvávající vleklou krizí, která v roce 1998 vyvrcholila vážnou hospodářskou recesí na základě utlumené domácí poptávky. Prohloubily se ekonomické problémy z předcházejících let a hospodářství vykázalo nejhorší výsledek v poválečném období s poklesem HDP o 2,2 %. V průběhu roku 1999 se podařilo opakovanými mimořádnými rozpočtovými opatřeními vlády znovu nastartovat hospodářský růst a zhruba od poloviny roku 1999 průmyslová produkce i celkový výkon ekonomiky začaly vykazovat postupný nárůst. V roce 2000 se situace v hospodářství vyvíjela poměrně slibně, ve druhé polovině roku však došlo k prudkému zpomalení růstu a v závěru roku 2000 japonská ekonomika vstoupila poměrně nečekaně do dalšího období hospodářského útlumu, který se prohloubil v roce 2001. Na přelomu roku 2001 a v prvních měsících roku 2002 se začaly v japonském hospodářství objevovat první náznaky oživení, a to zejména díky posílení japonských vývozů a postupnému poklesu stavu zásob. Od počátku fiskálního roku 2002, tj. od dubna 2002 se japonské hospodářství začalo odrážet od pomyslného dna.

Japonsko se významnou měrou podílí na celkovém obratu světového obchodu. V dovozech dominují zejména suroviny. Skladba vývozů je velmi bohatá. Přestože je Japonsko známo jako významný světový vývozcce, vývoj jeho ekonomiky záleží na vývoji vnitřního trhu a vývoz se podílí na HDP pouze 8-10 %. Významný obchodní přebytek vzniknul historicky nejen na základě obchodní dravosti japonských vývozců, ale i z důvodu silné ochranné dovozní politiky uplatňované až do 90. let. Japonsko si i přes složitý stav domácí ekonomiky v posledních letech udržuje ve světovém hospodářství pozici po USA druhé nejsilnější ekonomiky světa (nepočítáme-li EU jako jeden ekonomický celek). Podíl Japonska na souhrnném světovém HDP činí dle údajů Světové banky z roku 2004 cca 7 % (USA cca 21 %).

4.1 Zhodnocení hospodářského vývoje v 1. čtvrtletí 2005 a výhled na 2. – 4. čtvrtletí roku 2005

4.1.1 Japonské hospodářství v 1. čtvrtletí roku 2005

První čtvrtletí vykázalo v japonské ekonomice uspokojivé výsledky, a to především díky mohutné domácí spotřebě a kapitálovým výdajům korporací. Tím

dochází ke zmírnění dopadu poněkud rozpačitého japonského exportu, jenž je důsledkem snížené asijské poptávky po japonském zboží.

- **reálný HDP vzrostl** za první čtvrtletí o **1,2 %** vzhledem ke stejnému období loňského roku
- **jen** oproti **americkému dolaru posílil o 0,5 %**
- **Zahraniční obchod** vykázal **pokles o 0,2 %**, což se od čtvrtého čtvrtletí roku 2001 stalo poprvé. Tento fakt je přičítán především poklesu prodeje lodí do Asie (pozn. Japonsko v roce 2003 přišlo o světové prvenství ve výrobě lodí, neboť ji předstihla Jižní Korea, jež získala o třetinu více zakázek. Svůj význam ve výrobě lodí rychle posiluje i Čína).
- K růstu japonské ekonomiky významně přispěla **soukromá spotřeba**, jež meziročně **vzrostla o 1,2 %**, a **kapitálové investice**, které si připsaly **nárůst o 2,0 %**. Zatímco u zvýšené soukromé spotřeby se úspěch přičítá lepším podmínkám na pracovním trhu, důvod pro zvýšení kapitálových investic byl identifikován ve zvýšení ziskovosti japonských korporací.
- **nezaměstnanost** v Japonsku meziročně **poklesla o 0,2 %** na hodnotu **4,5 %**
- **průmyslová produkce** vykázala v dubnu **růst o 2,2 %**, očekává se však květnový následný pokles o 2,3 % a v červnu pak opět mírný růst o 1,4 %

Následující tabulka prezentuje vývoj komponent HDP během jednotlivých čtvrtletí a jejich změnu oproti stejnému období předcházejícího roku. Hodnoty v závorkách představují podíl na změně HDP.

	2004				2005
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Reálný HDP	1,3	-0,2	-0,2	0,1	1,2
Domácí poptávka	1,1	-0,4	-0,1	0,1	1,3
Soukromá spotřeba	0,7	0,0	-0,1	-0,4	1,1
Nerezidentní investice	-2,7	3,6	0,1	-0,1	2,4
Rezidentní investice	0,6	1,3	0,6	0,6	-1,3
Soukromé zásoby	(0,4)	(-0,2)	(-0,0)	(-0,2)	(0,3)
Veřejná poptávka	3,1	-3,4	-0,1	0,5	0,3
Veřejné investice	8,5	-16,9	-1,8	-0,3	-0,6
Čisté vývozy zboží a služeb	(0,3)	(0,2)	(-0,2)	(-0,1)	(-0,1)
Vývozy	5,1	3,4	0,5	1,3	-0,4
Dovozy	3,7	1,9	2,3	2,1	0,5
Nominální HDP	1,0	-0,5	-0,2	0,2	0,6

Zdroj: Úřad vlády Japonska

4.1.2 Výhled na 2. – 4. čtvrtletí roku 2005

Pro 2. – 4. čtvrtletí roku 2005 je v ekonomické oblasti možné vymezit 5 základních úkolů, které bude muset japonská vláda nadále řešit:

- **ukončení deflace** a další **oživení bankovního sektoru**
- **zajištění fiskální stability** a udržitelného rozvoje veřejných financí
- zefektivnění vazby mezi jednotlivými úrovněmi vlády v rámci probíhající decentralizace

- zvýšení růstového potenciálu prostřednictvím **strukturálních reforem a posílením konkurenceschopnosti**
- **zlepšení fungování trhu práce, zvýšení zaměstnanosti.**

Pro realizaci opatření čelících zhoršující se fiskální situaci a rychle stárnoucí japonské populaci je klíčová akcelerace hospodářského růstu. Hlavními prioritami roku 2005 jsou **privatizace poštovního systému a urychlení regulatorní reformy**. Nutné bude rovněž komplexně podpořit růst zaměstnanosti především žen a mladých. V souvislosti s trhem práce je také třeba na rozumnou míru omezit příliš velkou ochranu stálých zaměstnanců a naopak posílit sociální zabezpečení a další jistoty nestálých zaměstnanců, jejichž podíl v japonské ekonomice roste, a do určité míry tak zvyšuje pružnost a efektivitu trhu práce. Zásadními problémy, které bude nutné řešit i v roce 2005, zůstávají zhoršující se deficit veřejných rozpočtů a **udržitelnost fiskální politiky** při rostoucí potřebě veřejných výdajů pro stárnoucí populaci. Bude proto nutné pokračovat v uplatňování adekvátních makroekonomických a strukturálních politik vedoucích ke zvýšení růstového potenciálu a zajištění růstu životní úrovně. Nezbytné bude také dosáhnout dostatečné stabilní míry **inflace** tak, aby po ukončení již šestiletého deflačního vývoje riziko návratu k deflaci bylo sníženo na minimum. Omezení veřejných výdajů bude muset být doprovázeno **zvýšením rozpočtových příjmů**, což bude pravděpodobně zajištěno růstem daňových základů a navýšením spotřebních daní. Rapidně rostoucí zadluženost místních samospráv bude nutné řešit posílením jejich autonomie v rámci prováděné decentralizace tak, aby mohly zvýšit efektivitu poskytovaných služeb. Nezbytné bude rovněž odstranění překážek pro **přímé zahraniční investice**, jejichž příliv je v současnosti nejnižší v rámci OECD.

Předpokládá se, že **růst HDP** bude pokračovat až dokonce roku 2006 přibližným tempem 1,5 % (odhad OECD z ledna 2005). Situace na světovém trhu v kontextu rostoucích cen ropy, klesající čínské a americké poptávky a prudkého zhodnocení jenu však může růst významně oslabit. IMF dokonce v dubnu 2005 snížil kvůli klesajícímu objemu exportu odhad růstu pro rok 2005 na 0,8 % (odhad ze září 2004 byl 2,3 %). Nominální HDP by měl vzrůst na cca 506,5 bil. JPY a reálný HDP na 536,1 bil. JPY (v cenách roku 2000).

Přestože zřejmě dojde ke snížení **obchodních investic** a zpomalení **exportního růstu, soukromá spotřeba** pravděpodobně vzroste, což by mohlo napomoci ukončení dlouhodobé deflace. Předpokládaný pokles **spotřebních cen** pro rok 2005 je -0,2 % (odhad IMF). Tempo růstu soukromé spotřeby v nominálních cenách by mělo zůstat nezměněno. Dále se předpokládá snížení tempa růstu **soukromých investic**.

Ve **fiskální oblasti** pravděpodobně dojde k mírnému poklesu strukturálního rozpočtového deficitu cca na 6,4 % HDP. Pro zajištění pozitivního udržitelného fiskálního rozvoje bude muset vláda přijmout specifická opatření včetně snižování veřejných investic, rozšíření základu daně z příjmu fyzických i právnických osob a zvýšení spotřební daně. **Veřejné investice** by v roce 2005 měly dále klesat, ale tempo poklesu se pravděpodobně mírně sníží.

Na **trhu práce** by mělo dojít k udržení úrovně nezaměstnanosti na 4,4 % (případně by ještě mohlo dojít k mírnému poklesu).

Japonský jen by se měl pohybovat v mezích od 105 do 110 JPY/USD. Mělo by také dojít k poměrně výraznému snížení růstu **tempa exportu i importu**.

4.2 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let

4.2.1 Struktura a objem HDP

Japonský **reálný HDP** za kalendářní rok 2004 dosáhl výše **531,87 bil. JPY** (v cenách r. 2000), což odpovídá **4,92 bil. USD**. Odhady reálného HDP za fiskální rok 2004 (duben 2004 - březen 2005) činí předběžně 531,4 bil. JPY (v cenách r. 2000). **Reálný růst HDP** oproti roku 2003 tak dosáhl příznivé hodnoty **2,6 %**. Bez zohlednění deflace HDP vzrostl v kalendářním roce 2004 nominálně o 1,4 %.

V prvním čtvrtletí roku 2004 vykazovala japonská ekonomika meziroční růst reálného HDP ve výši 5,8 %, což bylo o 0,1 % více než v posledním čtvrtletí roku 2003. Tento pozitivní vývoj byl důsledkem dobře vyvážené zahraniční i domácí poptávky, která byla tažena vysokou osobní spotřebou, vývozy a kapitálovými náklady (capex). Právě capex jsou stimulovány vyššími zisky plynoucími z restrukturalizace korporátního sektoru. Japonští výrobci oznámili, že ve fiskálním roce 2004 očekávají nárůst capex o cca 22 %.

Po mimořádně úspěšném prvním čtvrtletí následovala tři čtvrtletí poklesu. Ve druhém čtvrtletí zaznamenala japonská ekonomika hodnotu reálného poklesu HDP ve výši -0,8 %, ve třetím čtvrtletí byl tento ukazatel ještě méně příznivý -1,1 %. Poslední čtvrtletí roku 2004 bylo ukončeno hodnotou -0,5 %.

Následující tabulka uvádí přehled vývoje HDP v posledních pěti letech. Údaje jsou uváděny v JPY a v přepočtu na USD s použitím průměrného ročního kurzu JPY/USD dle materiálů Japonské centrální banky:

rok	Nominální HDP	Reálný HDP V cenách 1995	Reálný růst HDP	Nominální HDP v USD	Nominální HDP na obyvatele
	(bil. JPY)	(bil. JPY)		(mld. USD)	(USD)
2000	511,46	532,54	2,8 %	4 745	37 392
2001	505,84	534,85	0,4 %	4 161	32 671
2002	498,10	532,96	-0,4 %	3 980	31 218
2003	498,61	547,13	2,7 %	4 301	33 688
2004	504,81	561,35	2,6 %	4 665	36 533

Zdroj: Měsíční a roční statistické přehledy: Úřad vlády, Ministerstvo financí, Bank of Japan

Na **tvorbě japonského HDP** se nejvýznamněji podílí terciární sféra (cca 70 %), což odpovídá statutu Japonska jako jedné z ekonomicky nejvyspělejších zemí světa. Průmyslová výroba se na tvorbě HDP podílí cca 29 %. Primární sféra (zemědělství, lesnictví a rybolov, těžba nerostných surovin) vytváří pouze méně než 2 % HDP. Podíl zemědělství již po řadu let setrvává na zhruba stejné úrovni, která vyplývá z jeho strategického sociálního významu.

Následující tabulka podává přehled tvorby HDP ve srovnání kalendářních roků 1998, 2001 a 2002 (novější informace nejsou k dubnu 2005 k dispozici) podle jednotlivých hlavních ekonomických odvětví. Údaje se vztahují ke stálým cenám, kdy základním rokem je r. 1995.

Odvětví	Podíl na HDP (1998, %)	Podíl na HDP (2001, %)	Podíl na HDP (2002, %)
Zemědělství, lesnictví a rybolov	1,7	1,5	1,5
Těžba a dobývání nerostných surovin	0,2	0,2	0,2
Průmyslová výroba	22,5	22,9	22,5

Stavebnictví	7,6	6,8	6,6
Elektrická energie, plyn, voda	2,9	3,0	3,0
Velko- a maloobchod, restaurace, hotely	15,1	13,7	13,9
Obchod nemovitostmi, pronájem, správa	12,1	12,3	12,5
Finanční služby a pojišťovnictví	5,8	6,4	6,7
Doprava a spoje	7,4	7,5	7,3
Další aktivity v sektoru služeb	19,1	19,7	19,8
Ostatní	5,6	6,0	6,0
Celkem	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Ekonomický a sociální výzkumný institut Úřadu vlády (<http://www.esri.cao.go.jp/index-e.html>)

4.2.2 Nezaměstnanost, inflace, úrokové míry a měnová politika

Úroveň **nezaměstnanosti** v Japonsku je stále relativně nízká v porovnání s ostatními vyspělými průmyslovými zeměmi. Vzhledem k hluboké a vleklé recesi národní ekonomiky však v posledních letech zaznamenala relativně nebývalý nárůst. V roce 1995 činila míra nezaměstnanosti 3,2 %, čímž byla poprvé překročena hranice 2 mil. osob. V roce 2000 bylo na určitou dobu vyrovnáno poválečné maximum 4,9 %, v roce 2001 bylo však toto maximum překročeno a nepříznivý trend pokračoval i v roce 2002. V prosinci 2001 dosáhla nezaměstnanost 5,6 %, v roce 2002 nezaměstnanost oscilovala nad hranicí 5 %, avšak pod touto rekordní hodnotou. Průměrná nezaměstnanost za kalendářní rok 2003 dosáhla 5,3 %, tedy o 0,1 procentního bodu nižší hodnoty než v roce 2002. Další pokles, tentokrát významnější, nastal i v roce 2004: úroveň nezaměstnanosti poklesla o 0,6 % na hodnotu 4,7 %. Stejná úroveň nezaměstnanosti byla naposledy zaznamenána v roce 1999. Úroveň nezaměstnanosti na konci 1. čtvrtletí 2005 byla **4,5 %**, čímž se pomalu naplňuje přání japonské vlády udržet nezaměstnanost okolo 4,4 %.

Na poli zaměstnanosti jsou v Japonsku velkým problémem tzv. „freeters“. „Freeters“ jsou v Japonsku mladí lidé ve věku 15 – 34 let, kteří ač mají často univerzitní diplom, dávají přednost volnému stylu života před kariérou. K „free style“ životu však potřebují peníze, proto vykonávají nárazové (a často podřadné) práce. V Japonsku existují cca 2,5 miliónu takovýchto „freeters“, některé zdroje uvádí dokonce 4 milióny. Věková skupina 15 – 19 let vykazuje nejvyšší nezaměstnanost: 11,7 %.

Kabinet premiéra Koizumiho zahájil letos v dubnu program na zapojení „freeters“ do běžného pracovního procesu, za úspěch bude považován pokles „freeters“ alespoň o 200 000. S problematikou „freeters“ je často spojována problematika nízké porodnosti (v současnosti je to 1,29 dítěte na ženu). Tzv. „freeters“ jsou jen stěží schopni uživit svou ženu a k tomu dítě, proto značná část mladé generace oddaluje sňatek a založení rodiny.

Zaměstnanost žen

Dle údajů Ministerstva zdravotnictví, práce a sociálních věcí bylo v roce 2004 z celkového počtu zaměstnaných osob 41,1 % žen. Mezi lety 1980 a 2004 stoupl počet zaměstnaných žen o 62,7 % (respektive o 8,5 miliónu). Nejvyšší zaměstnanost žen je ve věkovém rozpětí 25-29 let (74 %), dále pak 45-49 let (73 %). Nejnižší je věkové skupině 15-19 (16,3 %), dále zaměstnanost klesá ve věkových skupinách nad 60 let.

V Japonsku bylo v roce 2004 v manažerských pozicích zaměstnáno jen 10 % žen, ve vědeckém výzkumu pracovalo jen 11,6 % žen. V obou sektorech došlo oproti roku 2000 k nárůstu o pouhé 1 %.

Struktura zaměstnanosti dle úvazku (r. 2004):

Zaměstnaní	na celý úvazek:	68,5 %
	na částečný úvazek:	22 %
	příležitostně:	6,8 %

Struktura zaměstnanosti dle sektoru působnosti (r. 2004):

Sektor primární:	4,5 %
sekundární:	27,5 %
terciární:	68,0 %

- **průměrný čistý plat** běžného zaměstnance byl ke květnu 2005 **276 402 JPY** (tj. cca 61 000 Kč)
- index reálné mzdy vzrostl meziročně o 0,3 %
- **průměrná měsíční odpracovaná doba** běžného zaměstnance byla ke květnu 2005 143,9 hodin, což představuje meziroční nárůst o 0,1 %
- ke květnu 2005 meziročně stoupl počet běžných zaměstnanců o 0,5 %, počet zaměstnanců na plný úvazek stoupl o 1,1 %, počet zaměstnanců na částečný úvazek poklesl o 0,8 %

Japonsko je zemí s relativně stabilní úrovní **cenové hladiny** a v mezinárodním srovnání zemí s nejvyšší cenovou úrovní spotřebitelských cen zboží a služeb na světě. Tokio a Ósaka patří tradičně k nejdražším městům světa s cenovou úrovní výrazně převyšující nejen průměr vyspělých zemí, ale i ostatní nadprůměrně drahé lokality. V souvislosti s recesí hospodářství v uplynulých letech vykazovala v posledním období japonská ekonomika tendenci k cenové deflaci, již se japonským úřadům nedařilo plně čelit ani extrémně volnou monetární politikou. Zatímco v rozpočtovém roce 2000 ceny průmyslových výrobků stagnovaly a spotřebitelské ceny vykázaly pokles o několik desetin procenta, v letech 2001 a 2002 se deflační tlaky prohloubily. Ve druhém pololetí roku 2002 se ale pokles cen zpomalil, takže do roku 2003 země vstupovala s relativním uvolněním deflačních tlaků. Index spotřebitelských cen tak poklesl v roce 2003 o 0,3 % v porovnání s rokem 2002, v případě indexu cen průmyslových výrobků šlo o pokles ve výši 0,7 %. Významný tlak na snižování indexu spotřebitelských cen je způsoben intenzivním přílivem zboží z jiných asijských zemí. V roce 2004 poklesl index maloobchodních cen o 0,1 % (zahrneme-li čerstvé potraviny, pak je index 0,0 %), což svědčí o zpomalování poklesu cen během posledních pěti let. Oproti roku 2003 však dochází k novému jevu: zatímco ceny některých druhů zboží rostou, ceny služeb klesají. Situace je tedy opačná oproti předchozímu roku, čímž se dostáváme k otázce, zda-li tato situace není signálem oživení inflace. Velkoobchodní ceny poprvé po sedmi letech vykázaly růst, a to o 1,3 % oproti roku 2003. Pokles cen v roce 2004 se týkal těchto druhů výrobků: nábytek (-8,4 %), vnitřní dekorace (-3,8 %), alkohol (-0,9 %), obuv (-0,8 %). Růst cen v roce 2004 naopak zaznamenaly tyto výrobky: ovoce a zelenina (5,3 %), cereálie (3,7 %), masné výrobky (2,9 %), mléčné výrobky (0,4 %), košile a trička (0,7 %).

Úrokové míry v Japonsku odrážejí vývoj ekonomiky. Japonské úrokové sazby patří k nejnižším na světě a dlouhodobě se drží na absolutním minimu. Vzhledem k pokračující hospodářské recesi přistoupila v únoru 1999 centrální banka po dohodě s vládou k bezprecedentnímu kroku a zavedla tzv. politiku nulové úrokové sazby. V rámci této politiky poskytuje centrální banka komerčním bankám krátkodobé peněžní zdroje na refinancování trvale za nulový úrok (s výjimkou krátkého pokusu o odvolání politiky nulové sazby v roce 2000).

Směnný kurz japonského jenu prochází v posledním desetiletí dramatickým vývojem. Z kurzu 126 JPY/USD na začátku roku 1993 posílil až na 80,65 JPY/USD v dubnu 1995, v létě 1998 pak dočasně oslabil až na 147 JPY/USD a na přelomu let 1999 a 2000 opět dosáhl

hranice 100 JPY/USD. Do roku 2003 vstupoval jen s kurzem na úrovni těsně pod 120 JPY/USD, což ještě odráželo vzdálené dopady poměrně značného oslabení měny v roce 2001. Od ledna do srpna 2003 jen fluktoval kolem úrovně 118 JPY/USD a od září zahájil dramatickou apreciaci, kdy na konci roku 2003 posílil až na hodnotu 107,9 JPY/USD. Japonská centrální banka na podzim 2003 provedla masivní intervence na devizových trzích proti dalšímu zhodnocování jenu. Ve vývoji směnného kurzu jenu vůči americkému dolaru však i přes tyto intervence převážil aspekt globálního oslabení dolaru v souvislosti s vývojem situace v Iráku. V roce 2004 japonská měna oscilovala mezi čtvrtletními průměrnými hodnotami 105,9 a 109,9 JPY/USD. I přes tyto oscilace vykázala větší míru stability ve srovnání s předcházejícím rokem poznamenaným dramatickou podzimní apreciací jenu. V prvním čtvrtletí roku 2004 došlo k mírné apreciaci jenu na směnnou hodnotu 107,2 JPY/USD. V druhém a třetím čtvrtletí vykazoval jen vůči dolaru po mírné depreciazi víceméně stabilní kurz v průměrné výši 109,8 JPY/USD. V posledním čtvrtletí pak došlo k výraznější apreciaci a průměrný kurz činil 105,9 JPY/USD. V prvním čtvrtletí roku 2005 došlo k dalšímu, nyní již mírnějšímu, posílení jenu na 105,0 JPY/USD.

Měnová politika Japonské centrální banky (Bank of Japan) se i v roce 2004 soustředila především na boj s pokračující deflací. Politikou tzv. kvantitativního uvolňování (Quantitative Easing) se od roku 2001 podařilo významně posílit měnovou bázi, a zabránit tak finanční nestabilitě a udržet dlouhodobé úrokové sazby na nízké úrovni. Politika kvantitativního uvolňování zahrnuje nejrozličnější opatření – např. nákup zahraničních aktiv za účelem vytvoření dodatečné likvidity, fiskální expanzi financovanou a dotovanou centrální bankou, nákup privátních aktiv ve snaze zvýšit jejich výnos, rozsáhlou podporu likvidní pozice bank, monetární transfery aj.

Centrální banka se zavázala pokračovat v uplatňování **politiky kvantitativního uvolňování**, dokud inflace měřená indexem spotřebitelských cen nedosáhne kladných hodnot (podle předpokladu by se toto mělo podařit během roku 2005, kdy by inflace měla dosáhnout 0,1 %). Dle názoru některých předních ekonomů by však inflační práh, při kterém bude ukončena politika kvantitativního uvolňování, měl být stanoven výše (např. na 1 %), aby se tak snížilo riziko obnovení deflace.

V oblasti kurzové politiky se během prvních tří čtvrtletí dařilo udržet poměrně stabilní kurz jenu, přestože centrální banka od března 2004 neprováděla intervence na devizových trzích.

Další informace o měnové politice Japonské centrální banky lze nalézt na <http://www.boj.or.jp/en/>.

Následující tabulka podává přehled vývoje výše zmíněných ukazatelů za posledních pět let:

Rok	Nezaměstnanost	Inflace		Směnné kurzy		Úrokové míry
		Ceny průmysl. výrobků	Spotřeb. ceny	JPY/USD	JPY/EUR	základní sazba
2000	4,7 %	0,1 %	-0,7 %	107,78	99,47	0,200 %
2001	5,0 %	-2,3 %	-0,7 %	121,58	108,68	0,002 %
2002	5,4 %	-2,0 %	-0,9 %	125,14	118,06	0,002 %
2003	5,3 %	-0,7 %	-0,3 %	115,94	130,98	0,001 %
2004	4,7 %	-0,7 %	0,0 %	108,20	134,70	0,001 %
2005	4,5 %*	-0,2 %*	0,0 %*	106,77**	131,60**	0,001 %*

Zdroj: Měsíční a roční statistické přehledy (Statistics of Japan), japonské Ministerstvo financí, Bank of Japan

*hodnota k 1.5. 2005, ** hodnota k 7.6. 2005

4.3 Průmysl

4.3.1 Tempo růstu průmyslové výroby

Průmyslová výroba, resp. její rozvoj, byly základem japonského poválečného hospodářského zázraku. Od poloviny 70. let se však struktura japonské ekonomiky mění ve prospěch nevýrobních odvětví. I přes klesající podíl na tvorbě HDP však průmyslová výroba Japonska zaznamenávala tradičně vysoké tempo růstu. Toto tempo se zpomalilo v 90. letech zejména v důsledku rozsáhlé hospodářské recese, která postihla sekundární sféru národního hospodářství nejvíce. V roce 2000 došlo k prvnímu výraznějšímu růstu od poloviny 90. let a průmyslová výroba vzrostla meziročně o 5,7 %. V roce 2001 však dramaticky poklesla o 7,9 % v důsledku návratu hospodářské recese. Pokles pokračoval i v roce 2002, ačkoli menší měrou - dosáhl 1,4 %. Naopak rok 2003 se již nesl ve znamení meziročního nárůstu průmyslové výroby, a to o 3,3 %. V roce 2004 tento pozitivní trend pokračoval: **meziroční růst průmyslové výroby** dosáhl hodnoty **5,4 %**. Tento příznivý výsledek lze přičíst úspěšné restrukturalizaci podniků.

V 1. čtvrtletí roku 2005 nebyl růst průmyslové výroby příznivý, což bylo překonáno až v dubnu, kdy byl zaznamenán nárůst produkce o 2,2 % oproti předcházejícímu měsíci. Meziročně pak došlo k nárůstu o 0,6 %. Index průmyslové produkce (sezónně očištěn) za měsíc duben byl 102,8.

Pozitivní vývoj průmyslové produkce v měsíci dubnu se přičítá těmto odvětvím:

- dopravní zařízení
- obecné strojírenství
- elektrostrojírnoství

Konkrétně se jedná o tyto výrobky:

- osobní automobily vyšší kubatury
- výrobky s plochou obrazovkou
- osobní počítače

Předpověď Ministerstva hospodářství, obchodu a průmyslu pro měsíc květen je pokles o 2,3 %, v červnu naopak mírný nárůst o 1,4 % (statistika za měsíc květen a červen bude k dispozici začátkem července resp. srpna).

V souvislosti s japonským průmyslem se často hovoří o jevu zvaném „vymílání“ (hollowing out), které předmětem kritiky řady ekonomů (jde o přesun průmyslové výroby z Japonska do nákladově příznivějších zemí). Ti se obávají, že Japonsko nebude schopno dostatečně rychle uskutečnit potřebné strukturální reformy a úbytek pracovních míst, způsobený „vymíláním“, výrazně zvýší nezaměstnanost v zemi. Přesun výroby do zahraničí se týká prakticky všech odvětví průmyslu. Zatímco v roce 1985 se pouze 4 % výroby japonských firem odehrávala v zahraničí, o deset let později to bylo již 11,6 %. V roce 2000 tento podíl činil 14,5 % a v roce 2004 se jednalo o o více než 20 %. Nejmenší podíl výroby v zahraničí trvale vykazuje přesné strojírenství a potravinářský průmysl, největší podíl výroby v zahraničí mají naopak japonští producenti v elektrotechnickém průmyslu a výroba dopravních strojů a zařízení. Například 42 % produkce světoznámé firmy Canon se vyrábí mimo území Japonska.

Nejčastější destinací přesunu výroby je Čína, následovaná Thajskem, Filipínami a Malajsií. Podle posledního průzkumu z konce roku 2004 vidí japonské firmy jako nejslibnější místa pro přesun své výroby státy v tomto pořadí: Čína, Thajsko, Indie, Vietnam.

Více lze nalézt na internetových stránkách Japonské banky pro mezinárodní spolupráci: www.jbic.go.jp/autocontents/english/news/2004/000063/report.pdf.

4.3.2 Struktura průmyslové výroby a nosné obory

Oborová struktura japonské průmyslové výroby v historii tradičně pružně reagovala na celosvětové ekonomické klima i na světové vývojové trendy a s nimi se měnící poptávku. Po druhé světové válce došlo k přeorientování z oblasti lehkého průmyslu na těžký a chemický průmysl. V obou těchto odvětvích dosáhlo Japonsko v poválečném období významných úspěchů a i v současnosti si zde udržuje špičkovou úroveň. Současně však byla velmi cílevědomě budována struktura perspektivních výrobních odvětví s vysokou přidanou hodnotou (automobilový průmysl, elektrotechnika, elektronika, atd.). Po dvou ropných krizích v r. 1974 a 1978 došlo k zásadní reorientaci japonské průmyslové výroby na obory s nejnižší materiálovou a energetickou náročností a nejvyšším stupněm přidané hodnoty. Rozhodujícím činitelem rozvoje průmyslu se stal technický a technologický rozvoj a důležitou úlohu při restrukturalizaci průmyslu hraje i snaha o co nejnižší míru znečišťování životního prostředí.

Těžiště průmyslové výroby v Japonsku spočívá v současnosti ve **vyspělém strojírenství, elektrotechnice, chemii, petrochemii a papírenském průmyslu**. Postupně klesá podíl ocelářství, výroby lodí a textilního průmyslu, stabilní úroveň si zatím udržuje **stavební výroba**. Japonsko je jedním z největších světových výrobců průmyslového strojního zařízení, elektrických strojů pro domácí a průmyslové užití, výpočetní techniky, polovodičů, tranzistorů, generátorů elektrické energie, elektromotorů, transformátorů, spotřební elektroniky (barevných televizorů – dnes především TV s plochou plazmovou obrazovkou, audio/video přístrojů, DVD přehrávačů a rekordérů, digitálních fotoaparátů, mobilních telefonů, mikrovlnných troub, faxových přístrojů), dopravních zařízení (osobních automobilů, motocyklů, jízdních kol, železničních vagonů, námořních lodí) a přesných přístrojů, fotooptiky a hodinek. Dlouhodobě se snižuje význam textilního průmyslu, který historicky býval jedním z hlavních průmyslových odvětví země.

Mezi nejdynamičtěji se rozvíjející průmyslová odvětví patří **vyspělá elektronika** (počítače a jejich součásti, audio a videotechnika, studiová technika, reprografická technika, komunikační technika, polovodiče, atd.) a **výroba průmyslových robotů**. Specifické postavení zaujímají materiály a technologie související s rozvojem **jaderné energetiky, biotechnologií a nanotechnologií**. Oběma těmito oblastem je věnována v Japonsku zvláštní pozornost, v prvním případě zejména s ohledem na bezpečnost, ve druhém a třetím případě coby oborům budoucnosti a příštím hlavním zdrojům komparativní výhody ve světovém hospodářství.

Podíl jednotlivých hlavních odvětví na celkové průmyslové výrobě v roce 2003 (měřeno podílem na celkovém objemu realizované průmyslové výroby) činil zhruba: potravinářský průmysl 14 %, textilní průmysl 2 %, výroba papíru a celulózy 2 %, chemický průmysl 11 %, hutní prvovýroba a kovoprůmysl 8 %, všeobecné strojírenství 6 %, elektrotechnický průmysl 25 %, výroba dopravních zařízení 16 %, přesné strojírenství 2 %.

V roce 2004 vykázal nárůst výroby sektor obecného strojírenství, a to o 11 % oproti roku 2003. Výroba vzrostla i v dalších odvětvích: elektrotechnické strojírenství o 9 %, polovodiče o 24,8 %, integrované obvody o 16,4 %, obráběcí stroje 24,4 %, výroba kotlů a energetických jednotek 36,7 % atd.

Více informací o japonském průmyslu lze nalézt např. na www.meti.go.jp/english.

4.3.3 Specifické obory japonského průmyslu

Specifickým průmyslovým oborem, ve kterém si Japonsko udržovalo dlouhodobě světové prvenství, je **loděařství**. Teprve v roce 2003 bylo předstihnuto Jižní Koreou.

Z celosvětové objednávky lodí v roce 2003 o celkové hrubé tonáži 62 467 000 GT na Jižní Koreu připadla téměř polovina (29 323 000 GT) a na Japonsko třetina (20 627 000 GT). Jižní Korea zaznamenala meziroční nárůst objednávek o 200 %, Japonsko o 59,3 %. Z výše uvedené objednávky dále připadá 10,5 % na Čínu a 5 % na členy AWES (Asociace evropských výrobců lodí). Očekává se, že v horizontu 10 let by měla Čína uspokojovat více jak třetinu celosvětové loděařské poptávky.

V roce 2003 získalo Japonsko objednávky především na výrobu nákladních lodí a tankerů: jde o 270 nákladních lodí o celkové hrubé tonáži 9 871 000 GT (o 71 % více než předchozí rok) a 134 tankerů o celkové hrubé tonáži 6 059 000 GT (nárůst o 25 % oproti roku 2002). Za první čtvrtletí roku 2004 získalo Japonsko zakázky na výrobu lodí o celkové hrubé tonáži 3 904 000 GT (30,2 % z celosvětové objednávky), Jižní Korea 7 213 000 GT (55,8 %), Čína 554 000 GT (4,3 %) a AWES 671 000 GT (7,6 %).

V roce 2004 činily získané japonské zakázky celkem 19 500 000 GT, tedy cca o 5 % méně než v roce 2003. Šlo především o zakázky na výrobu nákladních lodí a tankerů (182 a 127 lodí). Drtivá většina japonské loděařské produkce je určena pro vývoz.

Více informací o loděařském průmyslu lze nalézt na <http://www.maritimejapan.com>.

Oborem, ve kterém je Japonsko skutečnou jedničkou, je **robotika**. Celosvětový průmyslový robotický trh je v současnosti odhadován na 8 mld. USD. Dle Japonské robotické asociace (JARA) byly v roce 2004 vyrobeny v Japonsku roboty v hodnotě 4,3 mld. USD, což je oproti roku 2003 o 13,8 % více. JARA však odhaduje, že v roce 2010 budou na japonském trhu vyrobeny roboty v hodnotě 22,6 mld. USD. Průmyslových robotů je dnes na území Japonska cca 400 000, což je zhruba polovina celosvětového počtu.

Japonsko se ale zaměřuje i na výrobu **humanoidních robotů**. První byl vyroben už v roce 1973, jmenoval se WABOT 1 a na rozdíl od těch současných ještě neuměl chodit - přenášel jen váhu z levé nohy na pravou. Byl vyvinut na tokijské univerzitě Waseda, kde výzkum humanoidních robotů probíhá dodnes. V roce 1986 ohlásila firma Honda start výzkumu humanoidních robotů a o sedm let později představila prvního humanoidního (již chodícího) robota P-1. V roce 1996 pak vyrobila robota P-2, který již nepotřeboval externí napájení a ovládání, a konečně v roce 2000 spatřil světlo světa robot ASIMO, jenž je schopný s lidmi snadno komunikovat. Robota ASIMO přivezl v roce 2003 do Prahy premiér Koizumi jako výraz úcty bratřím Čapkům a české kultuře, a ASIMO tak mohl v budově Národního muzea v Praze „osobně“ položit květiny k pomníku Karla Čapka, autora slova „robot“.

Dalším výrobcem robotů zaměřeným na běžný spotřebitelský trh je společnost SONY, která v roce 1999 představila robotického psa AIBO. Do roku 2004 jich prodala přes 692 tis. kusů, což je dostatečným důkazem toho, že Japonsko má obrovský tržní potenciál. A tak se do robotického výzkumu zapojily další firmy, které mají zájem tento potenciál využít. Kromě velkých firem typu Sony, Honda, Toyota apod. tudíž inteligentní roboty humanoidního typu dnes nabízí i mnoho malých firem.

Humanoidní roboti mají pro Japonce velký význam proto, že japonská populace rychle stárne, a právě roboti mají do budoucna převzít úlohu domácího společníka a pomocníka.

Více o japonské robotice lze nalézt na stránkách Japonské robotické asociace (JARA): <http://www.jara.jp/e/>.

4.4 Stavebnictví

Stavebnictví je v Japonsku tradičně jedním z klíčových oborů. V poválečném období byla rozsáhlá stavební činnost významnou součástí rekonstrukce a modernizace země, díky níž se zásadním způsobem změnila tvář japonských měst i japonské krajiny. V uplynulých desetiletích se japonská stavební výroba vyznamenala ve světovém měřítku mnoha novými technologickými postupy i jedinečnými úspěchy. Charakteristickým rysem japonského stavebnictví je i výrazný podíl veřejných prací a projektů financovaných ze státních a místních rozpočtů. I proto existují poměrně úzké vazby mezi některými subjekty ve stavebním sektoru a japonskou domácí politikou.

V posledních letech japonské stavebnictví prochází těžkým obdobím. Vleklá recese devadesátých let byla zatěžkávací zkouškou pro celou japonskou ekonomiku, tedy i stavebnictví. Objem stavebních prací od roku 1990 trvale klesal, ačkoli úbytek soukromých investic byl zčásti vyvažován přílivem rozpočtových prostředků, jimiž se vláda snažila ochránit stavební sektor před plným dopadem hospodářské recese. Počet pracovníků ve stavebnictví v souvislosti s nárůstem státních zakázek rostl až do roku 1997. Poté postupně klesal a v roce 2004 pracovalo ve stavebnictví zhruba 5 840 000 zaměstnanců, což je o 12 % méně než v roce 1998.

V roce 2000 se mnohé stavební společnosti zařadily mezi nejproblematictější podniky a jejich přeuvěřovanost se stala problémem nejen pro ně samé, ale i pro věřitelské banky a potažmo celou ekonomiku. Stavební firmy začaly hromadně požadovat odepsání části svých dluhů - tyto požadavky v roce 2000 přesáhly 2 bil. JPY. Narazily však na reálné možnosti finančních institucí vyhovět těmto požadavkům i jejich ochotu tak učinit. Další pokles objemu státních zakázek, stagnující poptávka soukromého sektoru a neoblomnost věřitelů způsobily v roce 2000 určitou atmosféru paniky mezi stavebními firmami a v roce 2001 pak vedly k rozsáhlejšímu restrukturalizacím. První významná stavební firma ohlásila úpadek v prosinci 2001 (Aoki Corporation). Několik ostatních firem v závěru roku 2001 a v roce 2002 vyjednalo alespoň částečnou restrukturalizaci svých dluhů a následnou rekapitalizaci, avšak podmíněnou drastickými racionalizačními opatřeními. Skutečností však zůstává pokračující pokles objemu stavebních zakázek v ekonomice, který v roce 2002 zaznamenal další rekord, takže objem stavební výroby v roce 2002 představoval méně než 75 % úrovně roku 1995. Na dalším poklesu stavební výroby v roce 2003 se podepsala zejména realizace jednoho ze stěžejních cílů strukturálních ekonomických reforem premiéra Koizumiho, totiž snížení objemu veřejných investic o 30 % do roku 2006. Jelikož významnou část těchto finančních prostředků dlouhodobě ukrajovaly právě veřejné stavební projekty, patří v současné době stavební sektor k odvětvím, která jsou a budou reformními opatřeními zasažena nejvíce.

V roce 2004 byla zahájena výstavba celkem 9 766 000 m² financovaných z veřejných prostředků, což je o 22 % méně než v roce 2003. Jen pro srovnání: v roce 1992 byla zahájena výstavba 25 171 000 m², což je o 257 % více, než v roce 2004. Naopak soukromí investoři v roce 2004 ohlásili výstavbu celkem 171 739 000 m², tedy o 7 % více než předchozí rok. Avšak i soukromá sféra zaznamenala po roce 2000 pokles výstavby: ještě v roce 1992 byla oznámena výstavba 221 431 000 m², což je o 29 % více než v roce 2004.

Za časový úsek leden – duben 2005 byla zahájena výstavba 57 376 tis. m², což představuje nepatrný meziroční pokles o 0,7 %.

Níže uvedená tabulka zaznamenává vývoj ohlášené výstavby během posledních pěti let, hodnoty jsou v tis. m², změna v procentech indikuje nárůst či pokles oproti předcházejícímu roku.

Rok	Celkem		Veřejný sektor		Soukromý sektor	
	tis. m ²	změna v %	tis. m ²	změna v %	tis. m ²	změna v %
2000	200 259	3,1	15 721	-7,2	184 538	4,1
2001	181 093	-9,6	14 522	-7,6	166 572	-9,7
2002	172 344	-4,8	13 162	-9,4	159 182	-4,4
2003	173 096	0,4	12 437	-5,5	160 659	0,9
2004	181 505	4,9	9 766	-21,5	171 739	6,9
2005*	57 376	-0,7	3 214	4,1	54 161	2,7

Zdroj: Ministerstvo půdy, infrastruktury a dopravy

* Pozn.: Údaje se vztahují k období leden – duben 2005, změna v % se vztahuje ke stejnému období roku 2004

4.5 Zemědělství

Zemědělství (včetně rybolovu a lesnictví), které dříve tvořilo hlavní páteř národního hospodářství, jako celek v posledních desetiletích relativně rychle ztrácelo na významu ve srovnání s ostatními sektory ekonomiky. Obdělávaná zemědělská půda včetně sadů a pastvin pomalu a postupně klesá a představuje necelých 13 % celkového území země (asi 49 tis. km², což je jen přibližně 80 % plochy obdělávané v 60. letech, kdy expanze zemědělských ploch vrcholila). Na tvorbě HDP se zemědělství podílí méně než 1,3 %. Zaměstnává však téměř 4,2 % pracujících a celkově na farmách žije 10,2 % populace. Mezi roky 1990 a 2000 se počet zemědělců snížil o 25 %, přesto má zemědělství v Japonsku nadále velký význam pro sociální stabilitu mimoměstského obyvatelstva.

Specifickým rysem japonského zemědělství je jeho **rodinný charakter**. V roce 2000 bylo v Japonsku 3,12 mil. domácností zabývajících se zemědělstvím coby hlavním zdrojem obživy. Průměrná velikost pozemků obhospodařovaných jednou rodinou se pohybovala od 0,5 do 1,5 ha (což je méně než 10 % průměrné rozlohy farem v Nizozemsku, které jsou podle západního standardu považovány za malovýrobní). Důvodů je více, včetně velké členitosti a hornatosti Japonska a vysoké ceny půdy ve výhodněji položených oblastech. Velké zemědělské podniky s rozsáhlými obhospodařovatelnými plochami jsou pouze na Hokkaido, kde více než polovina farem obhospodařuje pozemky o rozloze 10 a více hektarů. Dalším specifikem je vysoký průměrný věk obyvatel pracujících v zemědělství, jehož důvodem je migrace mladších lidí do městských oblastí. V roce 2004 tak pracovalo v zemědělství jen 2,64 mil. osob, přičemž podíl osob nad 65 let dosahoval v této skupině 55 %.

Zemědělská výroba je velmi intenzivní, ale její efektivnost je ve světovém srovnání nízká. Zemědělství je dotováno a regulováno státem. V oblasti dovozu jsou zemědělské a potravinářské výrobky předmětem silné ochranné politiky. Z těchto důvodů jsou ceny potravin na japonském trhu enormně vysoké. Jedním z příkladů je cenová úroveň rýže místní produkce, která je až pětikrát vyšší než na světovém trhu.

Japonsko je ve výrobě potravin soběstačné z méně než 40 % a závislost na importu neustále narůstá. Největší soběstačnost vykazuje Japonsko v zelenině (82 %), rýži (95 %, ale klesající tendence) a vejcích (95 %). Dlouhodobě nízká je naopak soběstačnost u masa (52 %), ovoce (49 %) a pšenice (11 %). Japonsko je největším světovým dovozcem potravin – v roce 2004 činila hodnota dovozu potravin 5,29 bil. JPY (cca 49 mld. USD, relativně stabilizovaná úroveň). Největší část dovozů pochází z USA (přes 30 %) a Číny (přes 10 %), významné jsou i dovozy potravin z Austrálie (téměř 7 %) a Thajska (5 %).

4.5.1 Rostlinná a živočišná výroba

Nejvýznamnější plodinou je **rýže**, která se pěstuje na zhruba 1,9 mil. ha, což je asi 40 % celkové plochy obhospodařované půdy. V roce 2004 bylo vypěstováno cca 8,73 mil., což představuje nárůst o cca 0,94 mil. tun oproti roku 2003. Značný je rozsah produkce **zeleniny** (brambory, okurky, houby shiitake, rajská jablka, zelí, čínské zelí, cibule, salát, japonská ředkev, mrkev, sója), **ovoce** (jablka, mandarinky, japonské hrušky nashi) a **průmyslových plodin** (tabák, čaj, cukrová řepa).

Od roku 1985 se **produkce masa** snižovala na základě tlaku konkurence dovozu při stoupající spotřebě z důvodu změn spotřebitelského jídelníčku, v letech 1999 a 2000 zaznamenala mírný nárůst. V roce 2003 činila produkce masa cca 3,4 mil. tun - z toho hovězí maso 496 tis. tun, vepřové maso 1,26 mil. tun a drůbeží maso 1,65 mil. tun. V roce 2004 vzrostla produkce hovězího masa o 3,4 %, produkce vepřového taktéž mírně stoupla – cca o 1 %. Produkce mléka a mléčných výrobků se, stejně jako v předcházejících pěti letech, pohybovala na úrovni 8,4 mil. tun.

Během celého roku 2004 se USA snažily přimět Japonsko ke zrušení **embarga na dovoz amerického hovězího masa**, které bylo zavedeno poté, co byl v prosinci 2003 v USA objeven první případ BSE. V době uvalení tohoto embarga bylo Japonsko celosvětově největším dovozcem amerického hovězího masa (v roce 2003 objem dovozu dosáhl 1,7 mld. USD). Obnovení dovozu japonská strana dlouhodobě podmiňovala prováděním stejného typu testů, jaký je požadován v Japonsku. V říjnu 2004 bylo dohodnuto, že obchod s hovězím masem bude obnoven na jaře 2005 pro dobytek mladší 20 měsíců. Začátkem roku 2005 došlo kvůli dalším komplikacím k výraznému zvýšení tlaku USA, jejichž vysocí politici představitelé prohlašovali, že probíhající spor začíná poškozovat japonsko-americké vztahy a určité skupiny amerických senátorů dokonce začaly prosazovat realizaci odvetných opatření (např. kampaň na omezení dovozu japonských pneumatik). Japonská vláda však konzistentně argumentovala nutností zabezpečit maximální potravinovou bezpečnost.

4.5.2 Rybolov

Ryby a mořští živočichové tvoří významnou část japonské produkce i spotřeby potravin. Podobně jako v rostlinné a živočišné výrobě měla i v rybolovu zaměstnanost klesající tendenci, a to absolutně i relativně. V roce 1965 se rybolovem zabývalo 612 tis. osob, tj. cca 1,5 % pracovní síly, zatímco v roce 1995 již jen 301 tis. osob, tj. 0,4 % celkové pracovní síly. Ve druhé polovině devadesátých let se počet stabilizoval v rozmezí 260-290 tis. osob. V roce 2003 bylo rybolovem zaměstnáno 270 tis. pracujících, z toho 200 tis. mužů. V roce 2004 to však již bylo o 50 tisíc méně, tedy pouhých 220 tis. zaměstnanců, z toho 160 tis. mužů. Oproti roku 1995 tak zaměstnanost v tomto oboru klesla o 27 %.

Kombinace rybolovu a chování ryb a mořských živočichů dosáhla vrcholu v roce 1984 (produkce 12,8 mil. tun). V roce 2004 činila produkce pouze cca 5,73 mil. tun celkového výlovu (zejména tuňák, sardinky, makrely, lososi a pstruzi), což je o 4,5 % méně než v roce 2003. Zhruba polovinu produkce představuje výlov na otevřeném moři, dalších 25 % výlov v pobřežním šelfu. Přes 20 % produkce pochází z umělého chovu, přičemž podstatnou část z toho tvoří umělý chov ve slané vodě.

Důvodem dlouhodobého omezování rybolovu je jednak snížení úlovků v pobřežních vodách, jednak ztížení podmínek pro rybolov v bezprostřední blízkosti Japonska poté, co řada zemí rozšířila oblast svých výsostných vod na 200 mílové pásmo. Do roku 1989 bylo Japonsko pravidelně zemí s druhým největším ročním úlovkem, v devadesátých letech však svou pozici ztratilo. Přes celkové snížení množství úlovků zůstává Japonsko v rybolovu na

čtvrtém místě na světě (za Čínou, Chile a Peru). Pokles vlastní produkce je ve stále větší míře vyrovnáván dovozem ryb, který v roce 2004 dosáhl 3,48 mil. tun (15,1 mld. USD).

Velmi citlivým tématem je pro Japonsko **velrybaření**. Japonsko je od roku 1951 členem IWC (Mezinárodní velrybářské komise), která v roce 1982 vyhlásila desetileté moratorium na lov velryb, jež bylo následně prodlouženo na dobu neurčitou. Japonsko tak nesmí lovit velryby, které byly po mnoho staletí tradiční součástí japonské stravy. Japonsku (a také Norsku a Islandu) bylo povoleno lovit velryby pouze za účelem vědeckých výzkumů. Přesto lze dnes v Japonsku najít restaurace, kde se podává velrybí maso.

IWC byla založena v roce 1946 s cílem vytvořit ekonomicky trvale udržitelné velrybaření a k dubnu 2005 měla celkem 60 členů. V roce 2004 se zasedání IWC konalo v italském Sorrentu. Byl zde zamítnut japonský návrh na povolení komerčního lovu plejtváků malých v limitu 100 kusů a plejtváků Brydeových v počtu 150 kusů. Hlasování však bylo velmi těsné: 24 pro – 28 proti a 22 pro – 29 proti. Česká republika se členem IWC stala 26. ledna 2005, a letos se tak prvně aktivně účastní každoročního zasedání IWC, které se v období květen - červen 2005 koná v Jižní Koreji. Podpoří tak skupinu států, které odmítají obnovení komerčního lovu velryb a rozšíření pásma lovu.

4.5.3 Lesnictví

Do šedesátých let bylo Japonsko ve výrobě dřeva soběstačné. Období vysokého růstu počínající v šedesátých letech a následný boom ve stavebnictví však vyvolaly bezprecedentní nároky na tradiční stavební materiál, kterým je v Japonsku dřevo. Zalesněná plocha japonského území je 25,1 mil. ha, tj. 66 % celkového území. Celkově je na této ploše registrováno zhruba 4 mld. m³ rostoucí dřevní hmoty, z čehož 2,4 mld. tun připadá na jehličnany a 1,3 mld. tun na listnáče. Z těchto 4 mld. m³ pochází 2,3 mld. m³ z uměle zalesněných ploch. Značná část lesních ploch však zůstává nevyužita vzhledem k nedostupnosti náročného terénu. Těžba tak probíhá pouze na poměrně malém území. Japonsko je významným dovozcem dřeva a dřevěných polotovarů s klesající soběstačností dosahující v současnosti pouze cca 20 %. Japonské lesní hospodářství je dlouhodobě v útlumu, neboť krytí potřeb dřeva dovozem se ukázalo v mnoha ohledech výhodnější (finančně, ekologicky, apod.). Zatímco v roce 1960 pracovalo v lesním průmyslu 440 tis. osob, v roce 2000 to bylo už jen 67 tis. osob.

V roce 2004 bylo do Japonska dovezeno dřevo v hodnotě 5,3 mld. USD, což je o 4,1 % více než v roce předchozím. Mezi největší dovozce patří Kanada, Rusko, USA a Malajsie.

4.6 Služby

Sektor služeb v posledních desetiletích, a zvláště pak od poloviny osmdesátých let, významně rostl. Podíl na tom měly vládou řízené změny ve struktuře průmyslu a změna životního stylu podstatné části obyvatelstva. Japonsko se postupně stalo zemí s převahou služeb, což se projevilo tím, že více než 60 % pracovní síly je zaměstnáno v terciární oblasti (velkoobchod, maloobchod, finanční služby a banky, pojišťovnictví, obchod s nemovitostmi, doprava, telekomunikace apod.). Japonsko je jedním z hlavních světových finančních center a finanční sektor tvoří nejdůležitější součást oblasti služeb z hlediska zapojení Japonska do světové ekonomiky.

Japonský **velkoobchod a maloobchod** zásluhou státních regulací i tradičních distribučních vztahů dosud nedosahují efektivnosti srovnatelné s ostatními vyspělými

zeměmi. Vzhledem k tradiční složité distribuční struktuře je poměr velkoobchodního prodeje k maloobchodnímu mnohem vyšší než v ostatních rozvinutých zemích. Tento rozdíl se však postupně stírá vzhledem k rostoucímu počtu moderních velkokapacitních maloobchodních prodejních míst (obchodní domy, supermarkety, apod.) a k rostoucímu tlaku zahraniční konkurence. Rok 2000 byl pro japonskou obchodní síť zlomový, neboť na japonský trh vstoupily dvě významné zahraniční obchodní společnosti CostCo (USA) a Carrefour (Francie), obě s plány na vybudování sítě obchodních středisek západního stylu. V roce 2003 provozovala firma CostCo dvě prodejní místa na předměstí Tokia a má plány zprovoznit dalších 5 nákupních středisek během příštích několika let. Firma Carrefour v roce 2003 provozovala již 7 hypermarketů, avšak v roce 2004 náhle ohlásila odchod z japonského trhu. V první polovině roku 2002 vstoupil na japonský trh americký gigant Wal-Mart, byť ne pod vlastní značkou, ale prostřednictvím japonské společnosti. Atraktivnost Japonska pro investory tkví především v klesajících cenách půdy a druhém největším trhu na světě, s kupní silou 1 mld USD ročně. Z domácích maloobchodních podniků zaznamenaly v roce 2004 pozitivní výsledky tzv. convenience stores (nárůst o 2,7 %), kterých už je v Japonsku cca 39 000.

Sektor služeb (obecně) zaznamenal v roce 2004 nárůst o 4,1 % oproti roku 2000. Nejlépe se dařilo oblastem služeb spojených s **moderními technologiemi a zábavou** (mobilní a bezdrátové telekomunikace, internetové služby, zábavní průmysl, satelitní vysílání), **financemi** a uspokojujivé výsledky vykazaly také služby poskytované soukromými podnikatelskými subjekty v **sociální infrastruktuře** (zprostředkování sňatků, domácí sociální péče, stacionární sociální péče).

Tradičně velké rezervy nadále přetrvávají v oblasti domácího cestovního ruchu. I přes existující infrastrukturu dopravní sítě a ubytovacích zařízení nepatří z důvodu relativně vysokých nákladů tuzemský **cestovní ruch** k oblastem s vysokým podílem na spotřebě domácností. Obvykle je dávana přednost zahraničnímu cestovnímu ruchu. Tento trend změnilo dočasně události 11. září 2001, v jejichž důsledku velká část výdajů domácností normálně směřujících na turistiku v zahraničí plynula v posledním čtvrtletí roku 2001 do domácí turistiky. Postupně se však situace zlepšuje a japonští turisté opět začali svou dovolenou směřovat do zámořských destinací. Počet zahraničních turistů přijíždějících do Japonska je dlouhodobě na nízké úrovni (zejména ve srovnání s ostatními zeměmi východní a jihovýchodní Asie) z důvodu vysokých cen dopravy, ubytování a potravin. Jeden z cílů programu vlády premiéra Junichiro Koizumiho, uložený věcně příslušnému ministerstvu půdy, infrastruktury a dopravy, je zdvojnásobit počet zahraničních turistů přijíždějících do Japonska. Velká očekávání má Japonsko od výstavy EXPO 2005, která by měla do země přilákat turisty a s nimi i peníze.

4.7 Infrastruktura

Japonsko patří k zemím s velmi dobře rozvinutou infrastrukturou. Na její budování, provoz a údržbu ovšem vydává ročně větší část HDP než srovnatelně vyspělé země. Vysoké náklady na infrastrukturu souvisí s velkou členitostí souostroví, hornatostí země, potřebou budovat konstrukce odolné proti živelným pohromám (záplavám, zemětřesením, tajfunům, půdním sesuvům) a se způsobem rozhodování a provádění veřejných zakázek, jimiž jsou infrastrukturní projekty často realizovány.

4.7.1 Doprava

Japonsko disponuje rozsáhlou sítí silnic, železnic, pravidelných leteckých spojení i lodních linek. Celková délka silnic v Japonsku je téměř 1,2 mil. km. Dálniční síť v roce 2000 zahrnovala 7548 km dálnic a rychlostních komunikací. Železniční síť Japonska je jedna z nejhustších na světě. Značně rozvinutá je i letecká doprava.

Největší podíl na **osobní přepravě** má automobilová doprava (66 %), následovaná železniční (28 %), leteckou (5 %) a lodní dopravou (pod 1 %). Podíl silniční automobilové dopravy od 70. let neustále narůstá spolu s motorizací Japonska a výrazný růst zaznamenává i vnitrostátní letecká přeprava.

Počet motorových vozidel v zemi v roce 2004 přesáhl 78,2 mil., z čehož je přes 51,9 mil. registrováno k provozu na veřejných komunikacích (z toho 42,6 mil. osobních aut, 7,4 mil. nákladních aut a cca 2 mil. autobusů a ostatních vozidel).

Japonská **železniční síť** je velmi hustá, další její výhodou je přesnost a častost spojů. Po privatizaci železnic v roce 1987 došlo ke zlepšení služeb železničních společností a důsledkem toho je i zvýšení počtu pasažérů (nárůst o 16 % mezi roky 1985 a 1997). V současnosti se 64 % osobní železniční přepravy uskutečňuje na státní železnici (JR - Japan Railways) a zbývajících 36 % na linkách ostatních, patřících převážně soukromým přeprávcům. Japonské státní dráhy JR přitom výrazně převažují v přepravě na větší vzdálenosti, a to zejména díky síti superrychlých spojů Shinkansen. Podíl superexpresů Shinkansen (s cestovní rychlostí 270 km/hod.) na vnitrostátní přepravě neustále narůstá a v současnosti sestává z pěti linek (další dvě linky jsou provozovány jako mini-shinkanseny, tj. s podobnými vlaky, ale nižší provozní rychlostí). V roce 2004 byl otevřen úsek Kagoshima-Chuo a Shin-Yatsushirona na ostrově Kjúšú.

Ve výstavbě jsou další úseky, jejichž dokončení se plánuje na rok 2012. Jedná se o úseky na severu Honšú (spojující Hachinohe s Aomori), ve středním Honšú (mezi Naganem a Kanazawou) a na Kjúšú (mezi Hakatou a Kagoshimou). Existují plány na vybudování shinkansenové tratě z Honšú na Hokkaido (mezi Aomori a Sapporo). V roce 1990 přepravily Shinkanseny 260 tis. cestujících, v roce 1995 již 275 tis. V roce 2001 se počet přepravených osob pohyboval kolem 282 tis. S dramatickým meziročním nárůstem přepravených osob se již dále nepočítá, neboť shinkansenu konkuruje často levnější letecká přeprava.

Letecká přeprava je v Japonsku velmi oblíbená a civilní letiště je u každého většího japonského města. Mezinárodní přeprava probíhala v roce 2000 na 34 letištích, z nichž však pouze 4 byla zařazena mezi vládou uznaná mezinárodní letiště. V roce 2004 bylo postaveno nové mezinárodní letiště v Nagoyi (Chubu International Airport - CentrAir), které se tak stalo třetím největším letištěm v Japonsku. Bylo otevřeno v únoru 2005 u příležitosti zahájení EXPO Aichi 2005.

Hlavními leteckými přepravci v Japonsku jsou Japan Airlines (JAL), All Nippon Airways (ANA) a Japan Air System (JAS). Všechny tři společnosti provozují jak vnitrostátní, tak i mezinárodní přepravu. Do roku 1985 držel monopol na mezinárodní přepravu JAL. S postupujícími deregulacemi v letecké přepravě vznikly v roce 1998 dvě nové letecké společnosti Skymark Airlines a Hokkaido International Airlines (Air Do), které se zaměřují na vnitrostátní přepravu. V roce 2001 bylo rozhodnuto o vzniku další letecké společnosti Skynet Asia Airways, která začala provozovat vnitrostátní spoje na trase Miyazaki-Tokyo v roce 2002. Společnosti Air Do se ovšem nedařilo dle původních očekávání, a tak byla v červnu 2002 donucena požádat soud o ochranu před věřiteli. Po tomto kroku se dostala do revitalizačního programu pod ochrannými křídly společnosti ANA. V říjnu 2002 pak v důsledku rostoucí konkurence došlo k dohodě mezi JAL a JAS vedoucí ke vzniku holdingové společnosti, která se zařadila na 6. místo největších světových leteckých přeprávců. Vnitrostátní linky přepravily v roce 2004 na 94 mil. cestujících. Mezinárodní linky

z a do Japonska využívá ročně přes 22 mil. cestujících, z nichž asi 17 mil. je Japonců a 5 mil. tvoří cizinci. Přes 80 % cestujících v mezinárodní přepravě z a do Japonska (cca 17,5 mil.) využívá služeb japonských leteckých společností.

V **nákladní přepravě** činí podíl silniční dopravy 54 %, lodní dopravy 42 %, železnic 4 % a letecké dopravy pod 1 % (měřeno realizovanými tunokilometry). Převážná část přepravy se přitom uskutečňuje po silnici (91 % všeho nákladu). Významnou složkou přepravních výkonů je mezinárodní lodní doprava. Objem přepravy činil v roce 2004 zhruba 400 mil. tun.

4.7.2 Spoje a telekomunikace

Do dubna 1985 byl domácí **telekomunikační trh** ovládán státním monopolem NTT (Nippon Telegraph and Telephone Public Corp.). V červenci 1999 byla NTT reorganizována v rámci jedné holdingové společnosti na dvě regionální a jednu mezinárodní společnost. Rozpad NTT urychlil vstup mnoha dalších soukromých telekomunikačních firem a cizího kapitálu do tohoto průmyslového odvětví.

Japonsko disponuje velmi rozvinutou telekomunikační sítí. Telefonní spoje jsou 100 % digitalizovány. **Telefonní síť** má cca 75 mil. účastníků a 584 tis. veřejných tel. automatů, z toho téměř 96 % přístrojů na tel. karty. Obrovský rozmach zaznamenaly v posledních letech mobilní telefony - v roce 2000 předčil počet držitelů mobilních telefonů počet majitelů pevných telefonních linek. Na konci roku 2004 bylo v zemi v provozu 50 mil. pevných telefonních linek a přes 85,48 mil. mobilních telefonů. Zatímco počet pevných linek se od roku 1995 do konce roku 2004 snížil o cca 10 mil., počet účastníků v mobilní síti vzrostl o 81 mil. Největší vzestup za poslední dva roky zaznamenaly mobilní multimediální a multifunkční telefony třetí generace.

Značný je rozvoj mezinárodních telekomunikací s využitím satelitního spojení a optických kabelů s vysokou rychlostí přenosu hlasu a dat. Kvalita sítě je mimořádně vysoká a umožňuje využití také pro počítačový přenos. V roce 2000 byl odstartován provoz ADSL linek, jež začaly být plně zaváděny v průběhu roku 2001. S tím souvisí i rozvoj internetové sítě, která po úvodním vlažnějším rozjezdu zažívá v Japonsku v posledních letech velký rozmach. Na **internet** bylo na počátku roku 2000 připojeno 21,4 %, v roce 2001 již 31 % domácností. Podle vládního odhadu používalo v roce 2003 internet přes 60 % obyvatel. Určitým omezením dalšího rozvoje je skutečnost, že využití PC v domácnostech je v Japonsku nižší než ve srovnatelně vyspělých zemích. Rychlé šíření počítačové techniky v podnicích, školách a státní správě v posledních letech však toto omezení vyvažuje. V dubnu 2002 byl dokončen vládní projekt na vybavení všech středních škol internetem. Tento projekt je součástí vládního programu na vybudování infrastruktury umožňující vysokorychlostní internetové připojení do roku 2005 (tzv. e-Japan Strategy).

Televizní vysílání je provozováno státní vysílací společností NHK a řadou soukromých stanic. Počet pozemních TV programů přijímaných v Tokiu je 8, existuje však možnost satelitního TV příjmu (několik provozovatelů s nabídkou 3-45 kanálů) a postupně se rozšiřuje nabídka kabelové TV - v roce 2004 bylo připojeno téměř 50 % domácností. Nabídka rozhlasového vysílání je, např. v porovnání s USA, poměrně nízká a zahrnuje několik státních stanic (NHK Radio) na středních vlnách a místní stanice na FM. Japonská společnost NHK zajišťuje též vysílání televize i rozhlasu pro zahraničí. V roce 2000 bylo zahájeno zkušební televizní vysílání v digitálním formátu. Dne 1. prosince 2003 bylo toto pozemní digitální vysílání spuštěno v „ostrém provozu“ ve třech největších japonských městech - Tokiu, Ósace a Nagoji. Rozšíření této technologie do televizní sítě na většině území Japonska je plánováno během letošního roku.

V druhé polovině roku 2004 vypracovala Rada pro hospodářskou a fiskální politiku plán na **privatizaci japonského poštovního systému**, která je nejdůležitější součástí reformního programu vlády premiéra Koizumiho. Japan Post (JP) je největší finanční institucí na světě a dostává se jí zvláštních výhod jako např. vládní záruky či osvobození od daní. JP dlouhodobě financuje kromě jiného výstavbu silnic, přehrad a dalších veřejných statků, spravuje přibližně čtvrtinu veškerých osobních úspor obyvatelstva a zaměstnává 270 tis. lidí. Její reforma a privatizace má tedy v Japonsku také mimořádný politický význam a bude představovat zcela zásadní změnu ekonomického rozložení sil ve společnosti. Dle privatizačního plánu ze září 2004 by JP měla být v dubnu 2007 rozdělena na 4 samostatné společnosti (poštovní doručovatelskou společnost, poštovní spořitelnu, životní pojišťovnu a organizaci zajišťující standardní služby na přepážce), které by poté během následujících deseti let byly v několika fázích privatizovány. Poštovní spořitelna a životní pojišťovna by v tomto období přešly zcela do soukromého vlastnictví a ve zbývajících dvou společnostech si stát podrží třetinový podíl. Počátkem roku 2007 by zaměstnanci JP měly ztratit statut státních zaměstnanců. Spory se vedou především o stanovení přesného začátku privatizačního procesu či např. určení velikosti nástupnických společností.

4.7.3 Energetika

Japonsko má vysoce rozvinutý energetický sektor a patří k největším výrobcům a spotřebitelům energie na světě. Vláda přijala v roce 1998 základní strategický dokument pro oblast energetiky, který vytyčuje základní cíle země v energetice až do roku 2010. Cílem vlády je především snížit závislost země na dovozu ropy ve prospěch domácích zdrojů energie. S tím souvisí rozvoj **jaderné energetiky**, využívání geotermální energie a pokusy o využívání dalších netradičních energetických zdrojů.

Japonsko mělo v roce 2004 denní spotřebu **ropy** cca 5,45 miliónů barelů, a je tak třetím největším dovozcem ropy (před USA a Čínou). Toto množství ropy pokrývá zhruba polovinu energetické potřeby Japonska. Ropa je dovážena především ze zemí OPEC (hlavně Spojené arabské emiráty, Saúdská Arábie, Kuvajt, Katar a Írán). Spotřeba ropy má v posledních letech mírně klesající tendenci, a to z důvodu větší produkce energie prostřednictvím atomových elektráren. Níže uvedená tabulka uvádí japonskou denní spotřebu ropy v miliónech barelů:

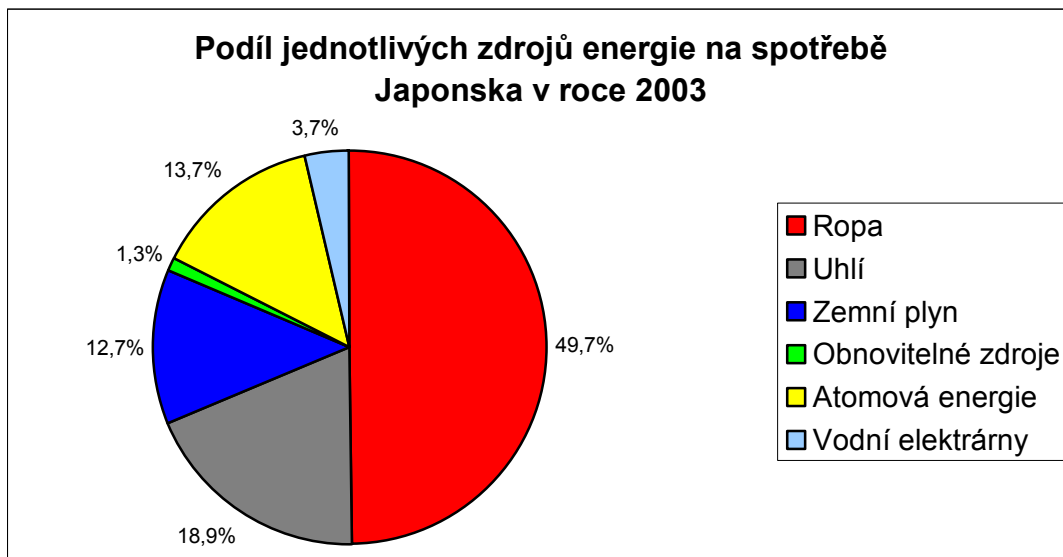
Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
mil.barelů	5,76	5,72	5,52	5,60	5,47	5,38	5,30	5,57	5,45

Zdroj: Energy Information Administration, <http://www.eia.doe.gov>

Dosud objevené zásoby **zemního plynu** na území Japonska nejsou nikterak malé (odhadují se na cca 40 mld. m³), přesto je cca 97 % veškeré spotřeby zemního plynu dováženo (z Indonésie, Malajsie a Bruneje, od roku 2007 také z Ruska přes Sachalin). Obrovské zásoby plynu (odhadem 200 mld. m³) a pravděpodobně i zásoby ropy ve Východočínském moři jsou předmětem sporu mezi Japonskem a Čínou. Pro Japonsko je tato otázka zásadní tím spíše, že spotřeba zemního plynu každoročně roste o 3 - 4 %.

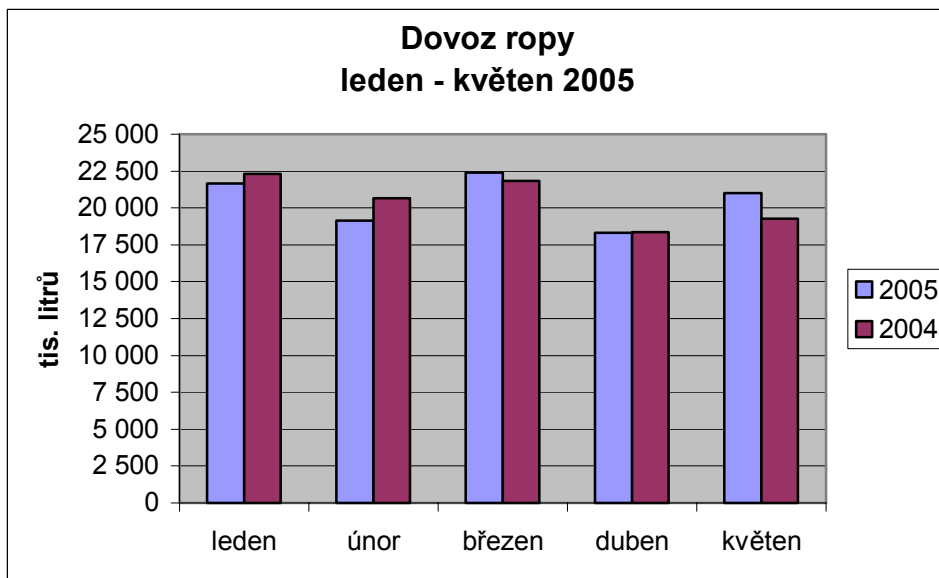
Japonsko má malé zásoby **uhlí**, jeho spotřeba je však sedmou největší na světě. Po postupném uzavírání uhelných dolů z důvodu nekonkurenceschopnosti je téměř zcela odkázáno na import, a je tak největším dovozcem uhlí a koksu na světě (na Japonsko připadá cca 22 % světového dovozu uhlí). Uhlí dováží zejména z Austrálie, Jižní Afriky, USA a Ruska. Spotřeba uhlí v roce 2004 dosáhla 179 miliónů tun.

V roce 2004 činila **produkce elektrické energie** cca 1100 tis. GWh, přičemž podíl hydroelektráren činil 9,5 %, tepelných elektráren 67 % a atomových elektráren 22,5 %. V Japonsku je celkem 16 atomových elektráren a další 4 jsou ve výstavbě (dvě z nich by měly být dokončeny v roce 2005).

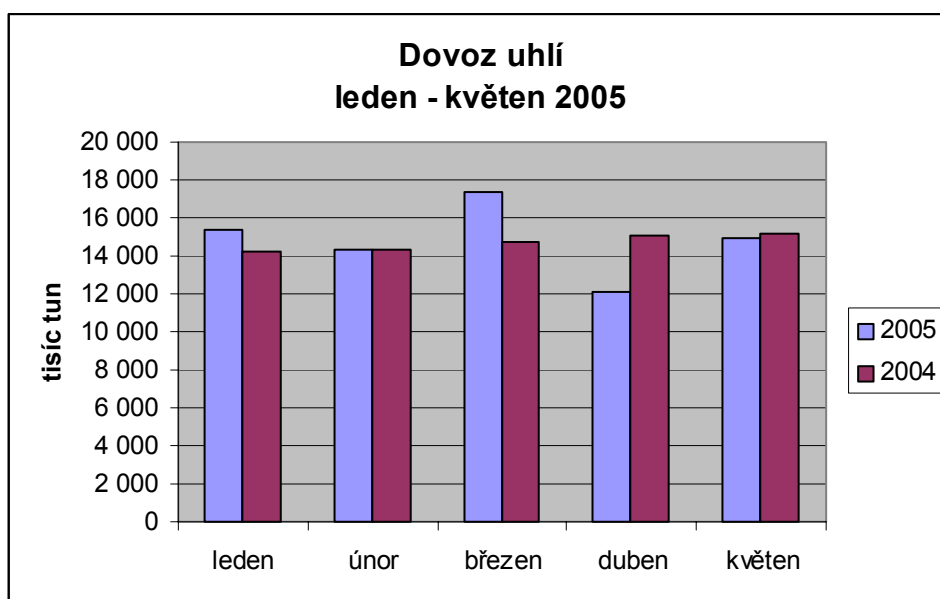
Zdroj: Energy Information Administration, <http://www.eia.doe.gov>

Následující graf znázorňuje vývoj dovozu ropy v období leden-květen 2005. Pro srovnání jsou v grafu uvedena i data ze stejného období loňského roku. Z grafu je patrné, že dovoz ropy nevykazuje významné kolísání. Mezi dovozci ropy opět dominovaly tyto země: Saúdská Arábie (podíl 22-28 %), Spojené arabské emiráty (podíl: 22-26 %) a Írán (podíl: 13-15 %).

Zdroj: Ministerstvo financí: <http://www.mof.go.jp/english/index.htm>

Významné výkyvy nenastaly ani v dovozu uhlí. Největším dovozcem uhlí se v období leden-květen 2005 opět stala Austrálie (s více jak 50 %), následovaná Čínou a Indonésií.

Zdroj: Ministerstvo financí: <http://www.mof.go.jp/english/index.htm>

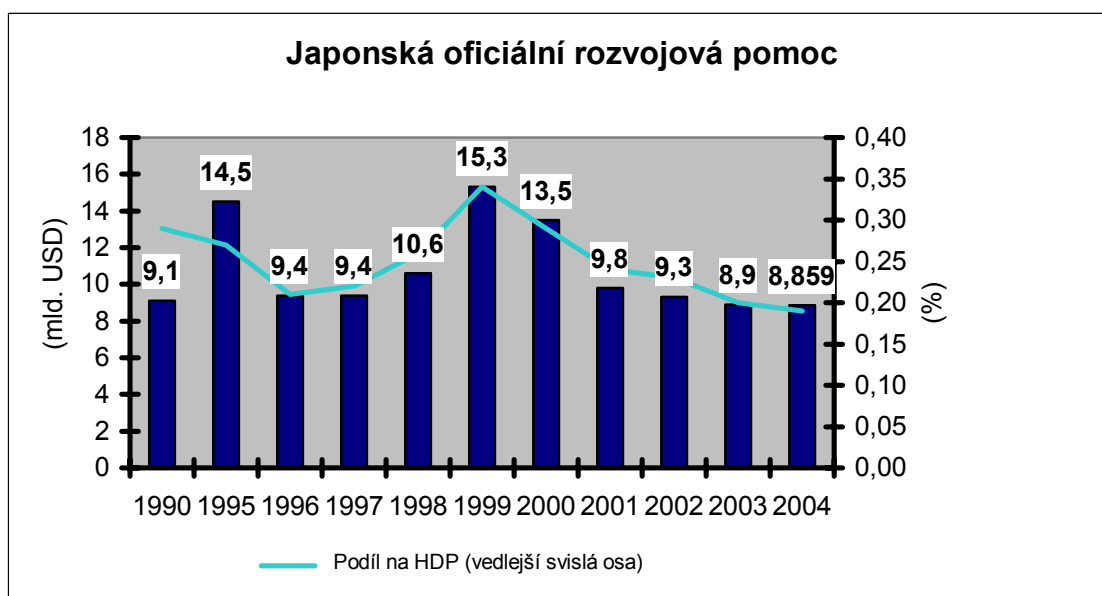
4.8 Poskytovaná rozvojová pomoc

Počínaje rokem 1990 bylo Japonsko dlouhodobě největším světovým poskytovatelem rozvojové pomoci (Official Development Assistance – ODA). V roce 2001 se absolutním objemem poskytované pomoci zařadilo na druhé místo za USA. Nejdůležitějšími japonskými subjekty v rámci poskytování ODA jsou: **Ministerstvo zahraničních věcí** (hlavní garant ODA, poskytování humanitární pomoci a grantů netechnického charakteru), **Japan International Cooperation Agency** (technická pomoc, programy rozvoje lidských zdrojů, rozvojové studie) a **Japan Bank for International Cooperation** (poskytování půjček, financování rozvojových projektů). Většina japonské rozvojové pomoci směřuje do asijských zemí (téměř 60 %) a jejími dalšími významnými příjemci jsou země Blízkého východu, Afriky a Latinské Ameriky. V poslední době je Japonsko vystaveno značné kritice za snižování ODA, které je způsobeno především uskutečněnými rozpočtovými restrikcemi.

V roce 2004 došlo v ODA poskytované Japonskem k meziročnímu poklesu o 0,2 % na cca **8,859 mld. USD**. Mezi 22 největšími světovými poskytovateli ODA si Japonsko zachovalo 2. místo v absolutním objemu poskytované pomoci. V poměru ODA k HDP však Japonsko kleslo z 19. na 20. místo s **0,19 % HDP** (0,2 % v roce 2003). Tento ukazatel je velmi důležitý např. v souvislosti s japonskou snahou o stálé členství v RB OSN. Japonsko se v roce 2002 spolu s dalšími 21 největšími donory v rámci tzv. Konsensu z Monterrey zavázalo zvýšit do r. 2015 objem poskytované ODA na 0,7 % HDP (v současnosti toto splňuje pouze 5 států). Dle opakovaných vyjádření představitelů OSN by rozvinuté státy usilující o stálé členství v RB OSN měly zcela určitě dosáhnout takto stanoveného cíle. Japonsko nejen, že je tomuto cíli doposud velmi vzdáleno, ale navíc objem jím poskytované ODA od roku 1999 kontinuálně klesá, zatímco trend u ostatních donorských států je v naprosté většině přesně opačný (v roce 2004 došlo k poklesu poskytované ODA pouze u Japonska a Belgie).

Japonské ministerstvo financí vydalo v první polovině roku 2005 několik prohlášení, dle kterých by japonská pomoc měla být mnohem cílenější a efektivnější. Dle návrhů ministerstva financí by vzhledem ke značně neutěšené fiskální situaci mělo snižování objemu ODA pokračovat i v roce 2006. Ministerstvo zahraničí se však snaží prosadit opačné cíle a v souladu se snahami Japonska stát se stálým členem RB OSN prosazuje zvýšení rozvojové

pomoci, ke kterému by mělo dojít v roce 2006 poprvé po sedmi letech. Pokud by k tomuto zvýšení nedošlo, je dle současných prognóz pravděpodobné, že Japonsko by v objemu poskytované rozvojové pomoci bylo v letech 2006 a 2007 předstiženo Velkou Británií a Francií. Navýšení rozpočtu na rozvojovou pomoc podpořil i premiér Koizumi. Předpokládané výdaje na ODA ve fiskálním roce 2005 jsou 780 mld. JPY (7,584 mld. USD – dle odhadovaného kurzu pro rok 2005). Ministerstvo zahraničí prosazuje jejich zvýšení na 830 mld. JPY (8,244 mld. USD – dle odhadovaného kurzu pro rok 2006) pro rok 2006 (tj. cca 6 % nárůst).

Zdroj: Ministry of Foreign Affairs, Japan International Cooperation Agency, Web Japan/Statistics

5. FINANČNÍ SEKTOR

5.1 Státní rozpočet

Japonský státní rozpočet je sestavován na fiskální rok, který začíná 1. dubna a končí 31. března následujícího roku. Návrh státního rozpočtu předkládá vláda Dolní komoře parlamentu. Po jeho schválení je návrh zaslán Horní komoře k aprobaci. Státní rozpočet vstupuje v platnost i v případě, že jej Horní sněmovna neschválí, a to 30 dní po jeho schválení Dolní sněmovnou.

Státní rozpočet na rozpočtový rok 2004 (duben 2004 - březen 2005) byl parlamentem schválen 26. března 2004 ve výši **82,11 bil. JPY** (758,87 mld. USD), což představovalo nárůst o 0,32 bil. JPY (0,4 %) ve srovnání s rozpočtem na fiskální rok 2003. Při sestavování rozpočtu byl kladen důraz především na posílení strukturálních reforem, vytvoření dlouhodobě udržitelného systému sociálního zabezpečení, zvýšení autonomie místních zastupitelstev, posílení efektivity vládních výdajů, omezení vydávání státních dluhopisů atd.

Přehled o základní struktuře státního rozpočtu na fiskální rok 2004 poskytuje následující tabulka:

Výdaje		Příjmy	
Kapitola	částka (bil. JPY)	Kapitola	částka (bil. JPY)
Všeobecná kapitola	47,63	Daně a poplatky	41,75
<i>z toho: soc. zabezpečení</i>	19,79	Nedaňové příjmy	3,77
<i>veřejné práce</i>	7,82	Státní dluhopisy	36,59
Splácení státního dluhu	17,57		
Dotace místním samosprávám	16,49		
Ostatní	0,42		
Celkem	82,11	Celkem	82,11

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

V předchozích letech se japonská rozpočtová praxe vyznačovala častým přijímáním tzv. dodatečných rozpočtů. Ty jsou většinou schvalovány ve druhé polovině rozpočtového roku jako forma navýšení původního rozpočtu. V průběhu roku 2000 Moriho vláda přerušila tuto tradici a nepřijala žádný dodatečný státní rozpočet. V roce 2001 se však Koizumiho kabinet navrátil k praxi dodatečných rozpočtů, přičemž i v rozpočtovém roce 2003 schválil parlament **dodatečný rozpočet** ve výši 1,42 bil. JPY (12,25 mld. USD). Z tohoto celkového objemu připadla částka 118,8 mld. JPY (1,02 mld. USD) na výdaje spojené s operacemi příslušníků japonských sil sebeobran (SDF) při jejich humanitární a rekonstrukční misi v Iráku. Zbylé peníze byly určeny převážně na financování zdravotnických služeb pro starší občany.

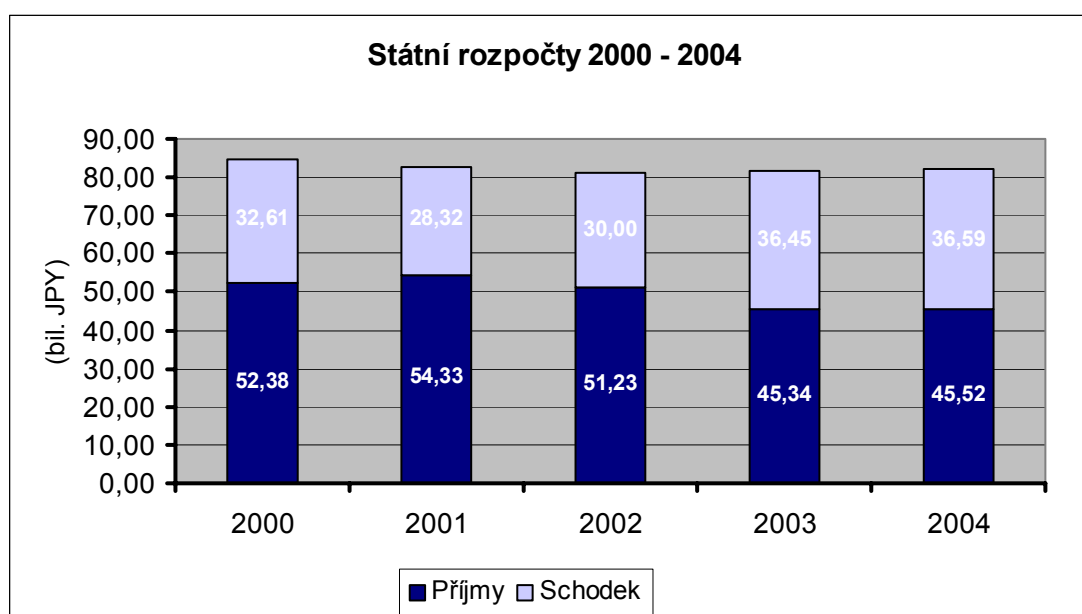
Pro rozpočtový rok 2004 byl dodatečný rozpočet ve výši 4,8 bil. JPY schválen 1. února 2005. Tento dodatečný rozpočet zahrnoval 1,36 bil. JPY na pomoc oblastem nejhůře postiženým přírodními katastrofami (jedná se především o prefektury Niigata a Fukui, které byly v roce 2004 těžce postiženy zemětřeseními, tajfuny a přívalovými dešti). Přibližně 1,17 bil. JPY bylo určeno na dotace místním samosprávám a 958,6 mld. JPY šlo na sociální zabezpečení a další mandatorní výdaje.

Státní rozpočty 2000-2004

Následující tabulka a graf uvádějí přehled o výdajích, příjmech a schodech japonských státních rozpočtů v letech 2000 - 2004. Uvedené údaje poskytují informace o původních rozpočtech za každý rok, tedy bez vlivu rozpočtových dodatků.

Rozpočtový rok	Výdaje		Příjmy		Schodek	
	JPY (bil.)	USD (mld.)	JPY (bil.)	USD (mld.)	JPY (bil.)	USD (mld.)
2000	84,99	788,55	52,38	485,99	32,61	302,56
2001	82,65	679,80	54,33	446,87	28,32	232,93
2002	81,23	649,11	51,23	409,38	30,00	239,73
2003	81,79	705,45	45,34	391,06	36,45	314,39
2004	82,11	758,87	45,52	420,70	36,59	338,17

Zdroj: Statistics Bureau, statistiky japonského Ministerstva financí

Zdroj: Statistics Bureau, statistiky japonského Ministerstva financí

Japonsko v rozpočtovém roce 2004 pokračovalo v praxi **schodkových rozpočtů**, kterou přijalo v průběhu 90. let. Původně se mělo jednat o krátkodobou odchylku od politiky vyrovnaných rozpočtů a fiskální disciplíny, již bylo Japonsko v předchozích desetiletích pověstné. S ohledem na dlouhotrvající hospodářskou stagnaci se však schodkové rozpočty staly v současnosti již běžnou praxí a v nejbližších letech nelze v tomto směru očekávat žádnou dramatickou změnu.

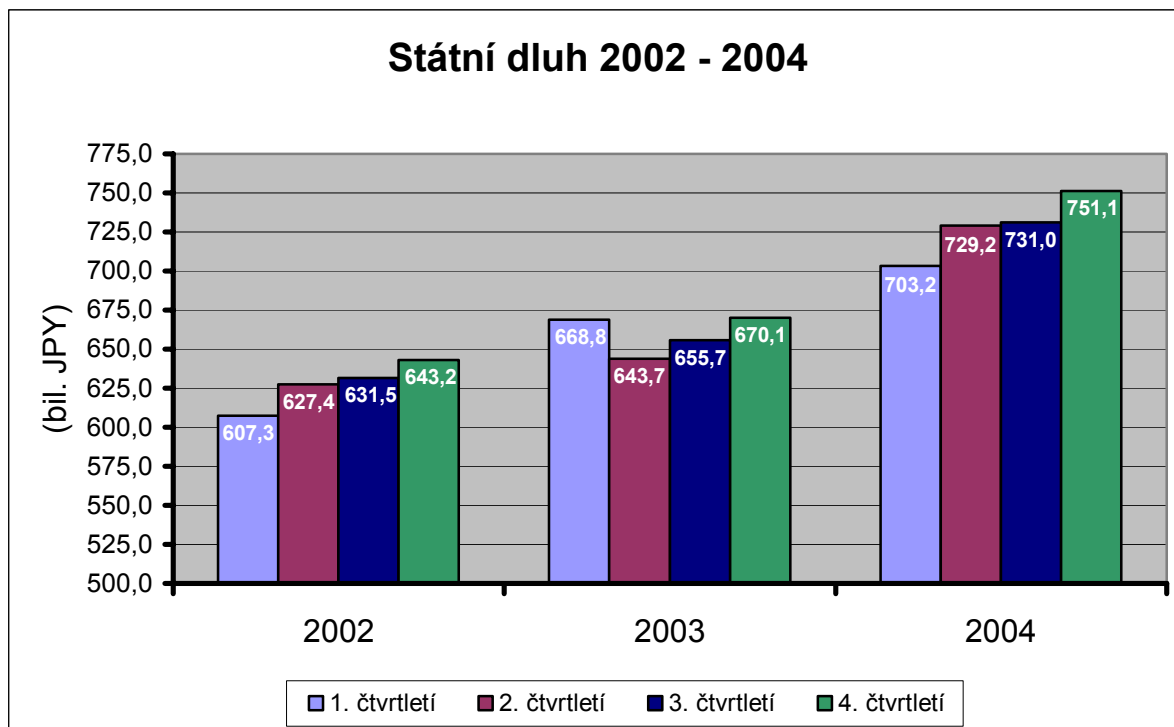
V důsledku opakovaných a rostoucích schodkových rozpočtů se ovšem v posledních letech země potýká s výrazným **státním dluhem**. Vládě se na počátku 90. let po 15 letech podařilo zbavit státního dluhu a v období 1990-1993 nebyla nucena vydávat žádné dluhopisy k pokrytí rozpočtových deficitů. V roce 1994 však vláda znovu vydala dluhopisy k uhrazení schodku vzniklého v rozpočtovém roce 1994 v důsledku snížení daní. V následujících letech vláda pokračovala v praxi schodkových rozpočtů a jejich krytí státními dluhopisy kvůli pokračujícímu propadu ekonomiky.

V rozpočtovém roce 2001 přijal Koizumiho kabinet závazek, že nevydá nové **vládní dluhopisy** v hodnotě vyšší než 30 bil. JPY (240 mld. USD). Tento závazek se navzdory rozpočtovým dodatkům podařilo dodržet. V rozpočtovém roce 2002 vláda počítala

v původním rozpočtu s emisí dluhopisů v rámci třicetibiliónového stropu, ovšem rozpočtovým dodatkem z ledna 2003 tento limit překročila. Rozpočty na rok 2003 a 2004 již tento limit nedodržely ani ve své původní podobě.

V roce 2004 dosáhla souhrnná výše vládních dluhopisů částky 606,04 bil. JPY (5,60 bil. USD). Celkový státní dluh dosahoval 751,11 bil. JPY (6,94 bil. USD). Tato výše státního dluhu představuje již 148,8 % nominálního HDP, díky čemuž je Japonsko v rámci OECD zemí s nejvyšším poměrem státního dluhu vůči HDP.

Následující graf zobrazuje vývoj státního dluhu v jednotlivých čtvrtletích let 2002 – 2004:

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

Státní rozpočet na fiskální rok 2005 začínající 1. dubna 2005 byl schválen 23. března 2005 ve výši **82,18 bil. JPY** (782,67 mld. USD), což představuje nárůst o 0,07 bil. JPY (0,085 %) ve srovnání s rozpočtem na fiskální rok 2004. Přehled o základní struktuře rozpočtu na rok 2005 podává následující tabulka:

Výdaje		Příjmy	
Kapitola	částka (bil. JPY)	Kapitola	částka (bil. JPY)
Všeobecná kapitola	47,28	Daně a poplatky	44,01
<i>z toho: soc. zabezpečení</i>	20,38	Nedaňové příjmy	3,78
<i>veřejné práce</i>	7,53	Státní dluhopisy	34,39
Splácení státního dluhu	18,44		
Dotace místním samosprávám	16,09		
Ostatní	0,37		
Celkem	82,18	Celkem	82,18

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

V dubnu 2005 byl ustaven speciální vládní výbor, který byl pověřen vypracováním návrhu rozpočtové reformy. Navržená opatření budou pravděpodobně zahrnovat omezení výdajů na sociální zabezpečení, snížení nákladů na fungování lokálních zastupitelstev i centrální vlády a zvýšení daňových příjmů. Otázkou stále zůstává budoucí vývoj výdajů na zahraniční rozvojovou pomoc (blíže viz kap. 4.8).

Další informace o japonském rozpočtu lze nalézt např. na stránkách japonského Ministerstva financí <http://www.mof.go.jp/english/budget/budget.htm>.

5.2 Platební bilance, devizové rezervy

Běžný účet platební bilance země je dlouhodobě aktivní zásluhou vysoce aktivní obchodní bilance a repatriovaných příjmů ze zahraničních investic. Kapitálový a finanční účet byl naopak dlouhodobě až do roku 2002 pasivní, a to především z důvodu rozsáhlých investic v zahraničí. V roce 2003 dosáhl finanční účet poprvé výrazně kladného salda, které se ovšem v roce 2004 zmenšilo na méně než čtvrtinu.

Již od roku 1983 má Japonsko každoročně **největší přebytek běžného účtu na světě**. V roce 1998 tento přebytek dosáhl do té doby rekordní výše 15,53 bil. JPY (118,53 mld. USD). V následujících třech letech klesal, aby v roce 2002 přebytek běžného účtu opět vzrostl na 14,14 bil. JPY (112,99 mld. USD). V následujícím roce zaznamenal tento přebytek další historický rekord ve výši 15,77 bil. JPY (136,02 mld. USD) a v roce 2004 dále vzrostl na **18,59 bil. JPY** (171,82 mld. USD). Tento obrovský meziroční nárůst ve výši 17,9 % byl způsoben především pokračujícím růstem obchodní bilance (export rostl cca o 50 % rychleji než import) a růstem výnosů (o 12 %).

Oproti roku 2003, který byl zcela mimořádný výrazným přebytkem kapitálového a finančního účtu, došlo v roce 2004 ke značnému snížení jeho kladného salda. K přebytku v roce 2003 došlo poprvé po 34 letech a je připisován především masivním intervencím ze strany monetárních autorit (prodej JPY centrální bankou), které podpořily vývoz a držely na uzdě zahraniční investice realizované soukromým sektorem. Tyto intervence na měnových trzích vedly rovněž k bezprecedentnímu nárůstu japonských devizových rezerv. Pokles přebytku kapitálového a finančního účtu v roce 2004 byl způsoben především výrazným poklesem kladného salda finančního účtu, přičemž záporné saldo kapitálového účtu se jen o málo zvýšilo.

Přehled platební bilance Japonska v kalendářním roce 2004

	bil. JPY	změna od 2003	mld. USD
Běžný účet	18,59	+17,9 %	171,82
Obchodní bilance	14,31	+16,7 %	132,26
<i>Vývoz</i>	<i>58,31</i>	<i>+12,3 %</i>	<i>538,87</i>
<i>Dovoz</i>	<i>43,99</i>	<i>+10,9 %</i>	<i>406,61</i>
Bilance služeb	- 4,15	- 6,4 %	-38,39
Bilance výnosů	9,27	+12,0 %	85,70
Běžné převody	- 0,84	+ 3,5 %	-7,75
Kapitálový účet	- 0,49	- 6,3 %	-4,59
Finanční účet	1,99	- 75,8 %	18,37
Přímé investice	- 2,49	+ 4,5 %	-23,00
Portfoliové investice	2,19	+ 119,1 %	20,23
Finanční deriváty	0,26	- 57,0 %	2,41
Ostatní investice	2,03	- 90,7 %	18,73

Změna devizových rezerv (*)	-17,27	- 19,8 %	-159,59
Saldo chyb a opomenutí	- 2,81	- 42,7 %	-26,01

(*) Záporná hodnota změny devizových rezerv znamená růst objemu devizových rezerv (účetní konvence)

Zdroj: Měsíční a roční statistické přehledy (Statistics of Japan)

Vývoj platební bilance a devizových rezerv Japonska za období 2000 – duben 2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Běžný účet (bil. JPY)	12,88	10,65	14,14	15,77	18,59	6,37
Kapitálový a finanční účet (bil. JPY)	- 9,42	- 6,17	- 8,48	7,73	1,49	- 5,58
Devizové rezervy (mld. USD)	361,64	401,96	469,73	673,53	844,54	843,60

Zdroj: Měsíční a roční statistické přehledy (Statistics of Japan)

Podle současných odhadů lze předpokládat, že přebytek běžného účtu platební bilance dosáhne v roce 2005 cca 17,9 bil. JPY (174 mld. USD), z čehož cca 12,8 bil. JPY (125 mld. USD) bude tvořit přebytek obchodní bilance. Pokles přebytku běžného účtu platební bilance v roce 2005 je odvislý především od výraznějšího snížení přebytku obchodní bilance (jedná se o pokles o cca 1,5 bil. JPY). Kapitálový účet vykazoval v první polovině roku 2005 v meziročním srovnání menší záporné saldo. K výrazné změně došlo v roce 2005 ve finančním účtu, který v prvním pololetí 2005 zaznamenal výrazné záporné saldo. Oproti stejnému období roku 2004 došlo ke značnému poklesu všech jeho složek (nejvýraznější propad zaznamenala položka ostatních investic).

Přehled platební bilance Japonska v období leden - duben 2005

	mld. JPY	mld. USD
Běžný účet	6 370,6	60,6
Obchodní bilance	4 015,3	38,2
<i>Vývoz</i>	<i>19580,5</i>	<i>186,1</i>
<i>Dovoz</i>	<i>15565,2</i>	<i>148,0</i>
Bilance služeb	- 1199,3	-11,4
Bilance výnosů	4020,8	38,2
Běžné převody	- 466,2	-4,4
Kapitálový účet	- 137,1	-1,3
Finanční účet	- 5 443,8	-51,7
Přímé investice	- 983,0	-9,3
Portfoliové investice	2000,9	19,0
Finanční deriváty	193,8	1,8
Ostatní investice	- 6655,5	-63,3
Saldo chyb a opomenutí	- 65,3	-0,6

Zdroj: Statistiky japonského Ministerstva financí

5.3 Zahraniční zadluženost a dluhová služba

Japonsko je **největším světovým věřitelem** – v roce 2004 si tuto pozici udrželo již čtrnáctý rok po sobě. Celkově dosahují japonské půjčky světu přes 2,4 bil. USD. Z hlediska celkové rovnováhy zahraničních aktiv a pasiv bylo Japonsko v roce 2004 čistým věřitelem a jeho čistá věřitelská pozice představovala 189,61 bil. JPY, což činí cca 37 % nominálního HDP (v tomto ohledu je Japonsko rovněž na prvním místě na světě).

Přehled japonských zahraničních aktiv a pasiv ke konci roku 2004

Aktiva		Pasiva	
Kapitola	Částka (bil. JPY)	Kapitola	Částka (bil. JPY)
Přímé investice	39,14	Přímé investice	10,46
Portfoliové investice	211,95	Portfoliové investice	121,08
Ostatní investice	96,74	Ostatní investice	114,39
Rezervní aktiva	87,72		
Celkem	435,55	Celkem	245,93

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

Hrubý zahraniční dluh Japonska v roce 2004

Kapitola	Částka (bil. JPY)	Částka (mld. USD)
Veřejný sektor – vláda	34,20	315,89
Veřejný sektor – monetární instituce	0,57	5,24
Bankovní sektor	76,62	708,11
Ostatní sektory	46,89	433,35
Přímé investice – mezifiremní půjčky	2,60	23,99
Celkem	160,88	1 486,58

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

V prvním čtvrtletí roku 2005 došlo ke snížení zahraničního dluhu o cca 6 bil. JPY. Nejdůležitější podíl na tomto snížení měl výrazný pokles vnějšího zadlužení bankovního sektoru (pokles o více jak 9 bil. JPY). Zahraniční zadlužení japonské vlády naopak mírně vzrostlo (téměř o 1 bil. JPY).

Přehled japonských zahraničních aktiv a pasiv ke konci března 2005

Aktiva		Pasiva	
Kapitola	Částka (bil. JPY)	Kapitola	Částka (bil. JPY)
Přímé investice	43,16	Přímé investice	11,82
Portfoliové investice	212,27	Portfoliové investice	126,14
Ostatní investice	97,21	Ostatní investice	108,74
Rezervní aktiva	89,61		
Celkem	442,25	Celkem	246,7

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

Hrubý zahraniční dluh Japonska ke konci března 2005

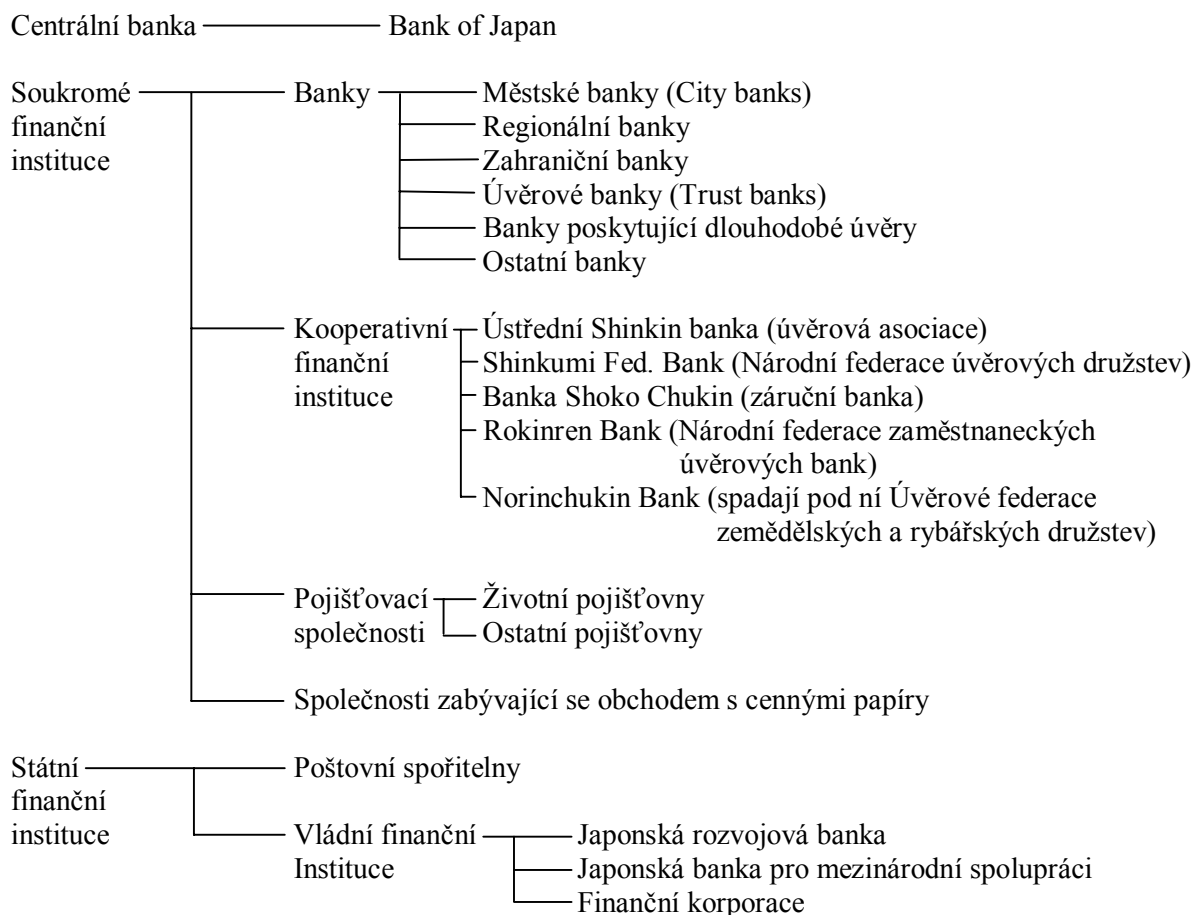
Kapitola	Částka (bil. JPY)	Částka (mld. USD)
Veřejný sektor – vláda	35,18	334,06
Veřejný sektor – monetární instituce	0,37	3,51
Bankovní sektor	67,36	639,64
Ostatní sektory	49,41	469,19
Přímé investice – mezifiremní půjčky	2,50	23,74
Celkem	154,82	1470,14

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

5.4 Bankovní soustava

Centrální bankou je **The Bank of Japan (BOJ)**, která vystupuje jako nezávislá instituce, zodpovídající se pouze parlamentu. Její předseda je jmenován premiérem. Důležitou součástí japonské finanční institucionální soustavy je japonská státní pošta - **Japan Post**, která dlouhodobě financuje výstavbu veřejných statků a spravuje přibližně čtvrtinu veškerých osobních úspor obyvatelstva. Japan Post kromě toho, že poskytuje standardní poštovní a doručovací služby, funguje jako poštovní spořitelna a životní pojišťovna. **Privatizace poštovního systému**, jejíž počátek je plánován na rok 2007, je klíčovým bodem programu ekonomických reforem vlády současného premiéra Koizumiho. Bankovní systém je kromě komerčních bank tvořen také několika specifickými vládními bankovními ústavy (Japonská rozvojová banka, Japonská banka pro mezinárodní spolupráci a 7 specializovaných státních finančních korporací).

Japonské banky jsou sdruženy v **Japonské bankovní asociaci** - Zenginkyo (www.zenginkyo.or.jp/en/index.html), jež má 135 řádných, 49 přidružených a 65 zvláštních členů (zvláštními členy jsou regionální asociace bankéřů). Struktura japonského finančního systému je patrná z následujícího přehledu:

Zdroj: Japonská bankovní asociace

Spolehlivost a serióznost japonských bank byla v poválečném Japonsku příslovečná. V 90. letech však došlo k řadě bankovních skandálů, které dobrou pověst japonského bankovního sektoru zpochybnilly. V letech 1996 - 1999 přijala vláda opatření na očistění bankovního sektoru prostřednictvím rekapitalizace bank, deregulace a liberalizace finančních

služeb. Tato reforma, někdy označována jako „Velký třesk“ v japonském bankovníctví, přinesla zásadní změny zejména do jeho struktury. V rámci reformy finančního sektoru byly v letech 1998 - 2000 přijaty zákony směřující k vytvoření uceleného právního rámce pro přeměnu jednotlivých částí japonského finančního sektoru na jednotný moderní finanční systém. Nové zákony a novely o bankách, pojišťovnictví a cenných papírech a obchodování s nimi apod. uvolnily mimo jiné i přeshraniční finanční transakce a deregulovaly dosavadní rigidní strukturu bankovního systému, která rozdělovala banky do kategorií a určovala, které produkty a služby může která kategorie bank poskytovat (běžná depozita a platby, dlouhodobé úvěry a emise obligací klientů, termínované vklady a investiční spoření aj.). Reforma z konce 90. let tak umožnila reorganizaci a restrukturalizaci bankovního sektoru a příliv zahraničního kapitálu. V roce 1998 došlo k prvním fúzím a konsolidace pokračovala i v letech 1999 a 2000. V průběhu roku 2000 došlo k fúzím a sloučením několika významných městských bank, bank pro dlouhodobé financování a spořitelén. Vzniklo několik finančních skupin nové generace, které v roce 2001 prošly přípravami na činnost v nové podobě. Nové konglomeráty začaly fakticky fungovat v průběhu roku 2001. S nástupem roku 2002 pak zohlednily novou podobu i právně a organizačně. Rok 2003 přinesl další restrukturalizaci jednotlivých finančních skupin a v jeho průběhu se ustálila následující struktura 5 hlavních domácích bankovních konglomerátů:

Název skupiny	Složky	Zahájení činnosti	Sloučené banky
Mitsubishi Tokyo Financial Group (MTFG)	Bank of Tokyo Mitsubishi Mitsubishi Trust and Banking Corporation Mitsubishi Securities Union Bank of California	duben 2001	Bank of Tokyo Mitsubishi Mitsubishi Trust and Banking Nippon Trust Bank Tokyo Trust Bank
UFJ Holdings	UFJ Bank UFJ Trust Bank UFJ Credit Co.	leden 2002	Sanwa Bank Tokai Bank Toyo Trust
Sumitomo Mitsui Financial Group (SMFG)	Sumitomo Mitsui Banking Corporation (SMBC) Sumitomo Mitsui Card Co. SMBC Leasing Company The Japan Research Institute Daiwa Securities SMBC Co. Daiwa SB Investments Ltd.	únor 2003	Sakura Bank Sumitomo Bank
Mizuho Financial Group	Mizuho Bank Mizuho Corporate Bank Mizuho Securities Co. Mizuho Investors Securities Co. Mizuho Trust Bank	březen 2003	Dai-Ichi Kangyo Fuji Bank Industrial Bank of Japan (IBJ) Mizuho Trust
Resona Holdings	Resona Bank Saitama Resona Bank	březen 2003	Daiwa Bank Asahi Bank Kinki Osaka Bank Nara Bank

V roce 2004 byla ohlášena fúze mezi Tokyo Mitsubishi Bank a UFJ, prostřednictvím které by měla vzniknout největší banka na světě. Takto sloučená banka by měla začít fungovat od října 2005. Vztahy by měly posílit i např. Mitsui Sumitomo a Daiwa Securities.

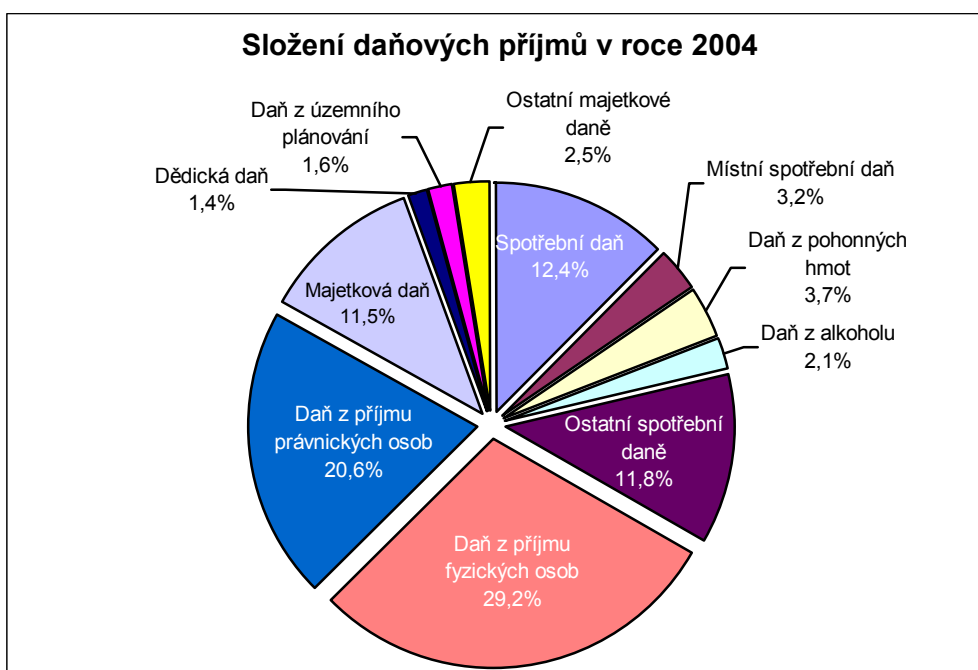
Během roku 2004 došlo k dalšímu pokroku v konsolidaci bankovního sektoru. Hlavním japonským bankám se podařilo snížit podíl tzv. „nenávratných úvěrů“ z 8,4 % v březnu 2002 na 4,7 % v září 2004. Pokračující restrukturalizace byla úspěšná především

u největších celostátních japonských bank, méně pak již u bank regionálních. Díky programu na revitalizaci japonských malých a středních podniků (SME) přijatému v roce 2003 se během roku 2004 zvýšil objem úvěrů poskytovaných regionálními bankami. Na tomto nárůstu se také menší měrou podílel rostoucí zájem o půjčky na bydlení. V souvislosti s programem na revitalizaci SME ale existuje obava, že realizace tohoto programu bude v rozporu se zájmy akcionářů jednotlivých bank a může v budoucnu vést ke značným fiskálním problémům.

5.5 Daňový systém

Japonsko patří dosud mezi země s poměrně nízkým zdaněním společností i fyzických osob. Index celkové daňové zátěže (jako poměr prostředků vybraných na daních a sociálním pojištění k celkovým příjmům) se pohybuje mezi 36 - 37 %, což je o málo více než v USA, kde jde o cca 35 %), ale podstatně méně než např. v evropských zemích. Při porovnání čistého daňového zatížení (bez sociálního pojištění) vykazuje Japonsko dokonce nejnižší zátěž (23 %) mezi vyspělými světovými ekonomikami.

V rozpočtovém roce 2004 pocházelo 50,85 % příjmů státního rozpočtu z daní a poplatků. Podíl jednotlivých daní na celkovém daňovém výnosu je patrný z následujícího grafu:

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

Změna daňového systému je součástí současné vládní politiky na ozdravení veřejných financí. V roce 1999 došlo k zásadní daňové restrukturalizaci, která přinesla snížení daňové zátěže. Hlavními změnami v daňové praxi bylo snížení nejvyšší sazby daně z příjmu z 50 % na 37 %, snížení místní daně z 15 % na 13 %, snížení celkové daňové zátěže podniků z 46,36 % na 40,87 % a možnost odpočtu výdajů na vzdělání a péči o děti ze základu daně z příjmu fyzických osob. V následujících letech docházelo k dalším změnám daňové politiky, a to zejména dalším zvýhodněním investic fyzických osob (jak do finančních instrumentů, tak i do nemovitého majetku, zejména bydlení) a zavedením daňových úlev pro malé a střední podniky, rodinné podniky a nově vznikající podniky. Tento trend pokračoval i v roce 2002, kdy vláda zavedla nová daňová pravidla umožňující širší konsolidaci daňových povinností jednotlivými poplatníky a dále zvýhodnila malé a střední podniky a investice na kapitálovém

trhu a příjmy z nich (zejména pro některé skupiny obyvatelstva, např. důchodce). V rozpočtovém roce 2003 vláda provedla další změny daňové soustavy, zejména v dani dědické, daních z operací na kapitálovém trhu, apod.

Pokračující **daňová reforma** se v roce 2004 soustředila především na oblast bydlení, půdy, malých a středních podniků, finančního majetku, akcií, korporací a mezinárodních transakcí. Předmětem daňové reformy bylo rovněž zdanění důchodů. Kontinuální snižování daní z příjmu fyzických i právnických osob na národní i lokální úrovni započaté v roce 1999 pokračovalo dále i v roce 2004.

6. ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Pro japonský zahraniční obchod je již několik desetiletí charakteristický velký **obchodní přebytek**. Tento jev vznikl již v 60. letech, kdy Japonsko po dvou dekádách uplatňování promyšlené průmyslové technologické politiky, aktivní proexportní politiky a investic do vysokého školství, výzkumu a vývoje dosáhlo zejména v sektoru elektrotechnického a automobilového průmyslu takové konkurenceschopnosti svých výrobků na světových trzích, že i při postupném rušení přímých dotací exportním firmám a různých omezení dovozu, se japonský export stal hlavním pilířem rozvoje japonského hospodářství a motorem japonského „hospodářského zázraku“.

Japonsko je země chudá na přírodní zdroje, a proto jeho zahraniční obchod tradičně charakterizuje **dovoz průmyslových a energetických surovin** pro užití ve zpracovatelském průmyslu a naopak vývoz výrobků zpracovatelského průmyslu s vysokou přidanou hodnotou. Důsledkem je, že podíl zpracovaných výrobků na celkovém japonském dovozu je relativně velmi malý, což je předmětem kritiky vyspělých průmyslových zemí. Naopak řada důležitých japonských průmyslových odvětví je závislá na exportu (automobilový průmysl, elektrotechnický průmysl, všeobecné strojírenství).

Podrobné statistické údaje o zahraničním obchodu Japonska jsou k dispozici na internetových stránkách japonského Ministerstva financí: <http://www.mof.go.jp/english/files.htm>.

6.1 Obchodní bilance za posledních 5 let

Japonský zahraniční obchod v roce 2004 skončil **přebytkem ve výši 12 bil. JPY**, což odpovídá 111,01 mld. USD. Zatímco během prvních dvou čtvrtletí jasně dominoval export nad importem, ve třetím čtvrtletí import těsně předstihl export a v posledním čtvrtletí import nad exportem jasně převládl. Meziročně import vzrostl o 18,8 % (na hodnotu 455,29 mil. USD, export o 20 % (na 566,30 mil. USD).

Níže uvedená tabulka je důkazem, že Japonsko je i nadále schopno udržet si konkurenceschopnost na světových trzích, a to zejména technologickým rozvojem a rychlými inovacemi.

Vývoj zahraničního obchodu Japonska v letech 2000-2005

Rok	Vývoz			Dovoz			Bilance		
	hodnota v mld. USD	hodnota v mld. JPY	index (JPY, %)	hodnota v mld. USD	hodnota v mld. JPY	index (JPY, %)	hodnota v mld. USD	hodnota v mld. JPY	index (JPY, %)
2000	479,3	51 654	108,6	379,8	40 938	116,1	99,4	10 716	87,3
2001	402,9	48 979	94,8	348,9	42 416	103,6	54,0	6 563	61,2
2002	416,4	52 109	106,4	337,4	42 228	99,6	79,0	9 881	150,6
2003	470,5	54 548	104,7	382,6	44 362	105,1	87,9	10 186	103,1
2004	566,3	61 182	112,2	455,3	49 177	110,8	111,0	12 004	117,8
2005*	195,1	21 100	106,9	163,3	17 660	113,0	31,8	3 439	80,3

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí, Monthly Statistics of Japan

Pozn.: „index JPY“ představuje meziroční procentní nárůst hodnoty obchodu v JPY

*rok 2005 se týká období leden – duben a index se vztahuje ke stejnému období loňského roku

6.2 Teritoriální struktura zahraničního obchodu

Regionálně je pro japonský zahraniční obchod nejvýznamnější oblastí **Asie** s celkovým podílem na dovozu i vývozu přesahujícím 40 %.

Japonský vývoz do asijských zemí vykázal dynamiku i v prvních 4 měsících roku 2005, když v meziročním dolarovém srovnání vykázal uspokojivý růst. Rovněž dovoz z těchto zemí narostl oproti předcházejícímu roku, a to zejména u **Číny** (+21 %) a zemí **ASEAN** (+11,6 %). Zatímco s Čínou došlo v období leden – duben k obchodnímu deficitu ve výši 11,1 mil. USD, se zeměmi ASEAN vykazuje Japonsko mírný obchodní přebytek 1,7 mil. USD.

Na japonském vývozu do asijských států se nejvíce podílejí trhy čtyř tzv. „nově industrializovaných ekonomik“ (**NIE**), což jsou Jižní Korea, Tchajwan, Hongkong a Singapur. Japonsko si se zeměmi NIE stále udržuje velmi aktivní obchodní bilanci.

Teritoriální struktura zahraničního obchodu v období leden - duben 2005

Region	Vývoz			Dovoz			Bilance
	hodnota mld USD	index %	podíl %	Hodnota mld USD	index %	podíl %	Hodnota mld USD
Čína	24,3	107,0	12,7	35,4	121,0	21,7	-11,1
Jižní Korea	15,2	103,7	7,8	7,7	106,2	4,7	7,5
Taiwan	15,1	115,4	7,7	5,9	108,0	3,6	9,2
Hong Kong	11,4	100,8	5,8	0,5	103,1	0,3	10,9
ASEAN	25,2	108,1	13,0	23,6	111,6	14,5	1,7
USA	44,1	106,8	22,6	20,8	101,0	12,8	23,4
EU	28,8	99,7	14,7	19,7	103,5	12,1	9,1
<i>Německo</i>	<i>6,4</i>	<i>99,7</i>	<i>3,3</i>	<i>6,1</i>	<i>106,4</i>	<i>3,7</i>	<i>0,3</i>
<i>V. Británie</i>	<i>5,3</i>	<i>103,9</i>	<i>2,7</i>	<i>2,3</i>	<i>102,1</i>	<i>1,4</i>	<i>3,0</i>
<i>Francie</i>	<i>2,8</i>	<i>96,1</i>	<i>1,4</i>	<i>2,8</i>	<i>103,7</i>	<i>1,7</i>	<i>0</i>
<i>Itálie</i>	<i>2,2</i>	<i>90,8</i>	<i>1,1</i>	<i>2,4</i>	<i>103,6</i>	<i>1,5</i>	<i>-0,2</i>
OPEC	4,7	116,4	2,4	24,3	125,4	14,9	-19,6
Ostatní	26,3	113,5	13,5	25,4	115,7	15,6	0,9
Celkem svět	195,1	106,9	100	163,3	113,0	100	31,1

Zdroj: Monthly Statistics of Japan

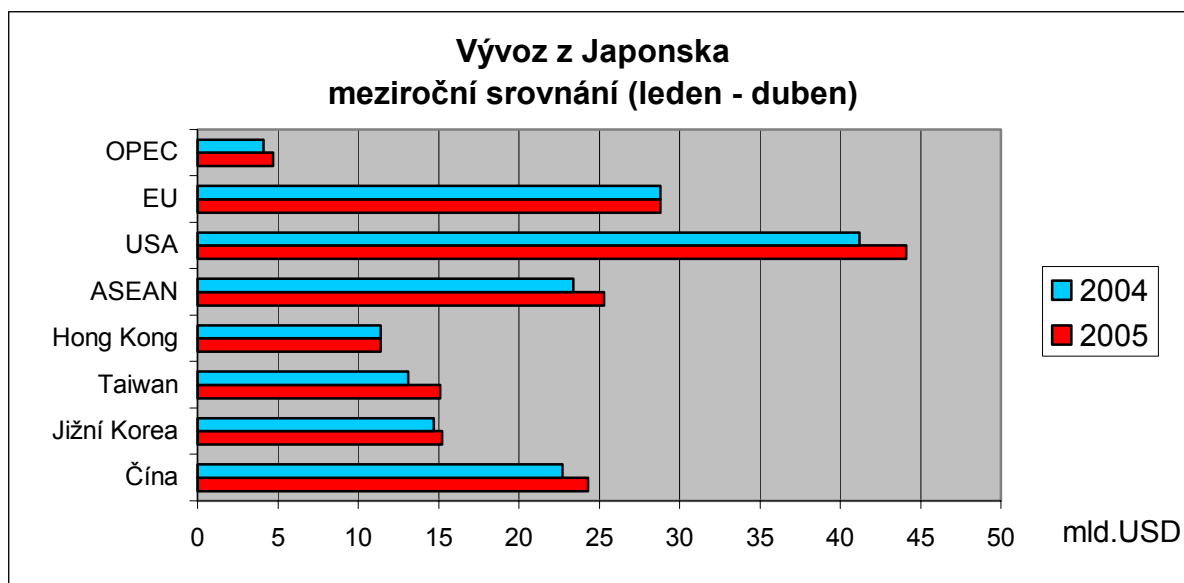
Pozn.: „index“ představuje meziroční procentní nárůst hodnoty v USD

„podíl“ je procentním podílem hodnoty daného regionu na celkové hodnotě pro svět v USD

Na druhém místě v důležitosti pro japonskou ekonomiku je obchod s **USA**, se kterými udržuje Japonsko dlouhodobě obchodní přebytek. Vývoz do USA meziročně vzrostl o 6,8 %, dovoz jen o 1 %.

Velkou zajímavostí je to, že USA se v roce 2004 prvně v historii propadly na druhé místo co do celkového objemu obchodu s Japonskem. Největším obchodním partnerem se v roce 2004 stala **Čína**, zahrneme-li do obchodu i Hongkong (bez Hongkongu je USA těsně na prvním místě). Mnozí ekonomové namítají, že větší část zboží exportovaná do Hongkongu pak stejně končí v samotné Číně. Toto pořadí platilo i v prvních 4 měsících roku 2005, kdy se po připočtení hodnot z Hongkongu k hodnotám Číny dostávají USA na druhé místo.

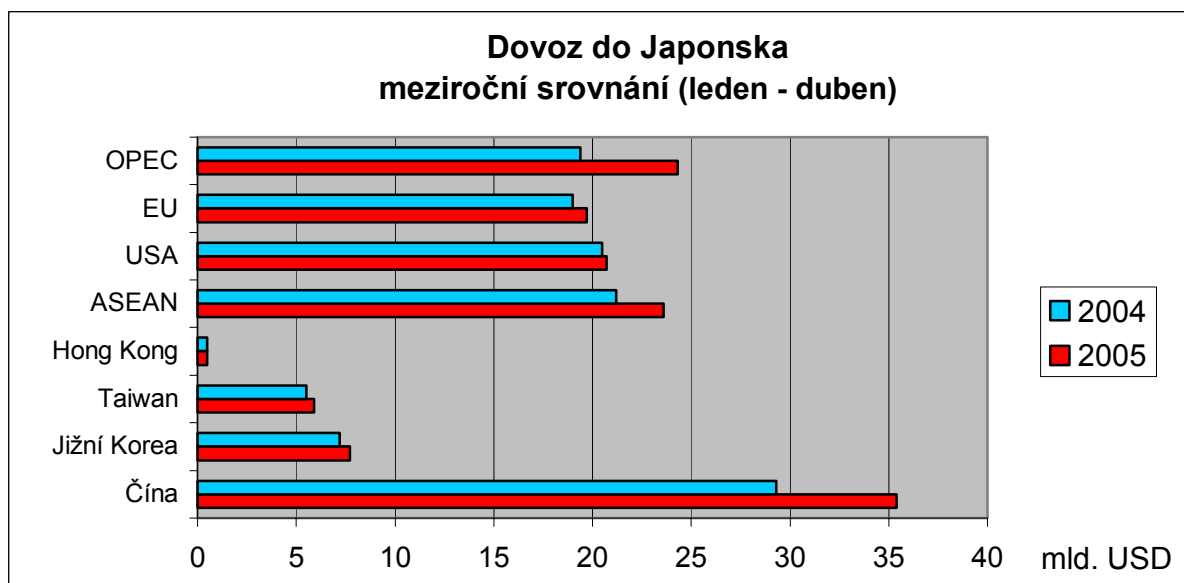
Třetím největším obchodním partnerem Japonska je **EU 15** s podílem 14,7 %. Dovoz z evropské pantáčky mírně stoupl (o 3,5 %), zatímco vývoz mírně klesl (o 0,3 %).

Zdroj: Monthly Statistics of Japan

Pozn: EU představuje 15 států

Dovoz energetických surovin ze zemí **OPEC** způsobuje, že na japonském dovozu se tyto země podílí 14,9 %, zatímco na vývozu jen 2,4 %. Obchodní deficit plynoucí z této disproporce je značný – v období leden - duben činil 19,6 mld. USD. Vlivem zvyšujících se cen ropy je index dovozu u zemí OPEC 125,4 %, index vývozu je 116,4 %. Dovoz surovin se projevuje na obchodní bilanci i u dalších zemí jako např. Indonésie nebo Austrálie.

Zdroj: Monthly Statistics of Japan

Pozn: EU představuje 15 států

6.3 Komoditní struktura

6.3.1 Komoditní struktura vývozu

Komoditní struktura japonského vývozu se v posledních desetiletích silně měnila. V 60. letech byl hlavním vývozním artiklem textil a textilní zboží (30 % celkového vývozu), následovaný strojním zařízením (25 %).

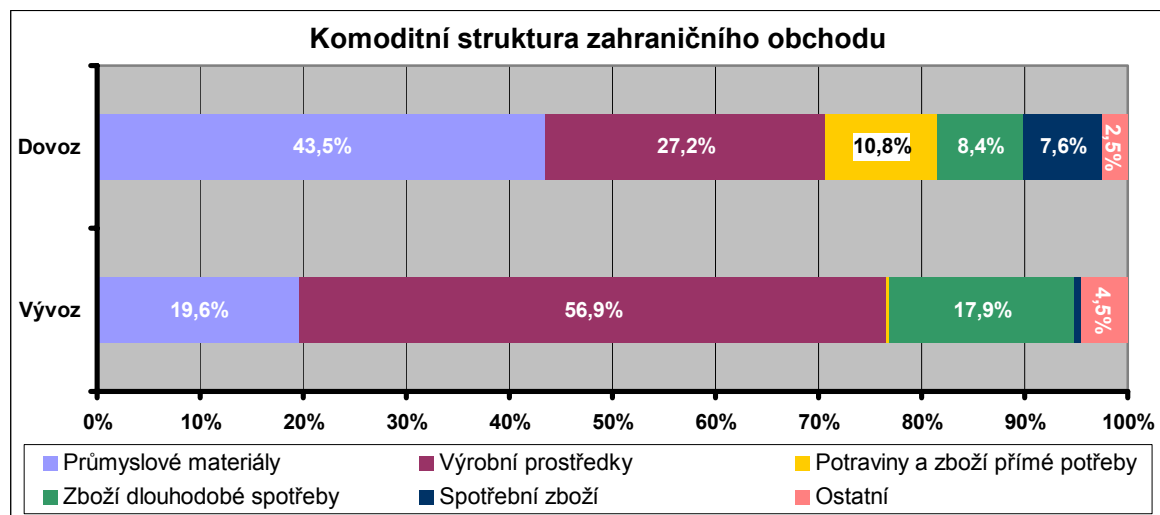
Během ledna – dubna 2005 byly hlavními vývozními položkami **osobní automobily a jejich části** - HS 87 (21,3 %), **strojírenská technika** obecně – HS 84 (20,6 %) a **elektrotechnické zboží** – HS 85 (20 %). Textilie a textilní výrobky, jejichž vývoz kdysi Japonsku pomohl vybudovat jeho silnou ekonomiku, se dnes podílejí na exportu jen velmi málo (1,4 %).

6.3.2 Komoditní struktura dovozu

Vzhledem k tomu, že Japonsko nemá vlastní energetické zdroje, největší položku v japonském dovozu tvoří už tradičně **minerální paliva** (23,4 %). Dovoz této komodity se v meziročním srovnání zvýšil dokonce o 26,3 %.

Dovozy **průmyslové elektrotechniky** a **strojírenské techniky**, které mají relativně velký podíl na celkovém japonském dovozu (11,8 % a 10,7 %), byly v období leden - duben 2005 o 4,3 %, resp. 9,4 % vyšší než ve stejném období roku 2004.

Stále významnější položkou v japonském dovozu jsou **potraviny** (10,8 %), jejichž dovoz v roce 2004 dosáhl hodnoty 49,1 mld. USD. Lze očekávat, že objem dovozu potravin i jejich podíl na celkovém dovozu bude mít dlouhodobě rostoucí trend.

Zdroj: Monthly Statistics of Japan

Komoditní struktura zahraničního obchodu leden – duben 2005

Vývoz				
HS	Označení zboží	hodnota mld USD	index %	podíl %
87	Motorová vozidla, jejich součásti	41,6	107,2	21,3
84	Stroj.technika,kotle,reaktory	40,2	108,5	20,6

85	Elektrotechnika, el. zařízení	39,0	98,5	20,0
90	Optické, fotografické, kinemat. př.	12,2	105,7	6,3
72	Železo a ocel	8,4	127,6	4,3
29	Výrobky chemické organické	6,2	114,5	3,2
39	Plasty a výrobky z nich	5,5	114,9	2,8
89	Plavidla námořní a říční	4,4	95,6	2,3
73	Výrobky ze železa nebo oceli	2,9	119,2	1,5
40	Kaučuk a výrobky z něj	2,9	111,3	1,5
38	Výrobky chemické různé	2,6	116,5	1,3
37	Výrobky fotografické a kinemat.	1,6	102,9	0,8
70	Sklo a výrobky skleněné	1,2	106,7	0,6
	ostatní	26,4	108,9	13,5
	CELKEM	195,1	106,9	100,0

Zdroj: Monthly Statistics of Japan

Pozn.: „index“ představuje meziroční procentní nárůst hodnoty v USD

„podíl“ je procentním podílem hodnoty dané skupiny výrobků na celkové hodnotě pro svět v USD

Dovoz				
HS	Označení zboží	hodnota mld USD	index %	podíl %
27	Minerální paliva, oleje	38,1	126,3	19,5
85	Elektrotechnika, el. zařízení	19,3	104,3	9,9
84	Stroj. technika, kotle, reaktory	17,6	109,6	9,0
90	Optické, fotografické, kinemat. př.	6,3	107,1	3,2
87	Motorová vozidla, jejich součásti	4,6	101,4	2,4
26	Rudy kovů, strusky, popely	4,1	132,6	2,1
29	Výrobky chemické organické	3,9	116,0	2,0
62	Oděvy, doplňky, ne pletené	3,8	102,5	1,9
44	Dřevo, dřevěné uhlí, dřev. výrobky	3,8	100,8	1,9
03	Ryby, koryši, měkkýši, ost. bezobr.	3,0	103,0	1,5
61	Oděvy, doplňky, pletené, háčkové	2,9	107,5	1,5
02	Masné výrobky	2,8	111,0	1,4
39	Plasty a výrobky z nich	2,6	120,7	1,3
71	Drahé kovy, klenoty, mince	2,5	108,6	1,3
72	Železo a ocel	2,5	167,5	1,3
	ostatní	77,3	109,0	39,6
	CELKEM	195,1	113,0	100,0

Zdroj: Monthly Statistics of Japan

Pozn.: „index“ představuje meziroční procentní nárůst hodnoty v USD

„podíl“ je procentním podílem hodnoty dané skupiny výrobků na celkové hodnotě pro svět v USD

6.4 Dovošní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu

Japonsko bylo a je předmětem kritiky za obtížný přístup na jeho trh a nerovné podmínky v zahraničním obchodu. Od roku 1995 byl prováděn plán deregulace, který přispěl k liberalizaci zahraničního obchodu a odstranění netarifních překážek bránících přístupu zahraničního zboží na japonský trh v 1000 položkách. Na základě Uruguayského kola GATT se Japonsko zavázalo liberalizovat dovoz zemědělských výrobků.

Díky tlaku USA Japonsko otevřelo trh s automobilovými součástkami a trh některých potravin (především masa, rýže, čerstvého ovoce a zeleniny). Další součástí **liberalizace dovozu** je omezení restrikcí při dovozu farmaceutických výrobků, zdravotnické techniky, telekomunikační techniky apod.

Legislativním základem pro zahraniční obchod je Zákon o devizové kontrole a kontrole zahraničního obchodu (**Foreign Exchange and Foreign Trade Control Law**), ke kterému se vztahují další předpisy, jako např. Nařízení o kontrole dovozu (Import Trade Control Order), Nařízení o devizové kontrole (Foreign Exchange Control) pro nehmotný obchod a Nařízení o kontrole exportu (Export Trade Control Order). Příslušnými institucemi pro oblast zahraničního obchodu jsou Ministerstvo hospodářství, obchodu a průmyslu (Ministry of Economy, Trade and Industry - METI), Ministerstvo financí (Ministry of Finance - MoF) a centrální banka Bank of Japan. V roce 1988 přijalo Japonsko harmonizovaný **celní sazebník** (HS).

6.4.1 Dovozní režim

Dovozní režim je formálně liberalizovaný, nediskriminačního charakteru, s relativně nízkým celním zatížením, které patří k nejnižším v rámci zemí OECD. Přístup zahraničního zboží ale komplikují netarifní překážky, zejména v oblasti odlišných standardů průmyslových výrobků, atestace a certifikace výrobků na celonárodní nebo na místní úrovni (jednotlivých prefektur), předpisů na ochranu spotřebitele, předpisů na označení zboží, doporučení oborových sdružení, zdravotních předpisů a kontrol apod.

Japonsko vůči ČR nikdy nepoužilo antidumpingové řízení. Dosavadní klasifikace japonského ministerstva zemědělství, lesnictví a rybolovu řadí ČR do 2. skupiny zemí v implementaci japonského zákona o kontrole infekčních onemocnění domácích zvířat. Tato skutečnost zatím znemožňuje dovoz masa a masných výrobků z ČR. Žádost o přeražení ČR do skupiny 1, což by umožnilo export uvedených výrobků, byla s příslušným materiálem Státní veterinární správy ČR předána japonské straně už v roce 2001, nebyla však ke dni zpracování tohoto textu ještě vyřízena.

Důležitou součástí splnění dovozních podmínek jsou požadavky na dodržení průmyslových a spotřebitelských standardů, na označení výrobků včetně japonského označení a popisu, bezpečnostních a hygienických standardů, farmaceutických předpisů apod.

Výrobkové standardy publikuje instituce **Japanese Standards Association (JSA)**, která je součástí Ministerstva hospodářství, obchodu a průmyslu (METI). Aktuální průmyslové standardy lze objednat na www.jsa.or.jp/default_english.asp.

Japonská agentura **JETRO (Japan External Trade Organization)** vydává publikace, kde jsou popsány rozdíly mezi japonskými a mezinárodními výrobními normami. Tyto publikace pod názvem „Difference from International Standards“ lze získat od Standards Information Service, JETRO Tokyo. Řadu důležitých informací lze samozřejmě nalézt i na webové stránce www.jetro.go.jp/se/e/standards_regulation/index.html.

Informace o regulačních předpisech pro dovoz hlavních kategorií výrobků jsou souhrnně uveřejněny v publikacích JETRO (např. „Handbook for Agricultural and Fishery Products Regulations“, „Handbook for Imported Foods“, „Handbook for Industrial Products Import Regulations“, „Handbook for Consumer Products Import Regulations“, „Trade and Labelling“ aj.). Také tyto publikace lze získat od Standards Information Service, JETRO Tokyo, ale měly by být rovněž k dispozici k nahlédnutí a ke studiu ve všech zahraničních kancelářích JETRO, včetně kanceláře JETRO v Praze. Pro jednotlivé druhy výrobků jsou regulační předpisy pro jejich dovoz také popsány v marketingových zprávách JETRO („JETRO Japanese Market Report“), které jsou dostupné jak v tištěné podobě, tak i na

internetové adrese www.jetro.go.jp/en/market/. Existuje řada komodit, k jejichž dovozu je třeba licence nebo na které se vztahují množství kvóty. Seznam těchto komodit stanoví METI v tzv. „Import Notices“, které jsou neustále aktualizovány. V tomto věstníku jsou uváděny neliberalizované položky dovozu (např. některé potraviny, uran, opium, chemikálie, vakcíny, výbušniny, jaderné reaktory, motory pro vojenská letadla, válečné lodě, zbraně a další vojenský materiál), zvířata a rostliny a jejich deriváty spadající pod Washingtonskou konvenci, a kontrolované zboží podle Montrealského protokolu.

Existuje pět kategorií importních omezení:

1. výrobky vyžadující povolení dovozu (výrobky, na jejichž dovoz jsou stanoveny kvóty - např. obilí, zbraně, léky, ryby),
2. výrobky vyžadující potvrzení dovozu předem (nutné potvrzení příslušného japonského ministerstva, do jehož kompetence daný dovoz spadá),
3. výrobky vyžadující specifickou dokumentaci při celním odbavení (většinou podle země původu - především u potravin),
4. výrobky, jejichž dovoz je zakázán,
5. výrobky, na něž se vztahují zvláštní požadavky nebo jejichž dovoz je zcela zakázán - ohrožené druhy zvířat a rostlin dovážené ke komerčním účelům, pornografie, padělané značkové výrobky, výrobky porušující patentová a autorská práva, nebezpečné drogy.

6.4.2 Doklady vyžadované při dovozu

Základními doklady pro celní odbavení při dovozu zboží do Japonska jsou **obchodní faktura** ve trojím vyhotovení (forma není předepsána), dvě kopie **balicího listu a nákladní list** (B/L - Bill of Lading, AWB - Air Way Bill). Pro odbavení zboží v preferenčním režimu jako GSP (General System of Preference) je třeba doložit doklad o původu zboží s doložkou, potvrzující, že zboží nebylo do Japonska reexportováno přes třetí zemi.

U řady výrobků (především u potravin a nápojů nebo zboží přicházejícího do styku s nimi, jako je např. sklo, keramika, kovové nádoby, u kosmetiky, atd.) je nutno při dovozu prokázat jejich zdravotní nezávadnost podle japonských norem. Podobně je třeba předkládat doklad o splnění požadovaných norem, např. bezpečnosti u elektrotechnických výrobků. Seznam výrobků, které podléhají schválení japonských úřadů, lze získat od všech zahraničních kanceláří agentury JETRO. Kontaktní údaje zastoupení JETRO v Praze jsou: **JETRO Praha, Pařížská 11/67, 110 00 Praha 1, tel: 02-2481-7470, fax: 02-2481-3998.**

Všeobecně je povinností japonského dovozce, aby si příslušné předpisy ověřil a o požadovaných průvodních dokumentech a dalších požadavcích informoval svého partnera. V zájmu českého vývozce je se na tyto záležitosti japonského dovozce výslovně dotázat, neboť o obchod s ČR projevují zájem v poslední době i menší méně zkušené japonské obchodní firmy.

6.4.3 Kontrola vývozu

Zboží ve vývozu nepodléhá množstevním omezením nebo licenčnímu řízení. Vývoz technologií a zařízení „dvojitě použití“ podléhá schválení zvláštní komise ministerstva hospodářství, obchodu a průmyslu (METI).

V oblasti exportu je zahraniční obchod omezen pouze limity, které na nátlak USA Japonsko stanovilo pro vývoz některých citlivých komodit (např. oceli, osobních automobilů, polovodičových součástek apod.).

6.5 Ochrana domácího trhu

Japonsko je členem Světové obchodní organizace (WTO) a pro dovoz uplatňuje především celní opatření vyplývající z Celního zákona (Tariff Law, Tariff Schedule Law). Silná ochrana trhu byla doposud uplatňována např. v oblasti dovozu rýže. **Tarifní opatření** uplatňuje Japonsko u některých druhů zboží, jehož ceny jsou v zahraničí výrazně nižší - např. u koženého zboží, obuvi a potravinářských výrobků.

Kromě tarifních opatření a dovozních kvót existuje v Japonsku řada **netarifních překážek** dovozu. Dovážené výrobky musí získat certifikát podle japonských norem (bezpečnosti, technické spolehlivosti, zdravotní nezávadnosti apod.), což je v řadě případů dlouhodobá a velmi nákladná záležitost. Za každou oblast zodpovídá zpravidla jiné resortní ministerstvo. Získání těchto atestů je pro zahraničního dodavatele přímo, již z jazykových důvodů, velmi obtížné.

Pro řadu potravinářských a zemědělských výrobků jsou určeny dovozní **množstevní kvóty**, které vždy před začátkem první a druhé poloviny rozpočtového roku vyhláší Ministerstvo zemědělství, lesnictví a rybolovu (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries - MAFF). Kvóty jsou zveřejňovány na webových stránkách MAFF na adrese www.maff.go.jp/e/index.html.

Pro zboží skupiny existují předpisy spotřebitelského označení v japonštině a také způsob označení podléhá schválení japonských úřadů. Pro dovoz masných výrobků, ovoce, zeleniny, řezaných květin apod., platí velmi přísné zdravotní a sanitární normy. Orientaci v této velmi složité problematice však v poslední době začaly výrazně pomáhat informace zveřejňované na webových stránkách různých, zejména vládních organizací. Např. na výše uvedené adrese MAFF je zpřístupněn soubor norem a předpisů pro balení potravinářských výrobků.

Dalším závažným problémem je **komplikovaná distribuční síť** s nepřehlednou strukturou velkoobchodu a maloobchodu a obchodní praktiky japonských firem, průmyslových sdružení, které upřednostňují vlastní produkci.

6.6 Zóny volného obchodu (FTA)

Japonsko dosud uzavřelo pouze dvě dohody o volném obchodu (Free Trade Agreements - FTA). První byla uzavřena v roce 2002 se Singapurem, druhá v roce 2004 s Mexikem. V 1. polovině roku 2005 však dosáhla s **Malajsií** konsensu o podobě jejich FTA, která bude oficiálně podepsána v prosinci t.r. V budoucí dohodě se oba státy zaváží k postupnému odstranění cel u všech průmyslových výrobků, u většiny produktů ze sektoru zemědělství, lesnictví a rybářství, a to do 10 let. V dohodě je zahrnut i sektor služeb a investic.

Velkým úspěchem japonských vyjednávačů je prosazení zahrnutí automobilových výrobků a jejich součástí do této dohody. Malajsie se dlouho snažila chránit vlastní ocelárny a výrobce automobilů, avšak nakonec se s Japonskem dohodla na kompromisu: Malajsie bude postupně snižovat cla na kompletní automobily výměnou za japonskou spolupráci při zvyšování kvalifikace malajských specialistů z automobilového průmyslu. Konkrétně se Malajsie zavázala do roku 2015 odstranit cla na japonské automobily do kubatury 2000 ccm,

kteří nejvíce konkurují malajským výrobcům. Na japonské automobilové součástky budou cla odstraněna ihned, cel budou i nadále zproštěny japonské výrobky z oceli a železa určené pro automobilový průmysl. Japonsko pak kromě pracovníků z automobilového průmyslu oplátkou poskytne školení 1 000 malajských specialistů z oborů zemědělství, vzdělávání a informačních technologií, a to během následujících 10 let. Oba premiéři ve vydaném prohlášení vyhlásili začátek tréninkového programu pro ekonomické partnerství („Koizumi-Abdullah Training Program for Economic Partnership“).

Dosažení konsensu ve věci FTA vítají zejména představitelé Nippon Keidanren (pozn.: Nippon Keidanren je největší japonské podnikatelské lobby sdružující – kromě jiných odvětví – např. všechny významné japonské automobilové výrobce), kteří si od této dohody slibují další podobné úspěchy, a to především ve vyjednávání o FTA s Thajskem a Indonésií (s Thajskem chce Japonsko dosáhnout dohody už v červenci t.r.).

Singapur

FTA se Singapurem byla uzavřena v lednu roku 2002. Výsledkem bylo následné zvýšení japonského exportu do Singapur o 14 % a singapurského vývozu do Japonska o 8 %. Japonsko zvýšilo především vývoz piva, a to o 170 %. Singapur se zaměřil hlavně na vývoz organických chemikálií a plastů - zde byl meziroční nárůst o 40 %.

Dohoda o volném obchodu se Singapurem má však jiný hlavní důvod, než jen pouhé zvyšování vývozu na tento trh: Singapur má uzavřené (či bude uzavírat) další dohody s ostatními státy, které jsou předmětem zájmu Japonska (USA, EU, Chile, země ASEAN). Proto je hlavní úlohou FTA se Singapurem poskytovat japonským výrobním korporacím podmínky pro jejich expanzi na další trhy.

Mexiko

Dne 17. září 2004 při své státní návštěvě Mexika premiér Junichiro Koizumi s mexickým prezidentem Vicente Foxem podepsali dohodu o volném obchodu. Dohoda je ale mnohem širší než standardní FTA, neboť kromě postupného odbourávání cel i netarifních překážek ve vzájemném obchodu pokrývá i úpravu podmínek v řadě dalších oblastí, jako je podpora investic, malé a střední podniky, vědecko-technická spolupráce, intelektuální vlastnictví, turistika, životní prostředí, rovný přístup ke státním zakázkám, hospodářská soutěž a další. Dohoda je proto oficiálně nazývána dohodou o ekonomickém partnerství (Economic Partnership Agreement – EPA), což je termín, kterému oficiální japonské orgány dávají přednost.

Touto dohodou Mexiko dosáhlo toho, že má FTA se třemi hlavními ekonomickými oblastmi světa, a to se Severní Amerikou, EU a nyní i s Japonskem. Mexiko má nejširší síť FTA na světě - celkem 11 dohod, které zahrnují 42 zemí reprezentujících 60 % světového HDP. Nová dohoda s Japonskem může mít nepřímý negativní dopad i na podmínky českých exportérů na mexickém trhu. Až dosud byly firmy z EU ve výhodě oproti japonským firmám, ale tato výhoda nyní zaniká a lze očekávat, že dravé japonské firmy časem obsadí mnohem větší díl mexického trhu a budou vytlačovat firmy z ostatních zemí. Podle odhadů japonského ministerstva hospodářství, obchodu a průmyslu (METI) absence FTA s Mexikem znamenala pro Japonsko roční ztrátu v bilaterálním obchodu asi 400 mld. JPY.

Pro Japonsko je FTA s Mexikem historickou dohodou, neboť je to první FTA, která zahrnuje i sektor zemědělství, a povede proto k aspoň částečné liberalizaci strnulého a velmi chráněného japonského zemědělského trhu. Jediná další FTA Japonska je dohoda se Singapurem, kterou Japonsko uzavřelo v lednu 2002, ale protože Singapur nevyváží žádné zemědělské výrobky, tato FTA kapitolu o zemědělství neobsahuje.

Po mnoha kompromisech byly v dohodě dojednány následující hlavní opatření pro liberalizaci bilaterálního obchodu mezi Japonskem a Mexikem v těchto konkrétních komoditách:

Dvě průmyslové komodity na straně Mexika:

- Ocelářské výrobky: Mexiko zruší cla na všechny typy ocelářských výrobků z Japonska do 10 let. Cla na výrobky ze sektorů elektronika, domácí spotřebiče a základní investiční prostředky budou zrušena okamžitě.
- Automobily: Mexiko navýší současnou bezcelní dovozní kvótu ve výši 30 000 jednotek na japonské osobní automobily a malé autobusy a nákladní auta o další kvótu, která je ekvivalentem 5 % mexického automobilového trhu v předcházejícím roce. Dovoz aut z Japonska bude zcela liberalizován v sedmém roce po vstupu této FTA v platnost.

Pět zemědělských komodit na straně Japonska:

- Pomerančový džus: Japonsko zavede dovozní kvótu 4 000 t pomerančového džusu (počítáno podle množství pomerančového koncentrátu), pro něž bude stanovena preferenční celní sazba ve výši 50 % současné sazby. Kvóta bude od 5. roku zvýšena na 6 500 t.
- Vepřové maso: Japonsko zavede dovozní kvótu 38 000 t kvalitního vepřového masa, pro něž bude celní sazba snížena na polovinu. Kvóta bude od 5. roku zvýšena na 80 000 t.
- Hovězí maso: Japonsko zavede bezcelní dovozní kvótu ve výši 10 t na hovězí maso pro první 2 roky platnosti FTA. Kvóta bude od 3. roku zvýšena na 3 000 t a od 5. roku na 6 000 t, přičemž výše uvedené celní sazby budou konzultovány v druhém roce po vstupu dohody v platnost.
- Kuřecí maso: Japonsko zavede bezcelní dovozní kvótu ve výši 10 t na kuřecí maso pro první rok platnosti FTA. Od 2. roku bude kvóta zvýšena na 2 500 t a od 5. roku na 8 500 t. Celní sazby budou konzultovány v 1. roce po vstupu dohody v platnost.
- Pomeranče: Japonsko zavede bezcelní dovozní kvótu ve výši 10 t na pomeranče po dobu 2 let. Kvóta bude zvýšena na 2 000 t od 3. roku a na 4 000 t od 5. roku po vstupu dohody v platnost. Celní sazby budou konzultovány v 2. roce po vstupu dohody v platnost.

V dohodě se dále obě strany zavázaly k liberalizaci (eliminaci celních tarifů) pro téměř všechny výrobky do 10 let.

7. EKONOMICKÁ A OBCHODNÍ SPOLUPRÁCE S ČR

7.1 Smluvní základna

Výměnou nót mezi velvyslanectvím Japonska v Praze (nóta ze dne 25.3.1994) a Ministerstvem zahraničních věcí ČR (nóta č.j. 88.048/94-MPO ze dne 21.4.1994) byla oběma stranami formálně potvrzena sukcese České republiky do smluv, které byly uzavřeny s Japonskem bývalým Československem a měly účinnost ke dni jeho zániku. V ekonomické oblasti se jedná o tyto smlouvy:

- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Japonskem o zamezení dvojího zdanění v oblasti daní z příjmu, Praha, 11.10.1977, vyhl. č. 46/1979 Sb.,
- Obchodní dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní republiky a vládou Japonska, Tokio, 24.4.1992, vyhl. č. 570/1992 Sb.

Výměnou nót mezi velvyslanectvím Japonska v Praze (nóta ze dne 13.4.2004) a Ministerstvem zahraničních věcí ČR (nóta č.j. 103254/2004-MPO-III ze dne 13.4.2004) byla v souvislosti se vstupem ČR do EU k 1.5.2004 výše uvedená Obchodní dohoda s Japonskem vypovězena. Její platnost byla ukončena k datu 30.6.2004. Tak jako všechny ostatní bilaterální obchodní dohody ČR byla nahrazena obchodně-politickým režimem v rámci společné unijní obchodní politiky.

7.2 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

Na počátku 90. let měla bývalá ČSFR s Japonskem téměř vyrovnanou obchodní bilanci, od roku 1993 je však obchodní bilance s Japonskem **pasivní** a navzdory růstu exportu z ČR do Japonska od r. 2000 deficit vzájemného obchodu stále narůstá. V roce 2004 již dosáhl dle údajů Českého statistického úřadu více než 2 mld. USD, což je oproti loňskému roku dvojnásobek, a tato hodnota představuje cca 245 % celkového obchodního schodku České republiky (v roce 2003 to bylo „jen“ 40 %). Za první čtyři měsíce roku 2005 dosáhl obchodní deficit výše 609,5 mil. USD.

Dovoz z Japonska do ČR stále narůstá. Průměrný meziroční přírůstek za 5 let do r. 2001 byl přibližně 8 %, v r. 2002 se však náhle zvýšil na 24 %, v roce 2003 vyskočil až na téměř 40 % a v roce 2004 vzrostl o neuvěřitelných 95,2 %. Trvalý trend růstu dovozu je vysvětlitelný aktivním pronikáním japonských firem na český trh, přičemž skokové nárůsty v letech 2002 - 2003 a 2003 - 2004 jsou důsledkem zahájení výstavby v rámci mnoha nových **investičních akcí** japonských firem v ČR. Ty pro své nové výrobní provozy dovážejí převážně z Japonska technologie, jejichž hodnota se pohybuje v průměru kolem 50 % vstupních nákladů investice. Propad bilance bilaterálního obchodu je proto třeba vidět jako „daň“ za přímé japonské investice v ČR.

Během období ledna – dubna 2005 však index dovozu nebyl až tak dramatický (122 % - oproti stejnému období roku 2004), což by mohlo signalizovat snížení tempa dovozu a následně pak i nižší obchodní schodek na konci roku 2005 (vzhledem k pozitivnímu vývoji ve vývozu).

Zatímco v letech 1996 až 1999 se objem **vývozu z ČR do Japonska** dle české statistiky mírně snižoval, od roku 2000 začal opět růst. V roce 2004 vývoz do Japonska v meziročním srovnání významně vzrostl, a to o více než 66 mil. USD, což představuje

přírůstek o 40 %. Za první čtyři měsíce roku 2005 pokračoval pozitivní vývoj z roku 2004 a index vývozu tak dosáhl velmi příznivé hodnoty 151 % (100,9 mil. USD).

Mezi údaji českých a japonských statistik o objemu bilaterálního obchodu jsou tradičně velké rozdíly, udávané objemy obchodu se často liší o stovky procent, a je proto otázkou, nakolik jsou výše uváděná čísla spolehlivá. Úvahám, co je příčinou těchto rozdílů, bylo již věnováno mnoho prostoru. Nejpravděpodobnějším vysvětlením je to, že mnoho zboží zejména při dovozu z Japonska prochází přes konsignační sklady japonských firem v jiných evropských zemích. Když zboží opouští Japonsko, je pro japonské statistiky jako země určení vedena země, kde je umístěn sklad, protože mnohdy teprve dodatečně je určeno, do které cílové země bude zboží distribuováno. Naopak během celního řízení při vstupu zboží do ČR je jako země, odkud je zboží dováženo, uváděna země původu. Analogicky totéž může platit i při vývozu zboží z ČR do Japonska, jen s tím rozdílem, že pravděpodobně méně českého zboží prochází sklady ve třetích zemích. Někteří japonští odborníci tvrdí, že v českých statistikách se jako země určení objeví Japonsko vždy, je-li vyváženo japonskou firmou, a to i tehdy, je-li fakticky určeno pro trh třetí země. Z toho vyplývá, že blíže skutečnosti jsou statistické údaje úřadů země o dovozu do této země, než údaje o vývozu.

Abychom dokumentovali, do jaké míry jsou české a japonské statistické údaje o bilaterálním obchodu mezi ČR a Japonskem rozdílné, jsou v následující tabulce uvedeny jak hodnoty ze statistik Českého statistického úřadu, tak i hodnoty ze statistik japonského ministerstva financí, obojí přepočtené na společné dolarové vyjádření. Z tabulky je vidět, že údaje o českém exportu do Japonska se liší „poměrně málo“, japonská čísla jsou v průměru asi o 35 % vyšší. Naproti tomu údaje o dovozu z Japonska do ČR se liší velmi podstatně, japonské hodnoty jsou mnohem nižší a tvoří jen asi 30 až 50 % hodnot českých.

V tabulce jsou uvedeny hodnoty bilance obchodní výměny, a to jak založené na českých statistikách, tak i na japonských statistikách. Vzhledem k pravidlu, že věrohodnější jsou statistické údaje o dovozu, byly pro zajímavost v tabulce spočteny i hodnoty bilance vycházející z japonských údajů o dovozu (tj. vývozu z ČR) a z českých údajů o dovozu. Tato bilance je označena jako smíšená. Je však patrné, že i když takto spočtená bilance vychází pro český obchod příznivěji, nejsou rozdíly oproti bilanci dle českých statistik nijak zásadní.

Vývoj obchodu s Japonskem v letech 2000 – 2005 (leden – duben)

Rok	Vývoz z ČR			Dovoz do ČR			Bilance		
	dle ČSÚ		dle MoF	dle ČSÚ		dle MoF	dle ČSÚ	dle MoF	smíšená
	mil. USD	index %	mil. USD	mil. USD	index %	mil. USD	mil. USD	mil. USD	mil. USD
2000	116,66	155,9	156,0	615,71	108,4	251,8	-499,06	-95,8	-459,7
2001	124,71	106,9	172,2	674,86	109,6	261,1	-550,16	-88,9	-502,7
2002	141,19	113,2	181,8	838,42	124,2	333,3	-697,24	-151,5	-656,6
2003	162,47	115,1	214,2	1168,65	139,4	597,7	-1006,2	-383,5	-954,5
2004	228,59	140,8	274,4	2281,26	195,2	1248,8	-2052,6	-974,4	-2006,8
2005*	100,90	151,1		710,38	122,2		-609,48		

Zdroj: statistika Českého statistického úřadu (ČSÚ), statistika japonského Ministerstva financí

Pozn.: „index“ představuje procentuální meziroční změnu dané hodnoty

„Bilance smíšená“ je rozdíl hodnoty vývozu z ČR dle MoF a dovozu do ČR dle ČSÚ

* hodnoty za období leden – duben 2005, index se vztahuje k hodnotám stejného období předcházejícího roku

Adresy internetových stránek, na nichž jsou k dispozici statistické údaje o zahraničním obchodu jsou:

Český statistický úřad:

<http://dw.czso.cz/pls/stazo/stazo.stazo>

Japonské ministerstvo financí:

<http://www.mof.go.jp/english/files.htm>

7.3 Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

7.3.1 Komoditní struktura vývozu z ČR do Japonska (leden – duben 2005)

Podle údajů Českého statistického úřadu se na vývozu z ČR do Japonska v období leden – duben 2005 **nejvíce podílela skupina výrobků strojírenské techniky** (HS 84 – reaktory, kotle, přístroje, nástroje mechanické) s celkovým objemem vývozu ve výši 33,38 mil. USD, což oproti stejnému období předcházejícímu roku představuje nárůst o více jak 50 % (resp. o 18 mil. USD). Vývoz strojírenské techniky z ČR do Japonska nyní představuje 33 % celkového vývozu. Lze doufat, že uvedený nárůst je trvalým jevem v důsledku zvyšující se konkurenceschopnosti českého strojírenského průmyslu. Podrobnější pohled do statistiky ČSÚ ukazuje, že více než polovinu objemu vývozu strojírenské techniky tvoří vstřikovací čerpadla pro pístové spalovací motory (HS 84133091) - 18 mil. USD. Zcela novým artiklem dováženým do Japonska se ze skupiny HS 84 staly kompresory používané v chladicích zařízeních (HS 84143099): jejich vyvezená hodnota je více jak 6 mil. USD. Další položkou, jež zaznamenala obrovský nárůst, jsou regulační ventily (HS 84818059), jichž se vyvezlo za 2,8 mil. USD.

Druhou největší nosnou položkou českého vývozu do Japonska se stejně jako v roce 2004 (leden – duben) staly **části, součásti vozidel motorových osobních aj., traktorů** (HS 8708), jejichž vývoz dosáhl objemu 12,33 mil. USD. I u této položky dochází k opětovnému výraznému nárůstu: 32 %. Tento pozitivní vývoj je bezpochyby odrazem přílivu japonských investic do automobilového průmyslu. Japonské společnosti působící v ČR totiž obvykle vyvážejí značnou část své produkce zpět do Japonska, lze proto očekávat, že s rostoucími investicemi se bude zvyšovat i úroveň této exportní položky.

I třetí místo zůstalo rezervováno stejné položce – **chmel** (chmelové šišťice drcené - HS 121020). Hodnota vývozu je srovnatelná s loňským obdobím – 8,6 mil. USD.

Čtvrté místo si udržuje položka s řezivy z jehličnatého dřeva (HS 440710), jehož objem vývozu dosáhl hodnoty 3,6 mil. USD, což je o 0,7 mil. USD méně než ve stejném období loňského roku.

Vývoz tradiční české komodity – **skla** (HS 70) – dosáhl stejné hodnoty, jako v roce loňském. Avšak ve skupině HS 7013 (sklo stolní, domácké, kuchyňské) došlo k nárůstu o 40 %. Vývoz tohoto zboží dosáhl hodnoty téměř 2 mil. USD.

7.3.2 Komoditní struktura dovozu z Japonska do ČR (leden – duben 2005)

Podle českých statistik se **největší položkou dovozu** v období leden - duben 2005, se stejně jako v celém loňském roce, staly **přístroje elektrického záznamu a reprodukce zvuku a TV obrazu** (HS 85) s objemem 285,04 mil. USD, což představuje meziroční nárůst o 43 %. V rámci této skupiny tvoří největší položky části příst. vysílajících, přijímajících, televizí (HS 8529) za 82,7 mil. USD, nikl-kadmiové akumulátory (HS 850740) za 35 mil. USD (meziroční nárůst o 700 %) a přístroje pro televizní a rozhlasové vysílání (HS 8525) za 27,8 mil. USD (nepatrný nárůst o 5 %). Naopak velký pokles se týká položky elektronické integrované obvody (HS 8542), jíž se dovezlo za 23,8 mil. USD (pokles o 50 %). Skupina HS 84 se na celkovém dovozu podílí cca 40 %.

Na druhém místě v dovozu z Japonska stojí výrobky **strojírenské techniky** (HS 84 - reaktory, kotle, přístroje, nástroje mechanické) s objemem 175,16 mil. USD. V této skupině výrobků došlo k meziročnímu poklesu, a to o 15 %. Zde dovozu dominují části výpočetních

strojů (HS 8473) s objemem 33 mil. USD (meziroční nárůst o 27 %) a stroje mechanické s vlastní indiv. funkcí (HS 8479) s objemem 23,2 mil. USD (pokles o 8 %).

Absolutní pokles (o 41 mil. USD) v této položce zaznamenala skupina HS 8462 - stroje tvářecí k opracování kovů, buchary apod. s objemem pouhých 2 mil. USD (pokles o 2150 %).

Na třetím místě je dovoz **motorových vozidel** (HS 87) v objemu 82,5 mil. USD (nárůst o 52 %), z čehož dovoz nových osobních aut (HS 8703) tvoří 52,9 mil. USD (nárůst o 46 %).

Na čtvrtém místě v dovozu je skupina výrobků - **optické přístroje a chirurgické nástroje** (HS 90) v objemu 55,186 mil. USD, což představuje meziroční nárůst o 35 %. Z toho tvoří největší část HS 9001 - vlákna optická ap čočky hranoly aj nezasazené za 12,89 mil. USD (nárůst o 463 %), HS 9013 – výrobky s tekutými krystaly, jiné optické přístroje za 7,83 mil. USD (nárůst o 44 %), HS 9009 - přístroje fotokopírovací termokopírovací za 6,98 mil. USD (nárůst o 16 %) a HS 9018 - Nástroje lékařské chirurgické zubolékařské aj za 6,03 mil. USD (nárůst o 15 %).

7.4 Perspektivní odvětví pro české exportéry

Japonsko je pro české vývozce zajímavý a perspektivní trh i přes to, že je obtížné na něj proniknout a že je velmi náročné na čas i na vynaložené úsilí navázat nové obchodní vazby s japonskými partnery. Jedná se o rozsáhlý trh s vysokou spotřebou potravin, spotřebního zboží, surovin, průmyslových materiálů a polotovarů, strojního zařízení a komponentů pro průmyslovou spotřebu. Perspektivní položky vývozu lze najít ve všech zbožových skupinách. Dosavadní vývoj českého vývozu naznačuje, že čeští vývozci nedoceňují možnosti japonského trhu, neoprávněně se domnívají, že na japonský trh s novými výrobky nelze proniknout a nepřistupují proto k japonskému trhu s potřebnou aktivitou.

K hlavním cílům vývozu do Japonska by mělo patřit:

- zvyšování podílu vyvážených výrobků s vyšší přidanou hodnotou,
- rozšiřování a zavádění nových položek vývozu zejména u potravin, chemikálií, polotovarů, strojních komponentů a spotřebního zboží.

Současné trendy na japonském trhu naznačují, že dlouhodobé udržení objemů vývozu tradičních českých komodit, jako jsou sklo, skleněné výrobky, skleněná bižuterie, křišťálové lustry, a dále chmel a slad, není příliš pravděpodobné.

Objem a hodnota globálního japonského dovozu jsou tak obrovské, že pro každého českého vývozce by mělo být Japonsko jednou z priorit firemní strategie vývozu. Teoreticky veškerá produkce, která nachází odběratele na vyspělých evropských a amerických trzích má naději na vývoz do Japonska, ovšem s výjimkou specifických omezení, jako jsou např. masné výrobky. Na rozdíl od ustálených (ale mylných) představ rozšířených mezi českými výrobci **Japonsko je perspektivním trhem pro nové nápadité výrobky strojírenské techniky i elektrotechniky.** Počet obyvatelstva s vysokou kupní silou tento trh předurčuje pro výrobky, které vycházejí vstříc japonským zvyklostem (např. dárkové předměty), a dále pro veškeré zboží, které reflektuje postupné změny v japonské společnosti: zvyšuje se průměrný věk, lidé lépe pečují o své zdraví, mají více volného času, a proto i více času na své záliby, ale přitom i více šetří.

7.5 Nejdůležitější firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

7.5.1 Obchodní firmy

K významným českým exportérům do Japonska v minulých letech patřily firmy BMC, Tchecomalt Group, Bohemia Hop, Top Hop, Obchodní sladovny Prostějov, Crystalex, Nová Huť Export a.s., Škoda Plzeň, Nikom a.s., IVAX (bývalá Galena), Šmeralovy závody Brno, ŽĐAS, Preciosa, Jablonex, Thonet a další. V poslední době uspěla na japonském trhu firma Linet s dovozem nemocničních lůžek. Tento výčet není jistě úplný, neboť firmy nemají povinnost informovat ZÚ o uskutečněných obchodech.

Na českém exportu se stále více podílejí firmy, které v ČR vznikly jako japonské investice do nové výrobní kapacity (viz kap. 7.5.2), a jejichž výroba se již rozběhla tak, že vnitřní český trh pro ně nestačí. Jde např. o firmy Toray Textile Central Europe, Panasonic AVC Networks Czech, Matsushita Automation Controls, Showa Aluminum Czech, AVX Czech Republic. Jejich zboží je však exportováno především na trhy EU a zemí SVE. Výjimku tvořila např. firma AVX Czech Republic, která vyvážela (hlavně v letech 2000 - 2002) tantalové kondenzátory ve větším množství i do Japonska.

Podle údajů JETRO Praha v současné době v ČR působí již **80 japonských obchodních firem**. Hlavními dovozci zboží z Japonska jsou obchodní pobočky významných japonských výrobců registrované v ČR, např. Bridgestone CR (pneumatiky), Canon CZ (kopírky), Honda Česká republika (automobily), JVC Czech (spotřební elektronika), Konica Minolta Photo Imaging Czech (technika na zpracování fotomateriálu), Konica Minolta Business Solutions Czech (faxy, kopírky a fototechnika), Olympus C&S (lékařské přístroje a fototechnika), Panasonic CR (kancelářská technika), Sony Czech (elektronika), Toyota Motor Czech (automobily) a další.

Na vzájemném obchodu v obou směrech, včetně spolupráce na třetích trzích se významně podílejí **japonské tradingové společnosti**. Jedenáct z nich má v ČR v současné době svá zastoupení, a to včetně pěti největších, jimiž jsou Mitsubishi Corporation, Mitsui & Co., Itochu Corporation, Sumitomo Corporation a Marubeni Corporation. Mezi menší patří Toyota Tsusho Europe S.A. a Meiwa Sales, Co.

Společnost Meiwa Corporation bývala téměř výhradním dovozcem českého skla (od roku 1972), v roce 2001 ale prošla vnitřní restrukturalizací, v jejímž rámci bylo nákupní oddělení firmy přiřazeno k dceřinné společnosti Meiwa Sales, Co. Meiwa Corporation také uzavřela svoji pobočku - organizační složku v Liberci a v tomto městě má nyní pobočku společnost Meiwa Sales. Firma teď hledá i jiné komodity, které by mohla z ČR dovážet, např. bižuterii.

Chmel, slad a plzeňské pivo z ČR do Japonska dováží např. Mitsubishi Corporation, zařízení pro minipivovary dováží firma Kanematsu (KGK) Corporation. Pivo Budvar do Japonska dováží malá japonská firma Ikon, nejrůznější druhy piva od lokálních českých pivovarů (včetně piva Velvet) dováží další malá japonská firma Pštros. Becherovku dováží Union Liquors Co.

Přehled o japonských obchodních firmách, které mají v ČR svá zastoupení podává následující tabulka. Ne vždy tato zastoupení byla zřízena přímo původní mateřskou firmou se sídlem v Japonsku, v některých případech (např. firmy Canon, Konica Minolta, Olympus, Omron aj.) byla česká pobočka založena dceřinnou společností se sídlem v některé západoevropské zemi (Německo, Velká Británie, Nizozemsko apod.).

Japonské obchodní firmy se zastoupením v ČR

Jméno firmy v ČR	Jméno mateřské firmy	Převažující aktivita
<i>Tradingové společnosti</i>		
Itochu Corp., Praha Office	Itochu Corp.	trading
Iwatani International Corp.	Iwatani International Corp.	trading
Marubeni Europe Prague	Marubeni Corp.	trading
Mitsubishi Corp.	Mistubishi Corp.	trading
Mitsui & Co., Ltd.	Mitsui & Co., Ltd.	trading
Nichietsu Evropa, s r.o.	(fyzické osoby)	trading
Okaya Europe, GmbH	Okaya & Co., Ltd.	trading
Sojitz Europe Plc., Czech Office	Sojitz Corp.	trading
Sumitomo Corp.Europe Plc., Praha Branch	Sumitomo Corp. Ltd.	trading
Toyota Tsusho Europe S.A., Czech Branch	Toyota Tsusho Corp.	trading
TY Precision Tools Ltd.	Toyo Corp.	trading
<i>Společnosti specializující se na obchod a prodej</i>		
Bridgestone CR, s r.o.	Bridgestone Corp.	Pneumatiky
B T Česká republika, s r.o.	Toyota Industries Corp. Group	nákl. vozy, sklad. technika
Canon CZ, s r.o.	CEE Canon East Europe GmbH	kopírovací stroje
Euronak, s r.o.	Gomunoinaki Co., Ltd.	gumy, plasty
Fujitsu Siemens Computers, s r.o.	Fujitsu Siemens Computers (Holding) B.V.	IT technologie
GE Fanuc Automation ČR, s r.o.	GE Fanuc Automation Europe S.A.	CNC/PLC systémy
Hitachi Europe, Ltd.	Hitachi Europe, Ltd.	spotřební elektronika
Honda Česká republika, s r.o.	Honda Motor Co., Ltd.	automobily
ITO CS, s r.o.	ITO Incorporated	audio-video zařízení
JVC Czech, spol s r.o.	JVC Europe, Ltd.	výrobky JVC
Kanematsu (KGK) Corp.	Kanematsu (KGK) Corp.	stroje, přístroje (trading)
Konica Minolta Business Solutions Czech, s r.o.	Minolta Europe, GmbH	faxy, kopírky a fotoaparáty
Konica Minolta Photo Imaging Czech, s r.o.	Konica Europe, GmbH	zařízení na vyvolávání filmů
Makita, s r.o.	Makita Werkzeug GmbH	elektrické šicí stroje
Meiwa Sales, Co., Ltd.	Meiwa Sales, Co. Ltd.	sklo (trading)
Mitsubishi Heavy Industries Europe, Ltd.	Mitsubishi Heavy Industries Europe, Ltd.	letadla, lodě, výroba elektřiny
Mitutoyo Česko, s r.o.	Mitutoyo Corp.	měřicí přístroje
Nippon CEC, s r.o.	Nichietsu Corp.	elektronika (trading)
Nissan ČR, s r.o.	Summit Development S.A.	automobily
Noritsu Corp.	Noritsu (Deutschland) GmbH	zařízení na vyvolávání filmů
Oki Systems (Czech and Slovak), s r.o.	OKI Europe Ltd.	PC, tiskárny a faxy
Olympus C&S, s r.o.	Olympus Optical Co. (Europa), GmbH	lékařské zařízení a fotografické přístroje
Omron Electronics, s r.o.	Omron Europe B.V.	průmyslová elektronika
Panasonic CR, s r.o.	Panasonic East.Europe GmbH	výrobky Panasonic
SMC Industrial Automation CZ, s r.o.	SMC Corp.	součástky pneumatik
Sokkia, s r.o.	Sokkia B.V.	měřicí přístroje a jejich servis
Sony Czech, s r.o.	Sony Europe Holding B.V.	výrobky Sony
Sumi Agro Czech, s r.o.	Sumitomo Corp. Europe Ltd.	zemědělské chemikálie

Suzuki Motor Czech, s r.o.	Itochu Corp. Suzuki Motor Corp.	automobily
Tenryu, s r.o.	Tokai Co. Ltd. (podíl 20%)	benzín a zkapalněný plyn
Toyota Motor Czech, s r.o.	Toyota Motor Corp. Toyota Tsusho Corp.	automobily
Toyota Tsusho Praha, s r.o.	Toyota Tsusho Corp.	automobily
Yamanouchi Pharma, s r.o.	Yamanouchi Brocades B.V.	farmaceutika (trading)
YKK Czech, s r.o.	YKK Corp.	zipy a pánské zboží

Pramen: JETRO Praha

Ke konci roku 2004 působilo v ČR celkem 80 obchodních firem, které zaměstnávají celkem cca 1 300 pracovníků. V roce 2004 bylo v ČR dle údajů JETRO Praha založeno 9 japonských obchodních společností.

7.5.2 Přímé japonské investice v ČR

V dubnu 2005 došlo ke slavnostnímu zahájení realizace největší ohlášené investice v roce 2004 - investice firmy **Daikin Industries**, která je jedním z nejvýznamnějších výrobců a prodejců klimatizačních zařízení pro průmyslové a domácí použití na světě. Z celkové sumy 1,245 mld. Kč investované v prvním roce připadá 370 mil. Kč na výstavbu závodu a 875 mil. Kč na zařízení a stroje. V následujících letech Daikin předpokládá investovat do rozšíření závodu v Brně další prostředky. Tyto kroky přinesou nejen zvýšení výrobních kapacit, ale také vytvoření dalších pracovních příležitostí pro téměř 800 lidí z brněnského regionu. Už v polovině roku 2006 by se mělo v Brně vyrábět okolo 25 000 ks kompresorů měsíčně a tuto produkci plánuje Daikin dále zvyšovat. Daikin Industries založily již v roce 2003 v Plzni firmu na výrobu klimatizačních jednotek, která dnes zaměstnává cca 500 pracovníků.

Třetí největší výrobce airbagů a volantů na světě, společnost **Toyoda Gosei**, která do České republiky přišla před třemi lety, významně rozšiřuje své výrobní kapacity. V průmyslovém parku v Klášterci nad Ohří Toyoda Gosei otevřela v květnu 2005 svou druhou výrobní halu, v níž se budou vyrábět gumové těsnicí komponenty pro automobilový průmysl. Tato expanze dosáhla 1,2 miliard korun a vytvořila 400 pracovních míst. Toyoda Gosei už dříve uvedla, že do svých závodů v Klášterci nad Ohří investuje celkem 1,7 miliardy korun a zaměstná zde nejméně 700 lidí. V roce 2001 získala na svůj první investiční projekt pobídky ve formě slevy dani a příspěvku na nová pracovní místa a na rekvalifikace. Expanze byla podpořena hmotnou podporou na nová pracovní místa a rekvalifikace.

Nový investiční projekt byl zahájen v Brně, kde společnost **Daido Metal**, výrobce ložisek pro automobilový průmysl, s městem Brnem podepsala smlouvu o budoucí kupní smlouvě o nákupu pozemků pro vybudování nového výrobního závodu. Investice společnosti Daido Metal dosáhne téměř 400 milionů korun a závod v první fázi zaměstná až 100 lidí. Výroba by měla být spuštěna už začátkem příštího roku.

Svůj nový závod v květnu 2005 otevřela i světová jednička ve výrobě lisovaných autodílů, společnost **Futaba**. Do výstavby závodu v Havlíčkově Brodě investovala více než dvě miliardy korun a plánuje zde do konce roku zaměstnat 450 lidí. Převážná část produkce havlíčkobrodské Futaby, tedy svařovaných a lisovaných dílů karoserií a podvozků, směřuje do kolínské automobilky TPCA.

Největším japonskou investicí v ČR je společný projekt automobilek **Toyota Motor Corporation a PSA Peugeot Citroën**. Výstavba kolínského závodu společností **TPCA** na výrobu osobních automobilů je výší investice 1,5 mld. eur největším investičním projektem ve střední Evropě a České republice přinese až 3 000 přímých pracovních míst a dalších téměř

7 000 v návazných službách. Očekává se, že tento projekt přiláká do ČR další japonské firmy jako subdodavatele.

Více informací lze nalézt na stránkách CzechInvest: www.czechinvest.org.

7.5.3 Výrobní spolupráce

V 90. letech se mezi českými a japonskými firmami rozšířila i oblast výrobní spolupráce, event. smluvní výroby původních značkových výrobků, aniž by byl zakládán nový podnik. Příklady takových forem průmyslové spolupráce jsou např. **Toyota Tsusho** s firmou **Praha Gear** ve výrobě převodovek pro průmyslové roboty, **Hitachi Seiko** s **TOS Holice** ve výrobě obráběcích nástrojů, **Hitachi Metal** s **Moravskými železárnami** ve výrobě litinových odlitků, **Kawasaki Heavy Industries** s **ABB & PBS Brno** ve výrobě motorů plynových turbín, **Hitachi** a **Škoda Plzeň**, **Matsushita Electric Industrial** s **Teslou Lanškroun**, **Tesla Ecimex** s firmou **Toshiba** ve výrobě barevných obrazovek. **Pivovary Staropramen** v Bráníku vyrábějí pro známý japonský pivovar **Asahi Beer** jeho nejúspěšnější značku piva „Asahi Super Dry“.

Převážná část produkce uvedených výrobních spoluprací je předmětem vývozu na evropské trhy, v některých případech i do Japonska. O tom, které z těchto výrobních spoluprací jsou v současné době ještě aktivní, ZÚ bohužel nemá dostatek informací. Kancelář JETRO Praha dnes ale eviduje již jen dva příklady takové spolupráce (viz následující tabulka).

Příklady česko-japonské výrobní spolupráce a výroby na zakázku (OEM)

Japonská firma	Česká firma	Výrobek	Typ aktivity	Lokalita
Asahi Beer Europe Ltd.	Pivovary Staropramen, a.s.	pivo Asahi “Super Dry”	OEM	Praha
COMCO Tube Technology	COMCO Tube Technology CZ, s r.o.	Návrhy, výroba a prodej potrubí	OEM	Praha

Zdroj: JETRO Praha

Pozn.: „OEM“ - smluvní výroba značkových produktů (Original Equipment Manufacturing)

Dle údajů CzechInvest s japonskými firmami dále spolupracují například ČZ Strakonice (s firmou Aisin Seiki), Avon Automotive (s Denso Manufacturing Czech), Ronas (s Tokai Rika), KES – Kabelové a elektrické systémy (s Daikin Europe) nebo Okula Nýrsko (s Matsushita Television Central Europe).

7.5.4 Ostatní japonské firmy

Konečně je třeba zmínit, že některé japonské, a to i menší firmy se zabývají podnikáním v ČR i v dalších oblastech, jako je např. stavební výroba, výzkum a vývoj, cestovní ruch nebo obchod s realitami. Jde např. o firmu **Takenaka**, která se podílí na stavbě závodů Matsushity, nebo o firmu **Fukuoka Jisho Co., Ltd.**, která vlastní 86 % podíl v pražském hotelu Jalta. Ve většině případů jde opět o podnikatelské aktivity japonských dceřinných firem nebo firem v japonském vlastnictví registrovaných v zemích západní Evropy, které v ČR založily své pobočky (organizační složky).

O těchto firmách podává přehled následující tabulka:

Jméno firmy v ČR	Jméno mateřské firmy	Aktivita
Creative Tours GmbH Praha	Creative Tours (Europe) B.V.	cestovní agentura
Hotel Jalta Praha, a.s.	Fukuoka Jisho Co., Ltd.	ubytovací činnost(podíl 86 %)
Idioma, s r.o.	Idioma Co.	překlady, vydavatelství, tisk
i-Logistics GmbH, Prague	i-Logistics (Deutschland) GmbH	zasílatelství
Isewan Europe GmbH,Cz.Branch	Isewan Europe GmbH	zasílatelství
Kajima Europe B.V., Cz.Branch	Kajima Europe B.V.	projektová a stavební činnost
Kintetsu World Express GmbH, Czech Branch	Kintetsu World Express GmbH	Zasílatelství
Matsushita Television Central Europe, Development Center	Matsushita Television Central Europe, Ltd.	výzkum a vývoj (barevné TV)
Miki Travel Prague, s r.o.	Eumi Tra Holding Company B.V.	cestovní agentura
Mitsui-Soko (Europe) B.V., Czech Branch	Mitsui-Soko (Europe) B.V.	zasílatelství, poradenství
Mitsui Sumitomo Insurance, Praha Branch	Mitsui Sumitomo Insurance	pojišťovnictví
Nippon Express GmbH, Praha Branch	Nippon Express GmbH	zasílatelství
Nomura International Plc.	Nomura Holdings, Inc.	obchod s cennými papíry
NYK Logistics (Czech Republic), s r.o.	NYK Line (Nippon Yusen)	zasílatelství
Olympus Service Facility Czech, s r.o.	Olympus Optical Co., Ltd.	servisní středisko pro fotografickou techniku
Panasonic Europe Software Development Laboratory, s r.o.	Panasonic European Laboratories GmbH	vývoj software
Praha Estate, s.r.o.	p. Masaki Itakurta-fyzická osoba	pronájem nemovitostí
Sankei Shimbun	The Sankei Shimbun	noviny
Shimadzu	Shimadzu Handels GmbH	analytické chemické přístroje
Shimizu Europe Ltd.	Shimizu Corporation	průmyslové stavby
Takenaka Europe GmbH	Takenaka Europe GmbH	projektová a stavební činnost
Toyota Financial Services Czech, s r.o.	Toyota Financial Services (UK) Plc.	leasing aut a zvedacích vozíků Toyota
Toyota Tourist International, Inc., Prague Office	Toyota Tourist International, Inc.	cestovní agentura
Toyota Tsusho Logistics Czech	Toyota Tsusho Europe S.A.	zasílatelství, skladování
Yomiuri Shimbun	The Yomiuri Shimbun	noviny
Yusen Air & Sea Service Czech, s r.o.	Yusen Air & Sea Service (Europe) B.V.	zasílatelství, zprostředkování

Pramen: JETRO Praha, Obchodní rejstřík ministerstva spravedlnosti ČR

7.6 Vyhodnocení poptávek na ZÚ po českém zboží, službách a výrobní kooperaci

Obchodně-ekonomický úsek (OEÚ) ZÚ Tokio zaznamenává nejčastěji poptávky orientované na tradiční, v Japonsku známé vývozní položky jako sklo, bižuterii, bižuterní korálky, porcelán, dřevěné hračky, ohýbaný nábytek, pivo, chmel a dále na potraviny, konzervovanou zeleninu (okurky), chemikálie, stavební materiály, šrot, kancelářský nábytek a další, převážně spotřební zboží. Převažující zaměření a specifikace poptávek je poznamenána tím, že ČR stále ještě nemá v Japonsku dostatečný „image“ potenciálního vývozce zboží s vysokou technologickou úrovní.

Objevují se však i obecně formulované poptávky po nových zajímavých výrobcích a technologiích, zejména z oblasti ochrany životního prostředí, zpracování odpadů, alternativních zdrojů energie, chemického průmyslu apod. Poptávající firmy někdy nabízejí i účast na dokončení vývoje výrobků.

OEÚ ZÚ Tokio bohužel stále postrádá dostatek vhodných nabídek zajímavého vývozního sortimentu od českých podniků, stejně jako náměty na spolupráci s japonskými firmami na společném vývoji nových výrobků a technologií.

7.7 Rozvojová pomoc poskytovaná a přijímaná ČR

ČR patřila k zemím, které mohly Japonsko žádat o poskytnutí zahraniční rozvojové pomoci v oblasti rozvoje infrastruktury nebo životního prostředí. ČR však této možnosti v posledních několika letech nevyužila. Od vstupu ČR do EU již taková pomoc není možná.

7.8 Účast ČR na veletrzích v Japonsku v 1. pololetí r. 2005

V 1. pololetí roku 2005 se ČR oficiálně s podporou Ministerstva průmyslu a obchodu žádného veletrhu v Japonsku neúčastnila.

8. ZÁKLADNÍ PODMÍNKY PRO UPLATNĚNÍ ČESKÉHO ZBOŽÍ NA TRHU

8.1 Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců a další faktory ovlivňující prodej

8.1.1 Distribuční síť v Japonsku - velkoobchod, maloobchod

Japonská distribuční síť je velmi složitá a pro zahraniční subjekt těžce proniknutelná. Komplikovaná distribuce a její vysoká nákladovost ovlivňuje vysokou cenovou úroveň na vnitřním trhu. Neefektivní distribuci zboží v Japonsku kritizují zahraniční exportéři i domácí spotřebitelé. Pro zahraničního vývozce je prakticky nemožné proniknout na japonský trh přímým způsobem, je třeba využít služeb japonských dovozních, zprostředkovatelských a distribučních firem.

Velkoobchod i maloobchod jsou většinou malé nebo střední podniky. Obchody s jedním nebo dvěma zaměstnanci stále představují polovinu maloobchodních jednotek, přičemž 60 % obchodů je v soukromém držení jednoho vlastníka. Od poloviny 90. let dochází k růstu počtu řetězců tzv. convenience stores (malých samoobsluh s nepřetržitou otevírací dobou), jichž je dnes v Japonsku přes 39 000.

V průběhu 90. let se japonský trh více otevřel pro dovoz spotřebního a potravinářského zboží. Velkoobchodní distributoři, obchodní domy a firmy provozující maloobchodní síť začaly uskutečňovat přímé dovozy. To vedlo k poklesu cen mnoha druhů dováženého zboží, které bylo donedávna považováno za luxusní.

Složitost a nákladnost distribučního systému a všeobecná kritika této oblasti přiměla vládu k zahájení rozsáhlé deregulace. Od vstupu zahraničních firem a zvýšení konkurence lze očekávat vyšší koncentraci maloobchodní sítě a velkoobchodu, a tím vyšší přehlednost a efektivnost.

8.1.2 Využívání místních zástupců

V Japonsku existuje na 10 000 zprostředkovatelských firem v zahraničním obchodu - od velkých **tradingových společností** (sogo shosha), přes střední a malé obchodní firmy (senmon shosha) po individuální soukromé osoby pracující jako prostředníci. Využívání místních dovozců - zástupců je v Japonsku nezbytným způsobem uplatnění se na trhu. Vzhledem k vysokému počtu subjektů jsou možnosti zastoupení velmi široké, složitější je najít vhodného partnera s odpovídajícím napojením na širokou distribuční síť. Zájem o zastupování zahraničního výrobce stoupá s atraktivností výrobků, které se pro japonský trh nabízejí. Ve většině případů se požaduje exkluzivita zastoupení. **Zastupitelská smlouva** je pro Japonsko nejjednodušší formou zastoupení, která může být vypovězena ve dvouměsíční výpovědní lhůtě.

Dalšími formami vstupu na japonský trh je **licenční a technologický transfer** (např. u software) nebo společné podnikání formou **joint-venture** na základě partnerské dohody (incorporated partnership company - gomei kaisha nebo goshi kaisha).

Pro české firmy, které nemají přímé napojení na světové nadnárodní firmy s vlastní distribucí na japonském trhu, zůstává jednou z mála možností pro vývoz do Japonska vhodné obchodní spojení na místního dovozce s dobrým napojením na místní distribuci. Na rozdíl od minulosti se dovozem zabývá širší okruh firem, včetně některých výrobců, velkoobchodů, maloobchodů, což z jedné strany nabízí přímější cestu k odběrateli, na druhé straně

komplikuje výběr partnera. V posledních letech přibývají i firmy, které chtějí dovážet např. suroviny, polotovary, komponenty nebo strojní zařízení přímo od zahraničních výrobců. Zájem o přímé dovozy spotřebního zboží mají i obchodní domy.

Vzhledem k vysokým nárokům na záruční a pozáruční servis výrobků dlouhodobé spotřeby, nutnosti získání certifikace u některých komodit a vzhledem k dalším specifickým japonského trhu dává japonský zákazník přednost nákupům od japonského zprostředkovatele, namísto přímých nákupů od zámořského výrobce. Japonské firmy někdy nabízejí zastoupení i pro další země v jihovýchodní Asii, případně i pro další země. Tato nabídka se objevuje především u tradingových společností. Vzhledem k vysokým běžným nákladům na provoz zastoupení je nejvýhodnější formou spojení s dovozní firmou pracující na vlastní účet. Zahájení vývozu do Japonska zpravidla trvá nejméně 6 měsíců až jeden rok od zahájení úvodních jednání.

8.1.3 Tradingové společnosti

V japonském zahraničním obchodu hrají tradingové společnosti stále významnou roli. Všeobecně se však jejich význam v prostém obchodování snižuje, neboť japonské průmyslové podniky si stále častěji začínají zřizovat vlastní obchodní divize nebo dceřinné firmy pro zahraniční obchod ve snaze redukovat náklady vyloučením co největšího počtu obchodních mezičlánků. Tento proces je navíc urychlován rozšiřujícím se využíváním tzv. business-to-business služeb prostřednictvím internetu. Z tohoto důvodu vyhledávají tradingové firmy nové možnosti podnikání v telekomunikacích, investicích v zahraničí, v bankovním a pojišťovním, v obchodu s realitami apod. Orientují se rovněž na zcela nové obory, které slibují větší zisky než tradiční průmysl, konkrétně na informační technologie a biotechnologie. V posledním období jsou tradingové společnosti účastníky fúzí japonských společností v obchodě i bankovním sektoru. Zájem je rovněž o jejich manažerské služby ve styku mezi malými firmami a velmi velkými korporacemi, včetně převzetí dodavatelských rizik, poskytování krátkodobých dodavatelských úvěrů apod. Tradingové firmy jsou rovněž aktivní v převádění svých služeb na služby on-line.

Mezi pět největších tradingových společností (tzv. „big five sogo shosha“) patří: **Mitsubishi Corporation, Mitsui&Co., Itochu Corporation, Sumitomo Corporation a Marubeni Corporation.** Jejich tržby tvoří částky v řádu biliónů japonských jenů, t.j. desítek miliard amerických dolarů. Přesné číslo je obtížné získat, ale odhaduje se, že podíl těchto společností představuje cca 20 % na celkovém japonském vývozu i dovozu. Všechny jmenované tradingové společnosti mají svá zastoupení i v ČR, většinou ve formě organizačních složek mateřských firem v Japonsku nebo dceřinných firem v některé zemi EU. Další menší tradingové firmy jsou např. Kanematsu, Nichimen, Nissho Iwai, Tomen, Chori, Iwatani International, Kawasho, Kinsho-Mataichi Corp., Nagase&Co., Nissei Sangyo, Nozaki, Okura, Sumikin Bussan, Toshoku, Toyota Tsusho.

Hlavními položkami obchodu tradingových společností jsou suroviny, paliva a energie, kovy, železo, ocel, stroje a zařízení, chemické produkty, potraviny, textil a oděvy. Spolupráce českých podniků s tradingovými společnostmi může podpořit pronikání na třetí trhy, vývoz do Japonska a v některých případech může vést k výrobní spolupráci a zakládání joint-ventures.

8.1.4 Spolupráce se zastoupeními japonských firem v ČR a v Evropě

V ČR působí kanceláře japonských tradingových firem, které v řadě obchodních operací nahradily bývalé podniky zahraničního obchodu nejen v relaci japonsko-české, ale i na třetích trzích včetně dovozu surovin pro český průmysl např. z Ruska, zemí SNS, Asie. Zájmem těchto firem je nejen japonský vývoz do ČR, ale i vyhledávání vhodných položek pro dovoz do Japonska nebo na třetí trhy. Této skutečnosti si nejsou české podniky většinou vědomy. Exportní nabídku českých vývozců je proto vhodné konzultovat nejprve s těmito firmami. Aktuální seznam lze získat v pražské kanceláři organizace JETRO.

Zajímavou oblastí je spolupráce s japonskými firmami, které investovaly do výstavby nových výrobních jednotek v ČR (Matsushita, Toray, Showa Aluminum, Nikom aj.), event. investovaly v některých sousedních zemích SVE a EU, a to formou subdodávek materiálů, komponentů a služeb.

8.1.5 Výrobní a dovozní sdružení

Potenciální japonské obchodní partnery je možné oslovit také prostřednictvím oborových výrobních a obchodních asociací. Tyto asociace vydávají většinou informační bulletiny, kde uveřejňují zahraniční nabídky, nebo tyto nabídky a poptávky přímo předávají svým členům. Takových sdružení je v Japonsku velmi mnoho, seznam asi 80 těch nejdůležitějších je uveřejněn jako část II v publikaci JETRO Japan Trade Directory, který je mj. k dispozici rovněž v pražské kanceláři JETRO (JETRO viz kap. 8.10.1).

8.1.6 Obchodní domy

Velké obchodní domy zajišťují dovoz svého zahraničního sortimentu prostřednictvím obchodních firem nebo, a to stále ve větší míře, pomocí vlastních dovozních oddělení. Pro zboží luxusnějšího charakteru to jsou např. obchodní domy **Mitsukoshi**, **Matsuzakaya**, **Takashimaya**, **Daimaru**, **Isetan** či **Wako**. Firma **Daiei Inc.** je největším řetězcem obchodních domů s běžným sortimentem spotřebního zboží včetně potravin, následovaná firmou **Jusco**. K maloobchodním řetězcům v sortimentu potravin a zboží denní potřeby (tzv. convenience stores) patří firmy **Seven-Eleven**, **Family Mart**, **Lawson**, **Daily Yamazaki** a další. Řada zahraničního zboží našla odbyt na japonském trhu přímým napojením na obchodní domy typu Daiei, Jusco apod.

8.2 Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Služební pobyty zahraničních expertů a zaměstnávání místních sil představovalo donedávna dosti komplikovanou oblast. V rámci internacionalizace Japonska se zjednodušily formality pro pracovní pobyty cizinců a zaměstnávání cizinců v japonských firmách je stále častější. Imigrační politika pro pracovní pobyt je nadále přísná a aktuální podmínky pro pobyt cizinců je třeba vždy konzultovat (např. ZÚ Japonska v Praze, JETRO).

V důsledku růstu nezaměstnanosti a problematického uplatňování absolventů univerzit je nyní jednodušší získat místní odbornou pracovní sílu se znalostí anglického jazyka. Obtížné získávání vhodných pracovních sil považovaly mezinárodní společnosti za jednu z bariér podnikání v Japonsku. Jedním z důvodů jsou japonské předsudky vůči zahraničním firmám a

cizincům a dále japonský systém celoživotního zaměstnání v jedné firmě a související penzijní zabezpečení, které znemožňují mobilitu pracovní síly.

Měsíční **náklady** na japonskou administrativní sílu představují v průměru min. 250 tis. JPY (+ zdravotní pojištění cca 20 tis. JPY, sociální pojištění cca 20 tis. JPY), na odbornou sílu 450 - 800 tis. JPY. K tomu přistupují náklady na platové bonusy ve výši měsíčního platu (případně jeho násobku), které jsou vypláceny jednou až třikrát ročně. Japonský zaměstnanec má právo na 6-20 dnů dovolené dle stáří a praxe a 15 státních placených svátků. Japonské firmy proplácejí svým zaměstnancům řadu dalších výdajů jako příspěvky na dopravu do práce, ošatné, různé sociální příspěvky nebo poskytují stravu za výhodných podmínek. Ženy mají právo na poskytnutí mateřské dovolené v délce 14 týdnů, přičemž po 98 dnů je vypláceno cca 60 % základní mzdy.

8.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Zřízení vlastního zastoupení v Japonsku je komplikovanou a nákladnou záležitostí. Zahraniční firmy mají možnost podnikat různými formami. Právní formu zahraniční společnosti nebo zastoupení upravuje obchodní zákoník (Commercial Code) - anglický překlad lze nalézt např. na http://interdev.oecd.org/daf/ASIAcom/pdf/japan_commercial_code.pdf

Pro zahraniční firmy je z hlediska obchodního zastoupení nejvhodnější formou **vlastní filiálka (branch office, shiten)**, která je místní právnickou osobou. Zahraniční firmy využívají tuto formu jako první stupeň podnikání na japonském trhu. Na základě povolení může filiálka podnikat se ziskem na vlastní účet včetně uzavírání obchodních smluv vlastním jménem. Filiálka je subjektem práva v Japonsku i v zemi mateřské společnosti a subjektem zdanění v Japonsku. Převody kapitálu do zahraničí nejsou předmětem zdanění a repatriace zisků je legální. Určitou nevýhodou je povinnost předkládat údaje o podnikání nejen zastoupení, ale rovněž mateřské společnosti v zahraničí. Vedoucím filiálky může být Japonec nebo cizinec s dlouhodobým povolením k pobytu.

Další možností je **zastupitelská kancelář**, která nemá charakter právního subjektu, ale jako právní subjekt je uznána mateřská společnost. Zastupitelská kancelář nesmí vykonávat podnikatelskou činnost na vlastní účet, uzavírat obchodní smlouvy, resp. vstupovat do závazků a vyvíjet ziskovou činnost. Hlavním posláním zastupitelské kanceláře je výzkum trhu, propagace, získávání marketingových informací, monitorování konkurence, provozování meziskladu nebo dohled nad zastupitelskou sítí, či vyhledávání zástupců. Provozní náklady na zastupitelskou kancelář nese mateřská firma, a tudíž se nevyžaduje provozní kapitál.

Jinou formou zastoupení je **kontaktní kancelář (Liaison Office)**, která rovněž není uznávána jako právnický subjekt. Funkce kontaktní kanceláře jsou velmi omezené. Většinou je tato forma využívána pouze pro nezávislé monitorování místní zastupitelské sítě.

Provozní náklady a náklady na zřízení vlastní kanceláře jsou v Japonsku velmi vysoké. Základní vybavení kanceláře představuje náklad cca 1-1,5 mil. JPY, provozní měsíční náklady cca 300 tis. JPY, náklady na pobyt vyslaného zaměstnance včetně platu a ubytování cca 1 mil. JPY, náklady na pořízení služebního automobilu cca 2-3 mil. JPY.

V Tokiu a dalších velkých městech je možné pronajmout si zařízenou kancelář a využívat společných kancelářských služeb. Z pohledu českých firem je nejlepší cestou pro první kroky na japonském trhu využít kancelářského zázemí v některém z Business Support Centers agentury JETRO.

Podrobné informace ohledně zřizování zastoupení v Japonsku lze najít v publikaci JETRO „Q&A Setting Up a Business in Japan - A Guide for Foreign Businessmen“, či např. na adrese <http://www.japanlaw.co.jp/corp/corp00.html>.

8.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu

Jen podnikům s vysokým dosahovaným obratem na japonském trhu se vzhledem k extrémně vysokým nákladům vyplatí zřídit si v Japonsku vlastní zastoupení a uskutečnit plnohodnotnou propagační kampaň. **Pro české podniky prakticky jedinými dostupnými formami propagace se zaměřením na vyhledání dovozců a velkoobchodů jsou:**

- účast na specializovaných komerčních výstavách
- umístění vzorů v některých stálých výstavních prostorách (MIPRO, IBO Osaka aj.)
- firemní prezentace, odborné semináře
- publikace v odborném tisku
- cílené PR akce, tiskové konference
- využívání inzerce, vč. bezplatné inzerce v „newsletters“ oborových dovozních sdružení
- akviziční cílené obchodní pobyty.

Vlastní propagační činnost a marketing cílený na konečného odběratele je třeba přenechat japonským zástupcům - dovozcům.

ČR nemá v exportní nabídce potřebné světové značky a Japonsko je právě trhem světových značek. Jedinou všeobecně známou značkou je Bohemia Crystal, což je mj. podporováno akcí předávání křišťálového poháru šestkrát ročně vítězům největších japonských profesionálních turnajů sumo zástupcem ZÚ ČR. Všeobecně japonští distributoři kvalitního českého zboží zpravidla nedosahují takového obratu, aby mohli financovat rozsáhlou propagační kampaň cílenou na konečného spotřebitele.

Navazování přímých obchodních kontaktů v Japonsku je velmi obtížný a zdoluhavý proces, vyžadující trpělivost, zkušenosti s jednáním s Japonci a řadu marketingových informací. V Japonsku neexistuje ucelená databáze potenciálních dovozců dle dovozních položek. Další komplikací je vysoký počet obchodních subjektů propojených osobními vazbami na odběratele, přičemž osobní kontakty obchodních partnerů jsou neopominutelnou podmínkou dlouhodobého obchodního vztahu a mají ještě větší důležitost než v jiných zemích.

Dnes je i v Japonsku běžné, že firma udává e-mailovou adresu, na kterou je možno zaslat první kontaktní dopis nebo nabídku. Japonští odborníci sami doporučují následující postup: při prvním oslovení firmy nabídku formulovat obecněji a neuvádět mnoho podrobností, o to více se však soustředit na zevrubné představení vlastní firmy a na fakta ukazující její tradici, bonitu, spolehlivost a mezinárodní zkušenosti. V prvním e-mailovém dopise je vhodné požádat, aby ten, kdo ho čte, sdělil odesílateli jméno a kontaktní údaj na pracovníka, jemuž bude vyřizování této věci příslušet. Teprve v komunikaci s tímto věcně příslušným pracovníkem firmy je vhodné se zaměřit na konkrétní, podrobnější okolnosti nabídky.

8.4.1 Spotřebitelské zvyklosti

Spotřebitelské zvyklosti se v mnohém odlišují od ostatních zemí a vzhledem k celé řadě místních specifik musí být dokonale zkoumány a akceptovány. V 90. letech nastoupil nový spotřebitelský trend vyhledávání odpovídající užité hodnoty za rozumnou cenu, zatímco dříve spotřebitelé preferovali nákup luxusního zahraničního zboží za přemrštěné ceny. Vyrůstá zakládání diskontních obchodů s nízkými cenami. Mnozí japonští spotřebitelé překonali počáteční nedůvěru a vyhledávají tyto obchody (které velmi často prodávají i přední značkové zboží) stále častěji. Znamená to významný posun v chování japonského spotřebitele, který donedávna považoval levnější zboží za nekvalitní.

Každý druh spotřebního zboží je ovlivněn specifickými spotřebitelskými návyky. Pro řadu druhů spotřebního zboží i některých technických zařízení existují základní marketingové studie, vypracované JETRO nebo MIPRO (Manufactured Imports Promotion Organization). Všechny marketingové studie agentury JETRO jsou přístupné na webové stránce <http://www.jetro.go.jp/en/market/reports/>), v tištěné podobě jsou k dispozici v agentuře CzechTrade a v kanceláři JETRO Praha.

8.5 Způsoby řešení obchodních sporů

Řešení obchodních sporů je v Japonsku velmi obtížné, a to nejen kvůli jazykové bariéře, ale především díky zdlouhavosti a komplikovanosti postupů, vysokým nákladům na právní zastoupení apod. Výsledek soudního rozhodnutí navíc představuje většinou rozhodnutí o nutnosti splnění smluvního závazku. Institucí pro řešení obchodních sporů v Japonsku je **Japan Commercial Arbitration Association** (JCAA, <http://www.jcaa.or.jp/e/index-e.html>). Řešení sporů však není o mnoho jednodušší než soudní cestou, neboť spor je projednáván v japonštině, dle japonského práva a za velmi vysokých nákladů.

Pokud je řešení sporu s japonským subjektem nezávislou institucí nevyhnutelné, je optimální projednání sporu prostřednictvím International Chamber of Commerce (ICC, <http://www.iccwbo.org/>) v Paříži. Nejčastějším řešením obchodního sporu je vzájemná neformální dohoda. Japonci dávají přednost někdy i vlastní ztrátě a s firmou, s níž by měli vést spor, raději přeruší obchodní styk.

8.6 Režim zadávání veřejných zakázek

Veřejné zakázky se v Japonsku zadávají formou veřejných soutěží, jichž se mohou účastnit předem **kvalifikovaní dodavatelé**. Status kvalifikovaného dodavatele lze získat podáním přihlášky a splněním podmínek u státních institucí, které veřejné zakázky zadávají (ministerstva a vládní agentury, veřejná televizní síť NHK, atd.). Na základě předkvalifikace získá dodavatel možnost zúčastnit se veřejných soutěží v rámci resortu, který mu status uděluje.

I po udělení statutu kvalifikovaného dodavatele existuje řada dalších podmínek, které musí účastník výběrového řízení splňovat. Firmy, které vyrábějí nebo prodávají určité zboží, musí získat souhlas a licenci k této činnosti v souladu s japonskými zákony. Například dodavatelé zdravotnické techniky musí předložit notifikaci podle Zákona o farmacii. Potenciální dodavatelé by se měli rovněž seznámit s nepovinnými technickými specifikacemi, jako jsou např. japonské průmyslové normy (Japanese Industrial Standards - JIS). Podrobné informace o jednotlivých normách lze nalézt na webové stránce Japanese Standards Association (JSA): www.jsa.or.jp/default_english.asp.

Obecně jsou pravidla pro vládní tendry stanovena v „Agreement on Government Procurements“. Další specifické podmínky však musí být splněny při nákupu zařízení pro veřejné telekomunikace, počítačů a superpočítačů, satelitních zařízení pro komerční účely a zdravotnické techniky.

Z výše uvedeného je patrná složitost podmínek účasti zahraničních subjektů ve výběrových řízeních pro státní zakázky. Účast zahraničních firem, včetně velkých světových inženýrských společností je velmi problematická také z důvodu jazykové bariéry (oficiálním jazykem je japonština), provázanosti osobních vztahů úředníků a firemních zástupců, nedůvěry k zahraničním partnerům apod. Pro české firmy je přímá účast na veřejných zakázkách v Japonsku prakticky nemožná.

Vládní instituce poskytují informace o tendrech v oficiálních vládních novinách „Kanpo“, které vycházejí v japonštině. Pro zahraniční firmy, které mají zájem o účast v tendrech, je proto nezbytné mít v Japonsku zastoupení nebo zprostředkovatele. Každá vládní instituce má pro veřejné soutěže své kontaktní místo.

Postup řízení, včetně kontaktních míst je uveden v publikaci „Q&A on Government Procurement Contracts - Guide to the Government Procurement Market of Japan“, kterou vydává japonské MZV. (Informace je k dispozici v agentuře CzechTrade či na adrese <http://www.mofa.go.jp/policy/economy/procurement/>.) Případné další informace lze získat na japonském ministerstvu zahraničních věcí (First International Organizations Division, Economic Affairs Bureau, tel: 0081-3-3580 3311, l. 2530, fax: 0081-3-3581 9470). Základní údaje o veřejných zakázkách v angličtině jsou k dispozici také na internetové stránce JETRO (<http://www.jetro.go.jp/>), kde lze získat i další informace o hospodářských trendech a obchodní praxi v Japonsku.

8.7 Problémy a rizika místního trhu

Japonsko je prakticky bezrizikový trh s vysokou solventností a solidností obchodních partnerů. Obchodním rizikem je značná fluktuace japonské měny. Kromě USD začaly japonské firmy od počátku roku 1999 používat pro obchodní transakce Euro.

8.8 Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Japonští obchodníci jsou vesměs velmi solidními partnery, téměř bez výjimky respektují smlouvy a své závazky plní. ZÚ zatím nezná negativní zkušenosti českých firem v tomto směru. Opačným a velmi závažným problémem je neplnění závazků českých firem z hlediska kvality a včasnosti dodávek. V Japonsku se na dodací a kvalitativní podmínky nahlíží zcela nekompromisně a jsou přesně zakotveny ve většině smluv včetně sankčních ustanovení. Při neplnění kvalitativních a kvantitativních podmínek, termínů dodávek apod. je penále za neplnění tím nejmenším postihem. Výsledkem je ztráta důvěry a japonské firmy již kontrakt neobnoví.

Platební podmínky závisí do značné míry na tom, do jaké míry se obchodní partneři znají a důvěřují si. U velkých tradičních japonských obchodních firem, vzhledem k jejich vysoké bonitě, není nutné trvat na platebních podmínkách, které dávají vysoké jistoty prodávajícímu, jako jsou platby předem nebo dokumentární akreditivy. Trvání českého exportéra na těchto podmínkách za každou cenu by dokonce mohlo být kontraproduktivní, neboť japonský partner by to mohl vnímat jako výraz nedůvěry a to by nepříspělo k vytvoření dlouhodobého obchodního vztahu. U menších, nových a neznámých japonských firem je však třeba si zachovat přiměřenou úroveň ochrany prodávajícího.

8.9 Významné veletrhy a výstavy v letech 2005 - 2006 v Japonsku

Účast na výstavách a veletrzích v Japonsku je pro české podniky relativně nákladnou záležitostí, nicméně tato účast je nejvýhodnější formou komerční propagace v Japonsku pro ty, kteří obchodní partnery teprve hledají. Hlavní výstavní akce mají vysokou odbornou návštěvnost, což zaručuje oslovení širokého okruhu potenciálních partnerů.

V Japonsku se každoročně koná více než 200 všeobecných i odborných veletrhů a výstav. Níže jsou uvedeny vybrané hlavní veletrhy a výstavy pro druhou polovinu r. 2005 a pro r. 2006, které tematicky odpovídají potřebám českého vývozu. Pro rozhodnutí o aktivní účasti na veletrhu se doporučuje konzultovat s organizátorem přesné zaměření veletrhu, profil vystavovatelů a návštěvníků, mezinárodní účast apod., neboť v řadě oborů se výstavní akce prolínají a některé mají pouze regionální význam.

Kompletní seznam veletrhů v Japonsku je obsažen v publikaci agentury JETRO „Trade Fairs in Japan 2005-2006“, která je k dispozici v kanceláři JETRO Praha, nebo kterou lze objednat od JETRO Trade Fair Department v Tokiu, tel: 0081-3-3582 5242, fax: 0081-3-3505 0450, e-mail: j-messe@jetro.go.jp. Veletrhy v Japonsku, ale i jinde ve světě, lze také vyhledávat v celosvětové databázi JETRO přístupné na webové adrese „JETRO Trade Fair Website J-messe“ <http://www.jetro.go.jp/en/matching/j-messe/index.html>. Další možnost vyhledávání japonských veletrhů podle zaměření a termínu konání je na webové stránce www.tradefairguide.com/en/ japonské společnosti BlueArk, Inc., na které jsou přístupné základní informace o veletrzích na celém světě.

Obor: Všeobecné

The 60th Tokyo International Gift Show

Místo a termín konání: Tokio (Tokyo International Exhibition Center – Tokyo Big Sight), 6.-9.9.2005

Frekvence veletrhu: 2x ročně

Charakter: Škála vystavovaného zboží je velmi široká, jde však vždy o předměty, které mohou sloužit jako dar nebo drobný dárek, tedy např. i potraviny a alkoholické nápoje v dárkovém balení.

Doprovodné akce: semináře a prezentace vystavovatelů

Organizátor: Business Guide Sha, Inc. (2-6-2 Kaminarimon, Taito-ku, Tokyo, 111-0034, tel: 0081-3-3843 9851, fax: 0081-3-3843-9850)

E-mail: d-haga@giftshow.co.jp

URL: <http://www.giftshow.co.jp>

Výsledky veletrhu v únoru 2005: počet vystavovatelů - 2 437, počet návštěvníků - 198 260

Termín pro přihlášky: 3.6.2005

West Japan Import Fair 2006

Místo a termín konání: West Japan General Exhibition Center Annex, 8-1, Asano 3-chome, Kokurakita-ku, Kitakyushu, 3.-7.5.2006

Frekvence veletrhu: 1x ročně

Charakter: pestrá škála zahraničních výrobků – potraviny, nápoje, šperky, ruční práce, nábytek, dárkové předměty, oděvy, hračky, hudební nástroje

Doprovodné akce: semináře a prezentace vystavovatelů

Organizátor: West Japan Industry and Trade Exhibition Association, 8-1, Asano 3-chome, Kokurakita-ku, Kitakyushu, 802-0001, Japan

Tel : 81-93-511-6848 / Fax : 81-93-521-8845

E-mail : info@import-fair.com

URL: http://www.import-fair.com/e_index.html

Výsledky veletrhu v květnu 2004: počet vystavovatelů - 170, počet návštěvníků – 81 782
Termín pro přihlášky: zatím neurčeno

Obor: Potravinářství a potravinářská zařízení

FOODEX JAPAN 2006: 31th International Food and Beverage Exhibition

Místo a termín konání: Chiba (Makuhari Messe - Nippon Convention Centre), 14.-17.3.2006

Frekvence veletrhu: každoročně

Charakter: Nejznámější a nejnavštěvovanější mezinárodní potravinářský veletrh v Japonsku. Většina vystavovatelů je ze zahraničí, také proto, že Japonsko většinu potravin dováží. Vystavovány jsou čerstvé, sušené, mražené i konzervované potraviny, potravinářské polotovary a všechny druhy nápojů včetně alkoholických.

Doprovodné akce: semináře a prezentace vystavovatelů

Organizátor: Japan Management Association (3-1-22 Shibakoen, Minato-ku, Tokyo, 105-8522, kontakt: Convention Division - Mr. Shimizu, Mr. Tagashira, Mr. Hayakawa, tel: 0081-3-3434 1377, fax: 0081-3-3434 8076)

E-mail: foodex@convention.jma.or.jp

URL: <http://www2.jma.or.jp/foodex/en/>

Výsledky veletrhu v r. 2005: počet vystavovatelů - 2 262 (z toho zahraničních 1 598), počet návštěvníků: 92 442

Účast ČR v minulosti: ČR se tohoto veletrhu účastnila třikrát po sobě, a to v letech 2000 až 2002, nikoliv však formou české oficiální účasti, ale z iniciativy OEÚ ZÚ Tokio. OEÚ využil nabídky agentury JETRO na 2 výstavní boxy poskytnuté bezplatně v tzv. zóně JETRO a sám nabídl účast českým firmám. Některé z nich se na japonském trhu již uchytily. Od r. 2002 však už nabídka na výstavní plochu zdarma nebyla ZÚ učiněna.

Obor: Robotika

16th edition of International Robot Exhibition (IREX)

Místo a termín konání: Tokio (Tokyo Intern.Exhibition Center - Tokyo Big Sight), 30.11.- 3.12.2005

Frekvence: každý druhý rok

Charakter: výroby robotického průmyslu

Organizátor: Japan Robot Association (JARA) a Nikkan Kogyo Shimbun

URL: <http://www.nikkan.co.jp/eve/05ROBOT/index.html>

E-mail: act@actinter.co.jp

Výsledky veletrhu v roce 2003: počet vystavovatelů: 117 (z toho 17 zahraničních), počet návštěvníků: 98 000 (z toho 2000 zahraničních)

Obor: Obaly a balicí stroje

Japan International Packaging Machinery Show 2005

Místo a termín konání: Tokio (Tokyo Intern.Exhibition Center - Tokyo Big Sight), 18.-22.10.2005

Frekvence: každý druhý rok

Charakter: vystavovány balicí stroje, balicí materiály, stroje na zpracování potravin, stroje na výrobu obalových materiálů a jejich příslušenství

Organizátor: Japan Packaging Machinery Manufacturers Association (Kimura Bldg., 5-5-5 Asakusabashi, Taito-ku, Tokyo 111-0053, kontakt: Mr. H. Sato, tel: 0081-3-3865 2817, fax: 0081-3-3865 2850)

URL: http://www.japanpack.jp/english/e_idx.htm

E-mail: japanpack@jpmma.or.jp

Výsledky veletrhu v roce 2003: počet vystavovatelů: 374 (z toho 21 zahraničních), počet návštěvníků: 124 563 (z toho 1 613 zahraničních)

Obor: Chemie a nové materiály

INCHEM TOKYO 2005: Chemical Plant, Materials and IT Process Solutions for the Chemical Industry

Místo a termín konání: Tokio (Tokyo International Exhibition Center - Tokyo Big Sight), 15.-18.11.2005

Frekvence: každý druhý rok

Charakter: vystavována velmi široká škála výrobků z oblasti chemického inženýrství, stavebnictví, ochrany životního prostředí, efektivního využívání energie, sektoru výzkumu a vývoje, oblasti informačních technologií, chemické výrobky a stroje, měřicí a kontrolní zařízení, informace a publikace

Organizátor: Japan Management Association (3-1-22 Shibakoen, Minato-ku, Tokyo 105-8522, kontakt: Convention Division – Mr. Shimizu, Mr. Tagashira, Mr. Hayakawa, tel: 0081-3-3434 1377, fax: 0081-3-3434 8076)

URL: <http://www.jma.or.jp/INCHEM/en/index.htm>

E-mail: inchem@convention.jma.or.jp

Výsledky veletrhu v r. 2003: počet vystavovatelů: 330, počet návštěvníků: 80 841

Obor: Obráběcí stroje a nástroje, kovoobrábění

JIMTOF 2006 (23rd Japan International Machine Tool Fair)

Místo a termín konání: Tokio (Tokyo International Exhibition Center - Tokyo Big Sight), 1.-8.11.2006

Frekvence: každý druhý rok

Charakter: vystavovány kovoobráběcí stroje a nástroje, řezací nástroje, karbidové a diamantové nástroje, příslušenství, přesné měřicí stroje a přístroje, optické měřicí přístroje, testovací zařízení, brusné kotouče a abrasiva, hydraulické a pneumatické stroje, převody a transmise, zařízení pro ochranu životního prostředí, suroviny, technologie a publikace

Organizátoři: Japan Machine Tool Builders' Association, Tokyo Big Sight, Inc. (3-21-1 Ariake, Koto-ku, Tokyo 135-0063, tel.: 0081-3-5530-1333, fax: 0081-3-5530-1222)

URL: http://www.jimtof.org/index_e.html

E-mail: jimtof@tokyo-bigsight.co.jp

Výsledky veletrhu v r. 2004: počet vystavovatelů - 832 (z toho 150 zahraničních), počet návštěvníků - 147 000 (z toho 11 000 zahraničních)

8.10 Vybrané organizace podporující ekonomickou spolupráci a zahraniční obchod

8.10.1 JETRO (Japan External TRade Organization)

JETRO je japonská vládní agentura na podporu obchodu a investic. Byla založena již v r. 1958 jako organizace na podporu exportu a tuto funkci plnila asi 20 let. Začátkem 80-tých let se však v důsledku velkého a stále rostoucího přebytku japonského zahraničního obchodu funkce agentury obrátila a JETRO začalo být hlavně organizací na podporu dovozu do Japonska. Dnes plní 4 základní funkce: podpora zahraničních investic do Japonska, podpora japonských investic v zahraničí, podpora importu a podpora exportu.

JETRO je financováno z rozpočtu japonského Ministerstva hospodářství, obchodu a průmyslu (METI). Pracuje s velkým rozpočtem, což mu umožňuje mít velmi široké pole činnosti a rozsáhlou síť zastoupení. Kromě ústředí v Tokiu (**Japan External Trade Organization (JETRO), 2-2-5 Toranomon, Minato-ku, Tokyo 105-8466, Japan, www.jetro.go.jp**) má JETRO kancelář v Ósace a dále 36 lokálních kanceláří ve většině japonských prefektur. V zahraničí má JETRO 77 kanceláří v 57 zemích, včetně České republiky (JETRO Praha, Pařížská 11/67, 110 00 Praha 1, tel: 224 814 971, fax: 224 813 998).

JETRO má širokou **škálu aktivit** a poskytuje velké **množství služeb**. Z nich jsou pro zahraniční exportéry nejdůležitější:

- vydávání katalogu obchodních firem „Japan Trade Directory“
- internetový vyhledávač obchodních partnerů (TTPP - Trade Tie-up Promotion Program)
- vydávání marketingových komoditních studií o japonském trhu (dosud celkem 73 studií)
- vydávání publikací o standardech a regulačních opatřeních
- provozování šesti regionálních středisek na podporu obchodu a zahraničních investic - Invest Japan Business Support Centers (IBSCs), a to v Tokiu, Ósace, Jokohamě, Nagoyi, Fukuoce a v Kóbe, kde mohou zahraniční firmy bezplatně využívat na dobu až 3 měsíců vybavenou kancelář a další služby.

Program TTPP, který byl zahájen v srpnu 2000 a od té doby několikrát zmodernizován, je perfektním nástrojem pro vyhledávání obchodních partnerů. Kterákoliv firma, japonská i zahraniční, se může zaregistrovat v řadě oborů (strojírenství, potraviny, atd.) a v některé kategorii podnikání (např. export, import, technology transfer apod.). Registrace zahraničních podniků JETRO zdarma přeloží do japonštiny. V současnosti je již v databázi TTPP zaregistrováno asi 40 000 firem, z toho téměř 18 000 japonských. Program může provádět automatické vyhledávání (automatic match-matching function) jiných zaregistrovaných firem tak, aby si nabídky a požadavky odpovídaly. Pokud program najde odpovídající firmy, zašle oběma stranám e-mailové adresy potenciálních partnerů. TTPP se tak stává globálním business portálem s jednou z největších databází svého druhu.

8.10.2 MIPRO (Manufactured Imports Promotion Organization)

Organizace na podporu dovozu zpracovaných výrobků (MIPRO) je vládní nezisková organizace založená v r. 1978 na podporu dovozu zpracovaných výrobků do Japonska. Její činnost spočívá zejména v pořádání výstav a poskytování široké škály marketingových služeb a informací.

MIPRO disponuje 5 000 m² výstavní plochy pro větší výstavy, třemi výstavními halami o ploše 2 500, 500 a 200 m² pro krátkodobé výstavy a semináře a konečně 1 800 m² pro stálé národní výstavy jednotlivých zemí. V současné době zde vystavuje své výrobky 7 zemí, a to Austrálie, Velká Británie, Dánsko, Itálie, Kanada, Rakousko a Řecko. Uvedené plochy MIPRO zahraničním výrobcům nabízí za subvencované ceny, pro krátkodobé výstavy a semináře pořádané ve spolupráci se ZÚ by bylo možno dosáhnout poskytnutí potřebných prostor buď bezplatně nebo za symbolický poplatek.

MIPRO má vypracovaný systém informačních služeb, z nichž většina je pro zahraniční exportéry zdarma, a dále možnost praktického otestování zájmu japonského trhu o konkrétní výrobek jeho nabídnutím ve speciálním obchodním středisku. MIPRO také udržuje katalogovou knihovnu zahraničního spotřebního zboží jako referenční zdroj informací pro menší dovozce. Do této knihovny mohou zahraniční výrobci zdarma umístit své propagační materiály. Podrobné informace o činnosti a nabídce služeb MIPRO lze získat na www.mipro.or.jp/eng/top-e.html. Kontaktní údaje organizace jsou: **Manufactured Imports Promotion Organization (MIPRO), World Import Mart Bldg. 6F, Sunshine City Complex, 3-1-3 Higashi-Ikebukuro, Toshima-ku, Tokyo 170-8630, Japan, tel: 0081-3-3988 2791, fax: 0081-3-3988 1629.**

8.10.3 Japonská obchodní a průmyslová komora (JCCI)

The Japan Chamber of Commerce and Industry (JCCI) je centrální zastřešující organizací pro lokální obchodní a průmyslové komory, které jsou téměř ve všech větších japonských městech. Tyto komory jsou korporacemi se speciálním statutem, jež byly vytvořeny a fungují podle zvláštního zákona „Chambers of Commerce Act“ z r. 1953.

JCCI reprezentuje jednotlivé lokální komory v jednání s vládou a dalšími vládními i nevládními národními organizacemi, hájí jejich zájmy, tlumočí jejich názory a návrhy a aktivně usiluje o jejich prosazení. JCCI má také ústřední roli při rozšiřování informací o vládních politikách a programech a v podpoře celonárodních projektů.

Další důležité informace o JCCI lze získat na <http://www.jcci.or.jp/home-e.html>.

JCCI provozuje na Internetu vlastní informační síť (Chambers Information Network - CIN), jejíž stránky mají japonskou i anglickou verzi (<http://www.cin.or.jp/trade/front.htm>). Na této stránce je pozoruhodná zejména volba č. 2 „Business Guide“, která po kliknutí na tlačítko „Registration“ nabídne registrační formulář „Trade Inquiry Registration Form“. Vyplněním a elektronickým odesláním tohoto formuláře může zahraniční firma zdarma umístit svoji obchodní nabídku do on-line bulletinu rozesílaného relevantním japonským firmám.

8.10.4 Agentura pro podporu malých a středních podniků (JASMEC)

Obchodní partnery v kategorii malých a středních podniků je možné vyhledávat na internetových stránkách vládní organizace Japan Small and Medium Enterprise Corporation (JASMEC), jejímž cílem je podporovat malé a střední podnikání v Japonsku provozováním systému informačních služeb. Do databáze JASMEC lze vstoupit prostřednictvím <http://www.smrj.go.jp/jasmec/english/index.html>.

8.10.5 Japonská asociace pro obchod s Ruskem a SVE (ROTOBO)

ROTOBO (Rošia Tó-ó Bóeki-kai, Japan Association for Trade with Russia & Central/Eastern Europe) sdružuje více než 160 členů, mezi kterými jsou velké (sogo shosha) i střední (specializované) obchodní firmy, banky, pojišťovny, asociace apod., které se zajímají o trhy zemí, kde dříve byla centrálně plánovaná ekonomika. ROTOBO neposkytuje služby individuálním podnikům.

Mezi hlavní aktivity ROTOBO patří zejména:

- sběr a analýza informací o ekonomikách a průmyslových odvětvích příslušných zemí a vydávání studií, které jsou distribuovány členským firmám a vládě
- organizace účasti japonských firem na veletrzích a výstavách v těchto zemích
- spolupráce s relevantními organizacemi v příslušných zemích v jejich marketingových aktivitách v Japonsku, včetně marketingového výzkumu, PR, organizování sympozií, obchodních misí apod.
- vysílání a přijímání technických expertů a expertů na zahraniční obchod

ROTOBO je za japonskou stranu gestorem činnosti Japonsko-českého hospodářského výboru (The Japan-Czech Economic Committee), který každoročně zasedá střídavě v Japonsku a v ČR. Na české straně je gestorem Hospodářská komora ČR. Součástí zasedání Výboru v Japonsku je obvykle i ekonomický a investiční seminář o ČR (ve spolupráci

s japonskou kanceláří agentury CzechInvest) pro členské firmy ROTOBO i další potenciální investory. Pro české firmy je velmi výhodné doprovázet českou delegaci na zasedání Výboru do Japonska, neboť to pro ně může být velmi dobrý a cenově relativně nenáročný způsob, jak se představit japonské podnikatelské veřejnosti.

8.10.6 Tokijská asociace pro zahraniční obchod (TFTA)

Divize pro pracovní a hospodářské otázky tokijské městské správy vydává pravidelný věstník **The Trade Tokyo-Tokyo Industry Trade Center News**. Jedná se o periodikum v japonštině rozesílané podnikatelským subjektům a různým institucím v oblasti tokijské metropole. V rámci tohoto periodika vychází též několikastránková rubrika připravovaná Tokijskou asociací pro zahraniční obchod (TFTA - Tokyo Foreign Trade Association), v níž jsou publikovány nabídky zboží a služeb zahraničních firem se zájmem o uplatnění na japonském trhu.

Procedura umístění příslušné informace ve zmíněném věstníku je velmi prostá. Zahraniční výrobce musí zaslat dopis TFTA, v němž uvede základní informace o své firmě a svých výrobcích a poskytne vhodné propagační materiály. TFTA z dodaných informací připraví krátkou zprávu o dané firmě a její nabídce, která je následně otištěna v dalším čísle věstníku. Zaujme-li někoho tato krátká informace, kontaktuje TFTA a dostane k nahlédnutí kompletní zaslané informace. Na jejich základě pak případně může vstoupit v přímý kontakt s daným výrobcem v zahraničí.

Oblast tokijské metropole představuje trh zhruba 20-30 miliónů osob s velmi vysokou kupní silou. Vzhledem ke snadnosti procedury umístění informací do výše zmíněného věstníku by tato příležitost mohla být pro české exportéry velmi výhodná. Materiály v angličtině (či alespoň částečně v japonštině), je možno zasílat na následující adresu: **Tokyo Sangyo Boeki Kyokai (Tokyo Foreign Trade Association), Hamamatsu Bekkan 2F, 1-7-8 Kaigan, Minato-ku, Tokyo 105-0022, Japan.**

8.10.7 IBO Osaka

IBO Osaka (International Business Organization of Osaka, Inc.) je nezisková organizace založená prefekturní správou Ósaky společně s velkými společnostmi se sídlem v oblasti s cílem podporovat expanzi místních firem do zahraničí, pomáhat zahraničním firmám při vstupu na trh v oblasti Ósaky a všestranně podporovat ekonomickou spolupráci mezi Ósakou a různými zeměmi a regiony na celém světě. IBO k tomu účelu také otevřela zahraniční kanceláře v sedmi zemích: Nizozemsku, Singapuru, Číně, Hongkongu, Austrálii, Vietnamu a USA.

Jedním z hlavních úkolů IBO je pomáhat navazování kontaktů mezi potenciálními obchodními partnery. K tomu účelu IBO provozuje webovou stránku v angličtině (http://www.ibo.or.jp/index_e.html), kde lze najít jak informace o činnosti a akcích IBO, tak i obchodní nabídky a poptávky firem z oblasti Ósaky. IBO publikuje v japonštině kromě jiného i periodikum Business Matching Information, které vychází každý měsíc, je distribuováno v 5 000 výtiscích mezi řádné i čestné členy organizace a přináší informace o vybraných, pro místní trh perspektivních zahraničních výrobcích. Tyto informace IBO získává z obdržených zahraničních nabídek a poptávek. IBO rovněž organizuje semináře, výstavy, výměnné programy a vysílání obchodních misí.

IBO má hlavní sídlo v centru Ósaky (**International Business Organization of Osaka, Inc., Mydome Osaka, 5th Floor 2-5, Hommachibasi Chuo-ku, Osaka 540-0029, Japan,**

tel: 0081-6-6942 2674, fax: 0081-6-6942 2258, e-mail: info@ibo.or.jp), ale kromě toho provozuje v blízkosti mezinárodního letiště Kansai ve známé budově Rinku Gate Tower Building detašovanou pobočku (**IBO Business Matching Centre (IBO BMC), Rinku Gate Tower Bldg.15F, Rinku Orai-kita 1, Izumisano-City, Osaka 598-0048, Japan**, tel: 0081-7-2460 1520, fax: 0081-7-2460 1521, e-mail: ibobmc@mailr.asknet.ne.jp). Toto centrum nabízí řadu služeb s cílem podporovat „business matching“ mezi firmami v zahraničí a firmami v Ósace. Nejdůležitější takovou službou pro zahraniční exportéry je možnost zdarma vystavit své katalogy a brožury ve speciální sekci centra. V další sekci mohou zahraniční výrobci rovněž zdarma vystavit i vzorky svých výrobků, pokud nejsou příliš rozměrné. V centru jsou dále vystaveny obecné informační materiály o podnikatelském a investičním prostředí v dané zemi. Tyto informace centrum získává převážně od ambasad a konzulátů v Japonsku.

Vzorky i tištěné informační materiály je nutné IBO BMC zaslat poštou s vyplněným průvodním přihlašovacím formulářem, ke kterému musí být připojena i vizitka příslušné kontaktní osoby. Tento formulář je možno stáhnout ve formátu PDF na <http://www.ibo.or.jp/e/ibo.pdf>. IBO BMC zveřejňuje informace o všech obdržených materiálech i vzorcích v následujícím čísle periodika Business Matching Information.

Přehled webových stránek jednotlivých prefektur lze nalézt v příloze 1.4. Tyto stránky lze také často efektivně využít k vyhledávání japonských obchodních partnerů.

9. INVESTIČNÍ KLIMA

9.1 Podmínky vstupu zahraničního kapitálu

Základním principem pro vstup zahraničních investorů do Japonska je **nediskriminační zacházení**, tj. rovnost podmínek pro zahraniční investory a japonské subjekty. Tento princip je uplatňován teprve od počátku 90. let z důvodu předchozí vysoké převahy přímých japonských investic (FDI) v zahraničí nad FDI v Japonsku. Od počátku 90. let sílí příliv FDI do Japonska, neboť od roku 1992 nepotřebuje zahraniční investor ve většině sektorů japonského hospodářství souhlas japonské vlády - s výjimkou několika oblastí, které se dotýkají národní bezpečnosti (letecký průmysl, zbrojní průmysl, jaderná energetika a kosmický výzkum a vývoj) a rovněž v tzv. citlivých odvětvích (zemědělství, lesnictví, rybolov, těžba, ropa a kožedělný průmysl). Mnohé investiční příležitosti vznikly pro zahraniční investory v 90. letech v důsledku rozsáhlých deregulačních a privatizačních programů. Zahraniční, zvláště americké firmy využily vhodné podmínky v Japonsku a svoje přednosti v know-how v telekomunikacích, software apod. a zřídily v Japonsku vlastní podniky, nebo vstoupily do japonských subjektů. Pro mnoho japonských firem bylo převzetí podniku nebo sloučení se zahraničním kapitálem ve složité finanční situaci jedinou možností přežití v prostředí vleklého hospodářského útlumu. Dalším faktorem umožňujícím vstup zahraničních investorů do Japonska je změna způsobu zveřejňování hospodářských výsledků japonských společností - současná úprava odpovídá již mezinárodním účetním standardům.

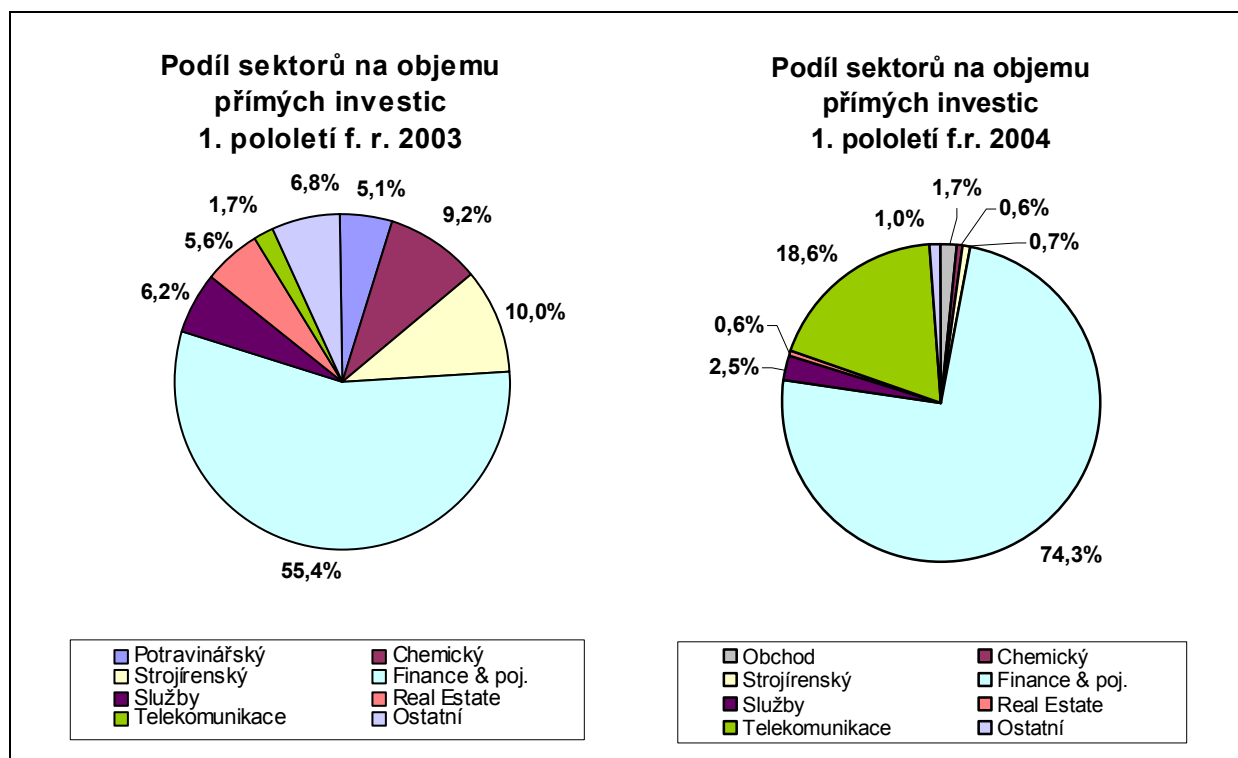
Japonsko bývá někdy vydáváno za zemi s velmi složitými podmínkami pro podnikání zahraničních firem. Za hlavní bariéry pro podnikání zahraničních subjektů jsou považovány netransparentní byrokratické postupy a složitost legislativy, silná místní konkurence, monopolní postavení a propojení místních společností, extrémně vysoké počáteční náklady, vysoké ceny a obtížnost získání vhodných pozemků, relativně vysoké daňové zatížení, vysoké životní náklady zahraničních expertů a jejich pobytové podmínky, jazyková a kulturní bariéra, japonská mentalita a předsudky vůči zahraničním partnerům, obtížné získávání kvalifikované dvojjazyčné pracovní síly, vysoké náklady na pracovní sílu, japonský systém doživotního zaměstnaneckého vztahu a nepřenositelného důchodového pojištění, těžce proniknutelná, složitá distribuční síť a další.

V roce 2004 pokračoval zvýšený japonský zájem o vstup zahraničního kapitálu formou **FDI**. Vláda příliv zahraničního kapitálu v současnosti velmi vítá a na počátku roku 2003 dokonce přijala prohlášení, v němž vyjádřila zájem, aby se kumulovaný objem FDI v Japonsku do pěti let zdvojnásobil (z 6,6 bil. JPY v roce 2001 na 13,2 bil. JPY v roce 2006). FDI jsou viděny jako jedna z cest k oživení japonské ekonomiky a vytvoření předpokladů pro další zdravý hospodářský vývoj. Na celostátní úrovni neexistuje speciální systém pobídek pro zahraniční investory, avšak na prefekturální úrovni vznikají velmi komplexní programy podpory FDI. Tyto programy se vzájemně velmi liší a odrážejí specifické zájmy a potenciál jednotlivých prefektur. Další informace o podpoře FDI lze nalézt na stránkách www.investjapan.org, které spravuje JETRO.

9.2 Přímé zahraniční investice (odvětvová a teritoriální struktura)

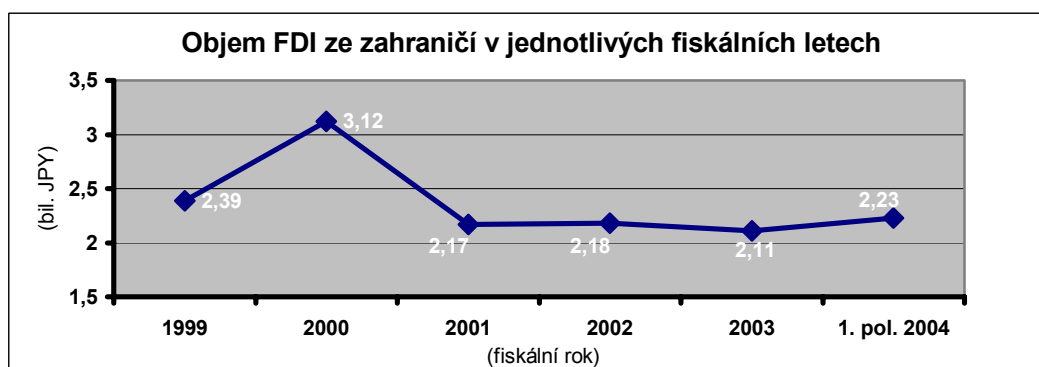
Na konci 90. let došlo k významnému posunu v přílivu zahraničních investic (FDI) do Japonska, přestože i nadále výrazně převažuje objem japonských FDI v zahraničí nad FDI v Japonsku. Od roku 1998 se zájem zahraničních investorů zvyšuje na základě deregulačních opatření vlády v řadě oblastí, v důsledku poklesu cenové úrovně nemovitostí, akcií a často

výhodného směnného kurzu japonské měny vůči hlavním světovým měnám. Významným impulsem bylo i snížení daní ze zisku společností od dubna 1999. V letech 1999 a 2000 byla významným lákadlem pro zahraniční investory probíhající restrukturalizace bankovního sektoru a rychlý rozvoj telekomunikačních služeb (zejména mobilní telefony a přenos dat). Od roku 2000 je pro zahraniční investory zajímavý zejména **sektor finančních a pojišťovacích služeb, obchodu, strojírenství, chemie** a celkem nově i **real estate**.

Zdroj: statistiky japonského Ministerstva financí

V prvním pololetí fiskálního roku 2004 pak zaznamenal dramatický nárůst sektor **telekomunikací** (celkem 415,8 mld. JPY), jehož podíl na celkovém objemu FDI tak meziročně vzrostl z nezajímavých 1,7 % (1. pololetí fiskálního roku 2003) na 18,6 % (1. pololetí fiskálního roku 2004). Podíl **pojišťovnictví** a **finančních služeb** meziročně vzrostl z 55,4 % na 74,3 %. Vykazovaný objem FDI v roce 2003 meziročně poklesl o 1,3 %: objem FDI představoval 2,16 bil. JPY. Dle informací japonského Ministerstva financí skončilo první pololetí fiskálního roku 2004 (duben - září) velice příznivým výsledkem 2,23 bil. JPY. Téměř pětinasobně vzrostla položka „bankovní půjčky“, a to na hodnotu 1,5 bil. JPY. Níže uvedený graf představuje vývoj objemu FDI ze zahraničí v bil. JPY:

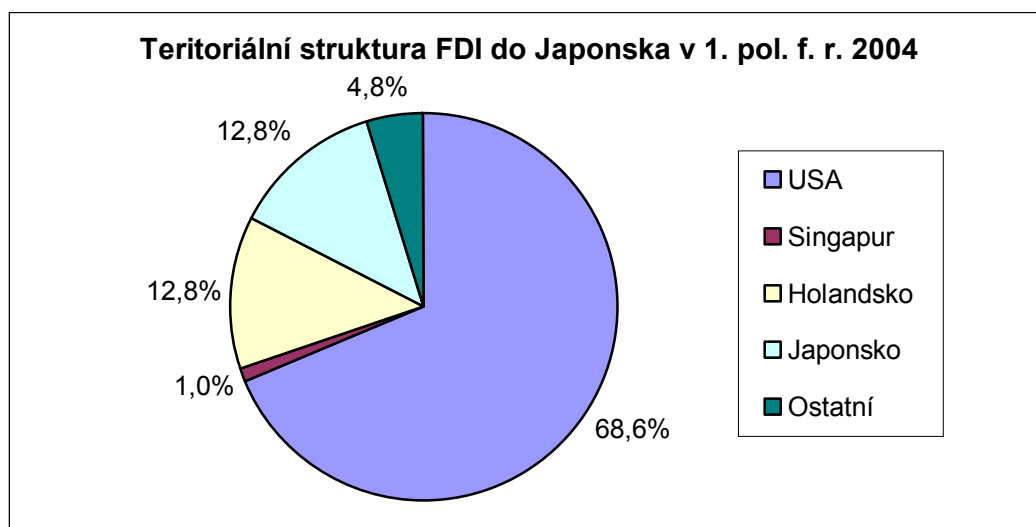

Zdroj: japonské Ministerstvo financí

Tradičně největším investorem v Japonsku jsou **USA** - americké investice představovaly každoročně až polovinu celkového objemu FDI. V rozpočtovém roce 2001 investice z **EU** poprvé převážily nad investicemi z USA a představovaly celou polovinu všech FDI. V rozpočtovém roce 2002 se jejich podíl opět snížil, přesto jim ale s 32,7 % náleží v roce 2003 čelo pomyslného pelotonu.

Výraznou část investičního koláče představují rovněž investice zahraničních společností působících v Japonsku – jejich roční podíl se pohybuje ve velkém rozptylu mezi 10 a 40 %, v roce 2003 to bylo 17 %, v 1. pol. 2004 necelých 13 %.

V 1. pololetí fiskálního roku 2004 představovaly FDI z USA neuvěřitelných 68,6 % z celkového objemu. Druhým největším investorem v tomto období je Holandsko s podílem 12,8 %.

Zdroj: japonské Ministerstvo financí

Více informací o FDI do Japonska lze nalézt na stránkách japonského Ministerstva financí <http://www.mof.go.jp/english/index.htm> nebo na www.investjapan.org (stránky spravované JETRO).

9.3 České investice

České investice v Japonsku nebyly realizovány. Vzhledem ke kapitálové náročnosti je uskutečnění českých investic v Japonsku v nejbližší budoucnosti nepravděpodobné.

9.4 Nejperspektivnější odvětví pro investice

Za perspektivní oblasti pro zahraniční investice jsou považovány telekomunikace, bankovníctví a pojišťovnictví (životní pojištění), maloobchod (budování obchodních center, koncentrace maloobchodu), informační technologie, energetika, vnitrostátní letecká doprava, bytová výstavba, farmaceutický průmysl, potravinářský průmysl, nemovitosti apod.

9.5 Rizika investování

Rizika investování v Japonsku formou FDI jsou **minimální**. Právní rámec pro podnikání i FDI je v Japonsku velmi dobře rozvinut a právní kultura je na neobyčejně vysoké úrovni. Pro portfoliové investice platí běžná rizika investování na kapitálovém trhu, přičemž v japonských podmínkách je třeba brát ohled na relativně vyšší volatilitu kapitálového trhu v porovnání s jinými světovými ekonomikami i na volatilitu směnného kurzu JPY vůči ostatním světovým měnám.

10. OČEKÁVANÝ VÝVOJ

10.1 Významné události očekávané v roce 2005 a jejich dopad na ekonomickou sféru

Jedním z hlavních ekonomických témat roku 2005 bude i nadále **privatizace poštovního systému**, která je nejdůležitější součástí reformních plánů současné vlády premiéra Koizumiho. Po schválení vládou bude muset privatizační plán projít ještě japonským parlamentem. Bude třeba dále zintenzívnit práci na inovaci počítačového systému, jejíž náročnost je právě jedním z argumentů pro oddálení začátku privatizace. Její zahájení je v současnosti naplánováno na duben 2007 s tím, že ukončena by měla být v roce 2017.

Velmi významnou událostí roku 2005 bude plánovaná **privatizace veřejných korporací spravujících japonské pozemní komunikace**. Celkově se jedná o čtyři korporace zabývající se správou a výstavbou silnic a dálnic. Nejvýznamnější z nich je Japan Highway Corporation. Privatizace je naplánována na říjen 2005. V této souvislosti by mělo dojít k podstatnému snížení nákladů výstavby a postupnému snižování dálničních poplatků výhledově až na polovinu. K historicky prvnímu snížení těchto poplatků došlo již v listopadu roku 2004.

V období od 25. března do 25. září se v prefektuře Aichi koná světová výstava **Expo 2005**. Japonsko očekává účast 15 miliónů návštěvníků, z toho 5 miliónů ze zahraničí. Prefektura Aichi, jež je pověstná svou výrobní základnou, která hrála v poválečném období zásadní roli pro rozvoj japonské ekonomiky, se tak musela připravit na nápor turistů. V Nagoji vzniklo nové mezinárodní letiště, třetí největší v Japonsku, a bylo postaveno zvláštní vlakové spojení pro dopravu návštěvníků do výstavního areálu. Zajímavé zakázky získaly nejen místní stavební firmy. Očekává se, že celkový ekonomický přínos této výstavy bude 2,2 bil. JPY (21 mld. USD). I po skončení výstavy bude prefektura Aichi ještě dlouho těžit z nové dokonalé infrastruktury. Zástupci největších místních firem jednohlasně konstatují, že Aichi má jedinečnou příležitost stát se „světovou Meccou průmyslové výroby“.

V roce 2005 bude dále pokračovat realizace komplexní **decentralizace veřejného sektoru**. Doposud je pružnost místních zastupitelstev v reakci na požadavky a preference občanů ještě značně omezena. V rámci tzv. „Trinity reform“ by mělo dojít ke snížení přidělovaných dotací a zvýšení místních daní. Pro efektivní fungování tohoto systému však bude třeba zajistit fiskální disciplínu místních zastupitelstev a posílit racionální využívání dotací a místních daní.

10.2 Trendy, vstup do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

V roce 2005 lze předpokládat pokračování již nastartovaných ekonomických **trendů** a strukturálních reforem (bližší viz kap. 4.1).

V letech 2005 – 2006 bude Japonsko **nestálým členem RB OSN**. V této funkci se bude snažit zejména posílit své šance na získání stálého členství, které je japonským dlouhodobým cílem. V tomto směru bude pro Japonsko zásadní zářijové zasedání VS OSN. **Regionálně** se Japonsko bude v rámci organizací, jichž už je členem (viz kap. 3.1), snažit posilovat vazby se sousedními státy. Zde je v poslední době patrná i japonská snaha o navazování bližších vztahů v širším asijském rámci především ve snaze zachovat rovnováhu v regionu a zamezit přílišnému růstu vlivu Číny. Japonsko se bude dále na regionální i globální úrovni snažit řešit některé zásadní problémy jako např. případ unesených japonských občanů či severokorejský jaderný program. Stále přetrvávají i některé problematické aspekty

vztahů především se sousedními státy, kdy je Japonsko nuceno řešit několik teritoriálních sporů a přehodnocení postoje ke své válečné a koloniální minulosti.

Pokračující **daňová reforma** se v roce 2005 zaměří především na oblast bydlení, finančních aktiv, cenných papírů, mezinárodních transakcí a zdanění malých a středních podniků. V souladu s decentralizací dojde k obecnému posílení místních daní na úkor daní celonárodních. Podrobnější informace k daňové reformě ve fiskálním roce 2005 lze získat na <http://www.mof.go.jp/english/tax/tax2005/tax2005a.htm>.

10.3 Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Japonsko ztrácí konkurenceschopnost a hledá **nové nápady a technologie** pro zahájení produkce nových výrobků. Tím se otevírá velká příležitost pro české inovační firmy, vývojová pracoviště a vědecké a technologické parky. Japonská strana je vesměs připravena investovat do dokončení výzkumu a vývoje inovačních technologií a zahájit výrobu buď v Japonsku nebo formou joint-venture se zahraničním podnikem.

Zvyšuje se průměrný věk obyvatelstva, díky čemuž se do popředí zájmu značné části spotřebitelů dostávají **výrobky pro seniory** obecně, výrobky usnadňující život nemocným a méně pohyblivým osobám a výrobky pro lepší využití volného času starších občanů. Lidé více pečují o své zdraví, přičemž ale roste finanční spoluúčast pacientů na léčení. Spotřebitelé střední a starší generace rádi utrácejí své prostředky za různé podpůrné a doplňkové přípravky pro uchování zdraví do vyššího věku (vitamíny, léčivé čaje, přírodní výtažky podporující funkci specifických orgánů apod.).

Na druhou stranu se ale současně zvyšuje i podíl obyvatelstva s omezeným rodinným rozpočtem, lidé více šetří. Pro některé vrstvy obyvatelstva se drahé značkové výrobky, zejména renomovaných evropských výrobců, stávají stále méně dostupné, a na trhu tím vzniká prostor pro **kvalitní neznačkové výrobky** za nižší cenu. Tento prostor zatím většinou rychle zabírají výrobci z jiných asijských zemí, mnohdy však nedosahují potřebné kvality a úrovně zpracování, t.j. jsou nejenom levné, ale i vypadají „levně“. Příležitost mají především kožené módní doplňky, výrobky pro interiéry, neobvyklé dárkové předměty a textilie (za předpokladu, že design bude přizpůsoben japonskému vkusu).

Jisté možnosti pro česko-japonskou obchodní a hospodářskou spolupráci skýtá i **poválečná rekonstrukce Iráku**. Japonsko se velmi aktivně podílí na poválečné obnově iráckého hospodářství. Za určitých okolností by v této souvislosti mohly vznikat příležitosti pro spolupráci japonských a českých firem.

Kromě těchto specifických příležitostí existují i dlouhodobé možnosti pro obchodní a další ekonomickou spolupráci vznikající s ohledem na současné směřování vývoje japonského hospodářství a společnosti. Této problematice byla podrobněji věnována kap. 7.4.

PŘÍLOHY

1. VÝZNAMNÉ ADRESY A KONTAKTY

1.1 Významné asociace a organizace

Podnikatelská sdružení:

- **Japan Business Federation (Nippon Keidanren):** 1-9-4 Otemachi, Chiyoda-ku, Tokyo 100-8188, tel: 0081-3-5204-1500, fax: 0081-3-5255-6233, www.keidanren.or.jp
- **Kansai Economic Federation (Kankeiren):** Nakanoshima Center Bldg. 30F, 6-2-27, Nakanoshima, Kita-ku, Osaka 530-6691, tel: 0081-6-6441-0101, fax: 0081-6-6443-5347, <http://www.kankeiren.or.jp/English/>
- **Chubu Economic Federation (Chukeiren):** Nagoya Sakae Bldg. 10F, 5-1 Buheicho, Higashi-ku, Nagoya 461-0008, tel: 0081-52-962-8091, fax: 0081-52-962-8090, <http://www.chukeiren.or.jp/english/index2.html>
- **Japan Association of Corporate Executives (Keizai Doyukai):** 1-4-6 Marunouchi, Chiyoda-ku, Tokyo 100-0005, tel: 0081-3-3284-0220, fax: 0081-3-3212-3774, <http://www.doyukai.or.jp/en/>
- **National Federation of Small Business Associations:** Zenchu-Zenmi Bldg., 1-26-19 Shinkawa, Chuo-ku, Tokyo 104-0033, tel: 0081-3-3523-4901, fax: 0081-3-3523-4909, <http://www.chuokai.or.jp/english/index.html>

Zahraniční obchod (obecně):

- **Japan External Trade Organization (JETRO):** 2-2-5 Teranomom, Minato-ku, Tokyo 105-8466, tel: 0081-3-3582-5511, fax: 0081-3-3587-0210, www.jetro.go.jp
- **Japan Foreign Trade Council, Inc.:** WTC Bldg. 6F, 2-4-1 Hamamatsu-cho, Minato-ku, Tokyo 105-6106, tel: 0081-3-3435-5952, fax: 0081-3-3435-5969, http://www.jftc.or.jp/english/home_e.htm
- **Tokyo Trade and Industry Association:** Tokyo Trade Center Bldg. 2F, 1-7-8 Kaigan, Minato-ku, Tokyo 105-0022, tel: 0081-3-3438-2026, fax: 0081-3-3433-7164, <http://www.trade-tokyo.jp/>
- **Japan Foreign Traders Association:** 1-10-8 Nihonbashi, Kayaba-cho, Chuo-ku, Tokyo 103-0025, tel: 0081-3-5651-5525, fax: 0081-3-3669-2626
- **Yokohama Foreign Trade Association:** 1-1 Kaigandori, Naka-ku, Yokohama, Kanagawa 231-8691, tel: 0081-45-211-0282, fax: 0081-45-211-0285, http://www.ktpc.or.jp/yfa/index_e.html

- **Kyoto Foreign Trade Association:** Kyoto Sangyo Kaikan 2F, Higashi-iru, Muromachi, Shijo-dori, Shimogyo-ku, Kyoto 600-8009, tel:0081-75-211-4396, fax:0081-75-211-4397
- **The Osaka Foreign Trade Association:** c/o Mydome Osaka, 2-5 Honmachibashi, Chuo-ku, Osaka 540-0029, tel: 0081-6-6942-2701, fax: 0081-6-6942-2166
- **Kobe Foreign Trade Association:** 5-1-14 Hamabedori, Chuo-ku, Kobe, Hyogo 651-0083, tel: 0081-78-251-3341, fax: 0081-78-251-3345
- **Japan Association for Trade with Russia & Central-Eastern Europe (ROTOBO):** Kanayama Bldg., 1-2-12 Shinkawa, Chuo-ku, Tokyo 104-0033, tel: 0081-3-3551-6215, fax: 0081-3-3555-1052, <http://www.rotobo.or.jp/main/outlineE.pdf>
- **EU-Japan Center for Industrial Cooperation:** Nikko Ichibancho Bldg. 4F, 13-3 Ichibancho, Chiyoda-ku, Tokyo 102-0082, tel: 0081-3-3221-6161, fax: 0081-3-3221-6226, <http://www.eujapan.com/europe/centre.html>
- **World Trade Center Tokyo, Inc.:** WTC Bldg., 2-4-1, Hamamatsu-cho, Minato-ku, Tokyo 105-6137, tel: 0081-3-3435-5651, fax: 0081-3-3436-4368, <http://www.wtctokyo.or.jp/english/index.html>
- **International Business Organization of Osaka, Inc. (IBO):** Mydome Osaka 5F, 2-5 Honmachibashi, Chuo-ku, Osaka 540-0029, tel: 0081-6-6942-2674, fax: 0081-6-6942-2258, www.ibo.or.jp/index_e.html
- **The Japan Tariff Association:** Jibiki No. 2 Bldg., 4-7-8 Kojimachi, Chiyoda-ku, Tokyo 102-0083, tel: 0081-3-3263-7221, fax: 0081-3-3263-7345, <http://www.kanzei.or.jp/english/index.html>
- **Japan Customs Brokers Association:** Tokyo Sakurada Bldg. 3F, 1-1-3 Nishi Shinbashi, Minato-ku, Tokyo 105-0003, tel: 0081-3-3508-2535, fax: 0081-3-3508-7796, <http://www.tsukangyo.or.jp/e-index.htm>
- **The Japan Commercial Arbitration Association:** Taisho Seimei Hibiya Bldg. 4F, 1-9-1 Yurakucho, Chiyoda-ku, Tokyo 100-0006, tel: 0081-3-3287-3051, fax: 0081-3-3287-3054, <http://www.jcaa.or.jp/e/index-e.html>

Dovoz, vývoz:

- **Osaka Importers & Exporters Association, Inc.:** 1-3-20 Nakanoshima, Kita-ku, Osaka 530-8201, tel: 0081-6-6202-8587, fax: 0081-6-6232-2749, <http://www.oiea.or.jp/english/index.html>
- **The Japan Oil Fat Importers & Exporters Association:** Kyodo Bldg., 1-10-12 Nihonbashi-Horidome-cho, Chuo-ku, Tokyo 103-0012, tel: 0081-3-3662-9821, fax: 0081-3-3667-7867

- **Manufactured Imports Promotion Organization (MIPRO):** World Import Mart Bldg. 6F, Sunshine City Complex, 3-1-3 Higashi-Ikebukuro, Toshima-ku, Tokyo 170-8630, tel: 0081-3-3988-2791, fax: 0081-3-3988-1629, www.mipro.or.jp
- **The Japan Federation of Importer's Organizations:** Hogaku Bldg., 1-19-14 Toranomon, Minato-ku, Tokyo 105-0001, tel: 0081-3-3581-9251, fax: 0081-3-3581-9217
- **The Grain Importers Association:** Mizuho Kaikan, 2-1-16 Nihonbashi, Chuo-ku, Tokyo 103-0027, tel: 0081-3-3274-0171, fax: 0081-3-3274-0177
- **Japan Fresh Produce Import Facilitation:** Suehiro Bldg., 1-12-16 Kanda-Izumi-cho, Chiyoda-ku, Tokyo 101-0024, tel: 0081-3-5833-5141, fax: 0081-3-5833-5140
- **Japan Confectionery Importers Association:** c/o MEIDI-YA Co., Ltd., 2-2-8 Kyobashi, Chuo-ku, Tokyo 104-8302, tel: 0081-3-3271-9518, fax: 0081-3-3274-4890
- **Japan Wines and Spirits Importers Association:** No.1 Tentoku Bldg., 1-13-5 Toranomon, Minato-ku, Tokyo 105-0001, tel: 0081-3-3503-6505, fax: 0081-3-3503-6504
- **Wine Importers Association of Japan:** c/o Yamaoka, 4-24-28 Takanawa, Minato-ku, Tokyo 108-0074, tel: 0081-3-5798-4201, fax: 0081-3-5798-4201
- **Japan Dried Fruits Importers Association:** c/o Shoei Foods Corporation, 5-7 Akihabara, Taito-ku, Tokyo 110-8723, tel: 0081-3-3253-1234, fax: 0081-3-3256-1914
- **The Japan Textiles Importers Association:** 1-7-14 Nihonbashi-Honcho, Chuo-ku, Tokyo 103-0023, tel: 0081-3-3270-0791, fax: 0081-3-3243-1088
- **Japan Lumber Importer's Association:** Yushi Kogyo Bldg., 3-13-11 Nihonbashi, Chuo-ku, Tokyo 103-0027, tel: 0081-3-3271-0926, fax: 0081-3-3271-0928
- **International Development Association of the Furniture Industry of Japan:** Karukozaka-Tanaka Bldg. 3F, 2-16-1 Kagurazaka, Shinjuku-ku, Tokyo 162-0825, tel: 0081-3-6161-9401, fax: 0081-3-5261-9404, <http://idafij.or.jp/en/top.html>
- **Japan Paper Importer's Association:** Kami-Pulp Kaikan, 3-9-11 Ginza, Chuo-ku, Tokyo 104-8139, tel: 0081-3-3248-4832, fax: 0081-3-3248-4834
- **Japan Chemical Importers' Association:** Soma Nishi-Shinbashi Bldg., 1-6-14 Nishi-Shinbashi, Minato-ku, Tokyo 105-0003, tel: 0081-3-3501-1304, fax: 0081-3-3595-3344
- **Japan Pharmaceutical Traders' Association:** Nichiyakubo Bldg., 1-23 Kanda-Nishikicho, Chiyoda-ku, Tokyo 101-0054, tel: 0081-3-3294-6533, fax: 0081-3-3294-6533
- **Japan Machinery Importers' Association:** Kikai Shinko Bldg. #404, 3-5-8 Shiba-Koen, Minato-ku, Tokyo 105-0011, tel: 0081-3-5777-1261, fax: 0081-3-5777-2779
- **Japan Machine Tool Importer's Association:** Toranomon Kogyo Bldg. 4F, 1-2-18 Toranomon, Minato-ku, Tokyo 105-0001, tel: 0081-3-3501-5030, fax: 0081-3-3501-5040, <http://www.jmtia.gr.jp/english/index.html>

- **Importers' Association for Graphic Arts Machinery & Material:** 3-21-4 Minami Ooi, Shinagawa-ku, Tokyo 140-8541, tel: 0081-3-3763-4157, fax: 0081-3-3763-9176
- **Japan Automobile Importers' Association:** Shuwa Kioicho TBR Bldg. 9F, 5-7 Kojimachi, Chiyoda-ku, Tokyo 102-0083, tel: 0081-3-3222-5421, fax: 0081-3-3222-1730, http://www.jaia-jp.org/index_e.html
- **Japan Watch Importers Association:** Nihonbashi Kaishin NY Bldg. 4F, 1-13-5 Nihonbashi Muromachi, Chuo-ku, Tokyo 103-0022, tel: 0081-3-3270-5901, fax: 0081-3-3270-5980
- **The Sporting Goods Importers Association of Japan:** Misaki Bldg. 9F, 3-28-9 Kanda-Ogawamachi, Chiyoda-ku, Tokyo 101-0052, tel: 0081-3-3219-2532, fax: 0081-3-3219-2533

Distribuce:

- **Japan Department Stores Association:** Yanagiya Bldg., 2-1-10 Nihonbashi, Chuo-ku, Tokyo 103-0027, tel: 0081-3-3272-1666, fax: 0081-3-3281-0381
- **Tokyo Department Stores Association:** Yanagiya Bldg., 2-1-10 Nihonbashi, Chuo-ku, Tokyo 103-0027, tel: 0081-3-3278-8781, fax: 0081-3-3278-8783
- **All Japan Federation of Shopping Centers:** Chusho Kigyo Kikan, 2-10-18 Ginza, Chuo-ku, Tokyo 104-0061, tel: 0081-3-3542-0231, fax: 0081-3-3542-0236
- **Japan Retailers Association:** Tosho Bldg. 3F, 3-2-2 Marunouchi, Chiyoda-ku, Tokyo 100-0005, tel: 0081-3-3283-7920, fax: 0081-3-3215-7698, <http://www.japan-retail.or.jp/english/index.htm>
- **Japan Franchise Association:** 3-6-2 Toranomom, Minato-ku, Tokyo 105-0001, tel: 0081-3-5777-8701, fax: 0081-3-5777-8711, http://jfa.jfa-fc.or.jp/about_jfa_English.html
- **National Association of Supermarkets (NAS):** Okubo Fuji Bldg. #505, 2-7-1 Okubo Shinjuku-ku, Tokyo 169-0072, tel: 0081-3-3207-3157, fax: 0081-3-3207-5277
- **Japan Chain Stores Association:** 5-13-1 Toranomom, Minato-ku, Tokyo 105-0001, tel: 0081-3-3433-1290, fax: 0081-3-3433-1297
- **Japan Direct Selling Association:** Hosoi Bldg. 4F, 4-1 Yotsuya, Shinjuku-ku, Tokyo 160-0004, tel: 0081-3-3357-6531, fax: 0081-3-3357-6585, <http://www.jdsa.or.jp/www2/businessprofile.htm>
- **Federation of Japan Wholesalers' Association:** Ida Bldg. 6F, 1-3-8 Yaesu, Chuo-ku, Tokyo 103-0028, tel: 0081-3-3275-1573, fax: 0081-3-3273-7648

1.2 Obchodní a průmyslové komory

- **Japan Chamber of Commerce and Industry:** Tokyo CCI 6F, 3-2-2 Marunouchi, Chiyoda-ku, Tokyo 100-0005, tel: 0081-3-3283-7824, fax: 0081-3-3216-6497, www.jcci.or.jp/home-e.html
- **Tokyo Chamber of Commerce and Industry:** 3-2-2 Marunouchi, Chiyoda-ku, Tokyo 100-0005, tel: 0081-3-3283-7500, fax: 0081-3-3216-6497, <http://www.tokyo-cci.or.jp/english/>
- **Fukuoka Chamber of Commerce and Industry:** 2-9-28 Hakata-Ekimae, Hakata-ku, Fukuoka 812-8505, tel: 0081-92-441-1111, fax: 0081-92-474-3200,
- **Kyoto Chamber of Commerce and Industry:** Ebisugawa Karasuma, Nakagyo-ku, Kyoto 604-0862, tel: 0081-75-212-6450, fax: 0081-75-251-0743,
- **Kobe Chamber of Commerce and Industry:** 6-1 Minatojima-Nakamachi, Chuo-ku, Kobe 560-8543, tel: 0081-78-303-5806, fax: 0081-78-303-2312, http://www2.kobe-cci.or.jp/index_e.htm
- **Nagoya Chamber of Commerce and Industry:** 2-10-19 Sakae, Naka-ku, Nagoya 460-8422, tel: 0081-52-232-5727, fax: 0081-52-232-5751 <http://www.nagoya-cci.or.jp/eng/index.html>
- **Niigata Chamber of Commerce and Industry:** 7 bancho, Kamiookawamae-dori,, Niigata, 951, Japan, tel: 025-290-4411, fax: 025-290-4421 <http://www.niigata-cci.or.jp/06-english/english.htm>
- **Osaka Chamber of Commerce and Industry:** 2-8 Honmachibashi, Chuo-ku, Osaka 540-0029, tel: 0081-6-6944-6211, fax: 0081-6-6944-6293, <http://www.osaka.cci.or.jp/e/>
- **Sapporo Chamber of Commerce and Industry:** Nishi 2-chome, Kita 1-jo, Chuo-ku, Sapporo 060-8610, Hokkaido, Japan, tel: 0081-11-231-1122, fax: 0081-11-231-1078, <http://www.sapporo-cci.or.jp/worldbusiness/>

1.3 Zastoupení českých firem v Japonsku

Jablonex Tokyo: Shinjuku Q Flat Bldg. #302, 5-4-1 Shinjuku, Shinjuku-ku, Tokyo 160-0022, tel: 0081-3-3350-9171, fax: 0081-3-3350-9172, e-mail: bohemia@gol.com, Manager: Ms. Akiko Noda

1.4 Webové stránky prefektur

Prefektura	Organizace	URL
Aichi	Prefectural Government	www.pref.aichi.jp/index-e.html
Akita	Prefectural Government	www.pref.akita.jp/e/
Aomori	Prefectural Government	www.pref.aomori.jp/home-e.html
Chiba	Prefectural Government	www.pref.chiba.jp/index-e.html

Ehime	Prefectural Government	www.pref.ehime.jp/index-e.htm
Fukui	Prefectural Government	http://www.pref.fukui.jp/english/
Fukushima	Prefectural Government	www.pref.fukushima.jp/index_e.html
Gifu	Prefectural Government	http://www.pref.gifu.lg.jp/pref/index_e.htm
Gunma	Prefectural Government	www.pref.gunma.jp/english/index.html
Hiroshima	Prefectural Government Hiroshima Industrial Promotion Organization	www.pref.hiroshima.jp/index-e.html www.hiwave.or.jp/HAPPEE/english/index.html
Hokkaido	Prefectural Government	www.pref.hokkaido.jp/index-e.html
Hyogo	Prefectural Government	http://web.pref.hyogo.jp/english/index.html
Ibaraki	Prefectural Government	http://www.pref.ibaraki.jp/bukyoku/seikan/kokuko/en/
Ishikawa	Prefectural Government	www.pref.ishikawa.jp/index_e.htm
Iwate	Prefectural Government	www.pref.iwate.jp/english/index.html
Kagawa	Prefectural Government	http://www.pref.kagawa.jp/foreigner.shtml
Kagoshima	Prefectural Government	http://www.pref.kagoshima.jp/home/english/index.html
Kanagawa	Prefectural Government Kanagawa Trade Promotion Corporation	www.pref.kanagawa.jp/menu/english.htm www.ktpc.or.jp/wtd/wtden/index.htm
Kochi	Prefectural Government	http://www.pref.kochi.jp/index_e.html
Kumamoto	Prefectural Government	http://www.pref.kumamoto.jp/english/list.html
Kyoto	Prefectural Government	www.pref.kyoto.jp/index_e.html
Mie	Prefectural Government	http://www.pref.mie.jp/ENGLISH/index.htm
Miyagi	Prefectural Government	www.pref.miyagi.jp/english/index.htm
Miyazaki	Prefectural Government	http://www.kanko-miyazaki.jp/Language/english/index.htm
Nagano	Small Business Info Center Prefectural Government	www.icon.pref.nagano.jp/7english/ www.pref.nagano.jp/english/indexe.htm
Nagasaki	Prefectural Government	www.pref.nagasaki.jp/en/index.html
Nara	Prefectural Government	www.pref.nara.jp/index-e.html
Niigata	Prefectural Government	http://www.pref.niigata.jp/sougouseisaku/kokusai/english/
Oita	Prefectural Government	www.pref.oita.jp/english/index.html
Okayama	Prefectural Government	www.pref.okayama.jp/kikaku/kokusai/momo/e/
Okinawa	Prefectural Government	http://www.pref.okinawa.jp/english/index.html
Osaka	Prefectural Government	www.pref.osaka.jp/en/index.html
Saitama	Prefectural Government	http://www.pref.saitama.lg.jp/index_e.html
Shiga	Prefectural Government	www.pref.shiga.jp/index-e.html
Shimane	Prefectural Government	http://www.pref.shimane.jp/section/kokusai/foreign/kokusai-e/
Shizuoka	Prefectural Government	www.pref.shizuoka.jp/kikaku/ki-20/english/index.htm www.siba.or.jp/einde/einde1.htm
Tochigi	Prefectural Government	www.pref.tochigi.jp/kokusai/english/index.html
Tokio	Metropolitan Government Tokyo Trade & Industry Association	http://www.metro.tokyo.jp/ENGLISH/index.htm http://www.tokyo-trade-center.or.jp/top_en.html
Tokushima	Prefectural Government	http://ourtokushima.net/english/
Tottori	Prefectural Government	www.pref.tottori.jp/english/
Toyama	Prefectural Government	www.pref.toyama.jp/master/02guide/welcome/welcome_e.htm
Yamagata	Prefectural Government	www.pref.yamagata.jp/index-e.html
Yamaguchi	Prefectural Government	www.pref.yamaguchi.jp/gyosei/kenjoho/english.htm
Yamanashi	Prefectural Government	www.pref.yamanashi.jp/english/index.htm
Wakayama	Prefectural Government	http://www.pref.wakayama.lg.jp/english/

1.5 Webové stránky firem nakupujících subdodávky přes internet

Některé japonské firmy poptávají subdodávky různého druhu ze zahraničí, případně dávají možnost zahraničním dodavatelům nabídnout jejich výrobky jako subdodávky prostřednictvím svých firemních internetových stránek. Některé stránky jsou pouze v japonštině, některé umožňují též komunikaci v angličtině, všechny jsou však zaměřeny primárně na potenciální nejaponské subdodavatele. Přehled o těchto možnostech podává následující tabulka.

Firma	Obor	URL
Fuji Film	technika a materiály foto-video aj.	http://www.fujifilm.co.jp/corporate/procurement/index.html
Hakko	topná tělesa a technika	http://www.hakko.co.jp/shizai/eindex.html
IHI	vybavení jaderných a tepelných elektráren, systémy zpracování jaderného odpadu, skladovací zařízení, stavební konstrukce aj.	http://www.ihl.co.jp/ihl/procure/procure-e.html
Komatsu	stavební stroje a technika	http://www.komatsu.co.jp/purchase/
Mitsubishi EL	spotřební elektronika, bezpečnostní systémy, vybavení automobilů aj.	http://www.mitsubishielectric.co.jp/index_b.html
Mitsubishi HI	stavba lodí, systémy pro výrobu el.energie, strojní zařízení, ocelové konstrukce aj.	http://www.mhi.co.jp/info/material_e.html
Japan Storage Battery	baterie, akumulátory, světelné systémy, UV zařízení aj.	http://www.nippondenchi.co.jp/npd/procu/english/e-top.htm
Nippon Seisen	technologicky náročné zpracování oceli	http://www.n-seisen.co.jp/english/index.html
Pioneer	spotřební elektronika, audio-video technika	http://www.ebc-pioneer.com/Proc/prcdb022.nsf/pages/index
Sharp	spotřební elektronika, audio-video technika	http://www.sharp.co.jp/procure/index.html
Shimadzu	testovací zařízení, vybavení laboratoří, lékařské přístroje	http://www.shimadzu.co.jp/aboutus/procure/index.html
Toshiba	počítače, mobilní telefony, audio-video technika, LCD, dopravní systémy a zařízení, telekomunikace aj.	http://www.toshiba.co.jp/procure/index.htm
Toyota	automobily	http://www.toyota.co.jp/company/purchase/index.html
Tsubakimoto Chain	řetězy, motory a jejich součásti, eskalátory aj.	http://www.tsubakimoto.jp/company/procurement/

2. INTERNETOVÉ ZDROJE INFORMACÍ O JAPONSKU

Vláda:

- Úřad vlády: <http://www.cao.go.jp/index-e.html>
- Premiér a jeho kabinet: <http://www.kantei.go.jp/foreign/index-e.html>
- Ministerstvo zahraničí: <http://www.mofa.go.jp>
- Ministerstvo spravedlnosti: <http://www.moj.go.jp/ENGLISH/preface.html>
- Ministerstvo vnitra a komunikací (MIC): <http://www.soumu.go.jp/english/index.html>
- Ministerstvo financí: <http://www.mof.go.jp/english/index.htm>
- Ministerstvo školství, kultury, sportu, vědy a techniky: <http://www.mext.go.jp/english/index.htm>
- Ministerstvo zdravotnictví, práce a sociálních věcí: <http://www.mhlw.go.jp/english/index.html>
- Ministerstvo zemědělství, lesnictví a rybníkářství: <http://www.maff.go.jp/eindex.html>
- Ministerstvo hospodářství, obchodu a průmyslu: <http://www.meti.go.jp/english/index.html>
- Ministerstvo půdy, infrastruktury a dopravy: <http://www.mlit.go.jp/english/index.html>
- Ministerstvo životního prostředí: <http://www.env.go.jp/en/index.html>
- Defense Agency: http://www.jda.go.jp/e/index_.htm

Císař:

- Imperial Household Agency: <http://www.kunaicho.go.jp/eindex.html>
- Císařská rodina: <http://www.geocities.com/Tokyo/Temple/3953/>

Parlament (The National Diet of Japan):

- House of Representatives: http://www.shugiin.go.jp/index.nsf/html/index_e.htm
- House of Councillors: <http://www.sangiin.go.jp/eng/index.htm>

Soudnictví:

- Nejvyšší soud aj.: <http://www.courts.go.jp/english/ehome.htm>

Politické strany:

- Liberal Democratic Party of Japan (LDP - Jiyuminshuto): <http://www.jimin.jp/jimin/english/index.html>
- Democratic Party of Japan (DPJ - Minshuto): <http://www.dpj.or.jp/english/index.html>
- New Komeito (Komei To): <http://www.komei.or.jp/en/index.html>
- Japanese Communist Party (JCP - Kyosanto): <http://www.jcp.or.jp/english/>
- Liberal League (Jiyu Rengo): <http://www.jiyuren.or.jp/>
- New Socialist Party (Shin Shakai To): <http://www.sinsyakai.or.jp/index.html>

Zahraniční politika:

- Delegace Evropské komise v Japonsku: http://jpn.cec.eu.int/home/index_en.php?lng=en
- Japonská mise v EU: <http://www.eu.emb-japan.go.jp/>
- Centrum ASEAN-Japonsko: <http://www.asean.or.jp/eng/index.html>
- Japonská oficiální rozvojová pomoc: <http://www.mofa.go.jp/policy/oda/index.html>
- Japonská stálá mise v OSN: <http://www.un.int/japan/>

Tisk:

- The Asahi Shimbun: <http://www.asahi.com/english/index.html>
- The Japan Times: <http://www.japantimes.com/>
- The Daily Yomiuri: <http://www.yomiuri.co.jp/index-e.htm>

Ostatní informační zdroje:

- Kyodo News (hlavní tisková agentura): <http://home.kyodo.co.jp/>
- Japan Information Network: <http://jin.jcic.or.jp/index.html>
- Web Japan – Gateway for all Japanese information: <http://web-japan.org/index.html>
- Japan Today (výběr z tisku): <http://www.japantoday.com/>
- Institut pro mezinárodní politické studie: <http://www.iips.org/index.html>
- Japonský institut pro globální komunikaci: <http://www.glocom.org/>
- Japan Press Weekly: <http://www.japan-press.co.jp/>
- Japonská ústava (anglický překlad textu): <http://www.solon.org/Constitutions/Japan/English/english-Constitution.html>
- Světová výstava EXPO 2005, Aichi: <http://www-1.expo2005.or.jp/en/index.html>
- Webová stránka ZÚ Tokio: <http://www.mzv.cz/tokyo>

3. WEBOVÉ ADRESY PRO „BUSINESS MATCHING“

- JETRO Trade Tie-up Promotion Program (TTPP): <http://www3.jetro.go.jp/ttppoas/index.html>
- Chambers Information Network, Intern. Business Opportunities, <http://www.cin.or.jp/trade/front.htm>
- Fukuoka Factory Search, <http://www5.joho-fukuoka.or.jp/infoe/>
- IBO Business Matching Center: <http://www.ibo.or.jp/e/bmc-e.html>
- International Business Directory of Chiba: <http://ndlsv05.mepros.co.jp/ccjc/kensaku/english/index.html>
- Kanagawa Trade Promotion Corporation (KTPC): <http://www.ktpc.or.jp/wtd/index.htm>
- Kumamoto Virtual Import Business Fair: <http://www.pref.kumamoto.jp/faz/index-e.htm>
- Miyazaki International Virtual Trade Expo: <http://www.pref.miyazaki.lg.jp/shoukou/seisaku/vtexpo-en.htm>
- Niigata Business Net Plaza: <http://www.niigata-bnp.com//e/>
- Niigata City Trade Directory: <http://www.city.niigata.niigata.jp/info/sanki/boeki/KIGYOU/kensaku-e.html>
- Oita Foreign Trade Association, Inc.: <http://www.oita-fta.jp/vtrade/e/index.html>
- Osaka Business and Investment Center: <http://o-bic.net/index.html>
- Sapporo Chamber of Commerce and Industry: <http://www.sapporo-cci.or.jp/worldbusiness/>
- Sendai Business Directory: <http://www.siip.city.sendai.jp/sangyoshinko/SBD/>
- Shizuoka International Business Association (SIBA): <http://www.siba.or.jp/einde/einde1.htm>
- Tokyo Trade Center: http://www.tokyo-trade-center.or.jp/top_en.html
- Yokohama World Business Support Center: <http://www.ywbc.org/english/index.html>
- WTC Japan Trade Leads: <http://www.wtcjapan.ne.jp/index.php>
- Tohoku Bureau of Economy, Trade and Industry (in Sendai): <http://www.tohoku.meti.go.jp/english/index.html>
- Business Innovation Center Osaka: <http://www.sansokan.jp/English/>